

STORTINGET

Stortingstidende

Referat fra møter i Stortinget

Nr. 42 · 28. januar
Sesjonen 2019–2020

Møte tirsdag den 28. januar 2020 kl. 10. Votering kl. 15.

President: Tone Wilhelmsen Trøen

Dagsorden (nr. 42):

1. Redegjørelse av statsministeren om regjeringens sammensetning
2. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller
(Innst. 115 S (2019–2020), jf. Dokument 8:97 S (2018–2019))
3. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Geir Inge Lien, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete, Åslaug Sem-Jacobsen og Sandra Borch om å stoppe sentralisering av domstolene
(Innst. 71 S (2019–2020), jf. Dokument 8:156 S (2018–2019))
4. Interpellasjon fra representanten Emilie Enger Mehl til justis- og beredskapsministeren:
«I NOU 2019: 17 foreslår Domstolkommisjonen en ny struktur for domstolene. Utvalget synliggjør ikke nevneverdige motforestillinger eller motargumenter til sine anbefalinger i rapporten. Alle piler peker uten forbehold i samme retning, nemlig at en ny struktur er eneste løsning på problemer i domstolene, slik mandatet la opp til. Løsninger gis uten at det er gjort avveininger og vekting av kryssende hensyn. Muligheter for forbedring innenfor dagens struktur er utelatt fra mandatet og er heller ikke drøftet av utvalget. Utredningen ser ikke på faktiske mål for kvalitet, som eksempelvis antall avgjørelser omgjort i annen instans. I stedet drøftes forhold som at personlighet har sammenheng med geografi og produktivitet (side 72). Utvalget mangler representasjon fra mindre domstoler. Hvordan påvirker disse forholdene utredningens verdi som grunnlag for endringer i domstolstrukturen?»
5. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Lene Vågslid, Jan Böhler og Maria Aasen-Svensrud om en forpliktende handlingsplan mot vold og trusler med kniv
(Innst. 108 S (2019–2020), jf. Dokument 8:172 S (2018–2019))
6. Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Lene Vågslid, Jan Böhler, Hadia Tajik, Kari Henriksen og Ingvild Kjerkol om tiltak for å bekjempe netthets

(Innst. 109 S (2019–2020), jf. Dokument 8:173 S (2018–2019))

7. Interpellasjon fra representanten Emilie Enger Mehl til justis- og beredskapsministeren:
«I 2016 bestemte regjeringen at 126 lensmannskontor over hele landet skulle legges ned. 5. april 2018 vedtok Stortinget følgende: «Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.» I perioden 2016 til 2018 har 85 kommuner med gjenværende lensmannskontor hatt en nedgang i politiårsverk. Et eksempel på dette er Lier kommune med over 25 000 innbyggere. Lier fikk beholde sitt lensmannskontor etter politireformen, men likevel er staben redusert fra 24 stillinger på fulltid, til to stillinger på åtte timer i uken. Det som var et fullverdig og velfungerende politihus, er redusert til et kontor med åpningstid mellom kl. 9 og 14 på mandager og torsdager. Hvordan er dette forenlig med Stortingets vedtak om at alle gjenværende lensmannskontor skal styrkes?»
8. Referat

Presidenten: Representanten Une Bastholm, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Fra Statsministerens kontor foreligger følgende brev til Stortinget, datert 24. januar 2020:

«Statsråd ble holdt på Oslo slott 24. januar 2020 kl. 1100 under ledelse av Hans Majestet Kongen. Det ble truffet følgende vedtak:

Statsrådene Siv Jensen, Sylvi Listhaug, Anniken Hauglie, Jon Georg Dale, Ola Elvestuen, Terje Søviknes, Harald Tom Nesvik, Ingvil Smine Tybring-Gjedde og Jøran André Smedal Kallmyr gis avskjed i nåde.

Statsråd Trine Skei Grande overtar styret av politikken for barnehager, grunnskole, videregående opplæring og integrering samt det administrative ansvaret for Kunnskapsdepartementet.

Statsråd Jan Tore Sanner overtar styret av Finansdepartementet. Statsråd Sanner forblir Norges representant i Nordisk ministerråd med den særlige oppgave å ha ansvar for samordning av nordiske samarbeidsspørsmål.

Statsråd Monica Mæland overtar styret av Justis- og beredskapsdepartementet.

Statsråd Bent Høie overtar, i tillegg til de saker han bestyrer i Helse- og omsorgsdepartementet, styret av eldre- og folkehelseområdet i Helse- og omsorgsdepartementet.

Statsråd Torbjørn Røe Isaksen overtar styret av Arbeids- og sosialdepartementet.

- Storingsrepresentant Linda Cathrine Hofstad Helleland utnevnes til statsråd og overtar styret av regional- og distriktspolitikk, IT-politikk, elektronisk kommunikasjon, personvern og politikken overfor samer og nasjonale minoriteter i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Statsråd Nikolai Eivindsson Astrup overtar styret av forvaltningspolitikk, kommuneøkonomi, lokalforvaltning og valggjennomføring, planlegging, bolig- og bygningspolitikk, koordinering av regjeringens arbeid med FNs bærekraftsmål, kart- og geodatapolitikken, statlig arbeidsgiverpolitikk, statlig bygg- og eiendomsforvaltning og kontakten med Kongehuset samt det administrative ansvaret for Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Statsråd Iselin Nybø overtar styret av nærings- og handelspolitikk samt det administrative ansvaret for Nærings- og fiskeridepartementet.
- Storingsrepresentant Knut Arild Hareide utnevnes til statsråd og overtar styret av Samferdselsdepartementet.
- Storingsrepresentant Henrik Asheim utnevnes til statsråd og overtar styret av politikk knyttet til forskning, høyere utdanning, fagskoler, generell kompetansepolitikk og utdanningsstøtte i Kunnskapsdepartementet.
- Statssekretær Geir Inge Sivertsen utnevnes til statsråd og overtar styret av fiskeri- og sjømatsaker i Nærings- og fiskeridepartementet.
- Storingsrepresentant Abid Qayyum Raja utnevnes til statsråd og overtar styret av Kulturdepartementet.
- Storingsrepresentant Tina Bru utnevnes til statsråd og overtar styret av Olje- og energidepartementet.
- Statssekretær Sveinung Rotevatn utnevnes til statsråd og overtar styret av Klima- og miljødepartementet.
- Statssekretærene Lars Joakim Dalånes Hanssen, Geir Inge Sivertsen, Anne Helene Wettermark Bramo, Jørgen Næsje, Atle Simonsen, Brage Baklien, Roy Angelvik, Kristoffer Sivertsen, Alf Erik Bergstøl Andersen, Tom Staahle, Liv Lønnum, Tommy Skjervold, Allan Ellingsen, Toril Charlotte Ulleberg Reynolds, Julie Midtgarden Remen, Marianne Eikvåg Groth, Sveinung Rotevatn, Rebekka Borsch, Atle Hamar, Tom Erlend Skaug, Frida Blomgren og Guro Angell Gimse gis avskjed i nåde.
- Konstitusjonen av Karianne Hansen som statssekretær for statsråd Ingvil Smines Tybring-Gjedde i Justis- og beredskapsdepartementet opphører.
- Statssekretær Julie Kristine Kordahl gis avskjed i nåde som statssekretær i 100 prosent stilling for statsråd Olaug Vervik Bollestad i Landbruks- og matdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær i 75 prosent stilling for statsråd Olaug Vervik Bollestad i Landbruks- og matdepartementet og til statssekretær i 25 prosent stilling for statsråd Kjell Ingolf Ropstad i Barne- og familiedepartementet.
- Konstitusjonen av Maria Kristine Strandskog Göthner som statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Kunnskapsdepartementet opphører. Maria Kristine Strandskog Göthner utnevnes til statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Finansdepartementet.
- Statssekretær Magnus Thue gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Torbjørn Røe Isaksen i Nærings- og fiskeridepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Finansdepartementet.
- Statssekretær Lars Jacob Hiim gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Monica Mæland i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Monica Mæland i Justis- og beredskapsdepartementet.
- Statssekretær Paul André Chaffey gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Nikolai Eivindsson Astrup i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Linda Cathrine Hofstad Helleland i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Statssekretær Vegard Petter Einan gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Anniken Hauglie i Arbeids- og sosialdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Torbjørn Røe Isaksen i Arbeids- og sosialdepartementet.
- Statssekretær Aase Marthe Johansen Horrigmo gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Monica Mæland i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og utnevnes på nytt som statssekretær for statsråd Henrik Asheim i Kunnskapsdepartementet.
- Statssekretær Anders Bjørnsen Werp gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Jon Georg Dale i Samferdselsdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Knut Arild Hareide i Samferdselsdepartementet.
- Jan Christian Kolstø gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Trine Skei Grande i Kulturdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Trine Skei Grande i Kunnskapsdepartementet.
- Statssekretær Anne Karin Olli gis avskjed i nåde som statssekretær for Monica Mæland i Kommunal- og moderniseringsdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for Linda Cathrine Hofstad Helleland i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Statssekretær Sverre Vatnar gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Siv Jensen i Finansdepartementet.

mentet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Finansdepartementet.

Statssekretær Thor Kleppen Sættem gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Jøran André Smedal Kallmyr i Justis- og beredskapsdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Monica Mæland i Justis- og beredskapsdepartementet.

Statssekretær Geir Straume Olsen gis avskjed i nåde som statssekretær for statsråd Siv Jensen i Finansdepartementet og utnevnes på nytt til statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Finansdepartementet.

Selvstendig næringsdrivende Kari Elisabeth Olrud Moen utnevnes til statssekretær for statsråd Jan Tore Sanner i Finansdepartementet.

Utvalgsnestleder Saida Roshini Begum utnevnes til statssekretær for statsråd Torbjørn Røe Isaksen i Arbeids- og sosialdepartementet.

Politisk rådgiver Ingvild Ofte Arntsen utnevnes til statssekretær for statsråd Knut Arild Hareide i Samferdselsdepartementet.

Rådgiver Heidi Karin Nakken utnevnes til statssekretær for statsråd Nikolai Eivindsson Astrup i Kommunal- og moderniseringsdepartementet.

Seniorrådgiver Mathias Fischer utnevnes til statssekretær for statsråd Sveinung Rotevatn i Klima- og miljødepartementet.

Kommunaldirektør Maren Hersleth Holsen utnevnes til statssekretær for statsråd Sveinung Rotevatn i Klima- og miljødepartementet.

Stortingsrepresentant Grunde Kreken Almeland utnevnes til statssekretær for statsråd Trine Skei Grande i Kunnskapsdepartementet.

Daglig leder Trine Danielsen utnevnes til statssekretær for statsråd Geir Inge Sivertsen i Nærings- og fiskeridepartementet med virkning fra 10. februar 2020.

Redaktør Knut Aastad Bråten utnevnes til statssekretær for statsråd Abid Qayyum Raja i Kulturdepartementet.

Adjunkt m/opptrykk Anja Johansen utnevnes til statssekretær for statsråd Trine Skei Grande i Kunnskapsdepartementet.

Kommunepolitiker Harald Furre utnevnes til statssekretær for statsråd Nikolai Eivindsson Astrup i Kommunal- og moderniseringsdepartementet med virkning fra 4. februar 2020.

Fylkesråd Ingelin Noresjø utnevnes til statssekretær for statsråd Knut Arild Hareide i Samferdselsdepartementet.

Administrerende direktør Odd Emil Ingebrigtsen utnevnes til statssekretær for statsråd Tina Bru i Olje- og energidepartementet.

HR-direktør Lucie Katrine Sunde-Eidem utnevnes til statssekretær for statsråd Iselin Nybø i Nærings- og fiskeridepartementet.

Rangordningen for regjeringens medlemmer fastsettes i samsvar med framlagte forslag.

Alle endringene ovenfor skjer med virkning fra 24. januar 2020 kl. 14.00, med mindre annet er særskilt nevnt.

Stillingene holdes åpne for statsråder og statssekretærer som er ansatt i staten så lenge de er statsråder og statssekretærer. Dersom det er tilsatt i åremålsstilling, forskyves utløpet av åremålet med en periode tilsvarende den tid de har gjort tjeneste som statsråder eller statssekretærer.»

Det refererte brevet foreslås vedlagt protokollen. – Det anses vedtatt.

Statsrådsskiftene medfører følgende endringer i Stortingets sammensetning:

De tidligere regjeringsmedlemmene Sylvi Listhaug, Jon Georg Dale, Siv Jensen og Ola Elvestuen har tatt sete som representanter.

Følgende vararepresentanter møter som representanter i den tid representantene Henrik Asheim, Abid Q. Raja, Knut Arild Hareide, Tina Bru og Linda Hofstad Hellesland er medlemmer av regjeringen:

For Akershus: Anne Kristine *Linnestad* og Solveig *Schytz*

For Hordaland: Torill *Selsvold Nyborg*

For Rogaland: Aase *Simonsen*

For Sør-Trøndelag: Guro Angell *Gimse*

Det foreligger fire permisjonssøknader:

- fra representanten Lise *Christoffersen* om permisjon i tiden fra og med 28. til og med 31. januar, fra representanten Petter *Eide* om permisjon i tiden fra 28. januar kl. 15 til og med 30. januar og fra representanten Ingjerd *Schou* om permisjon i dagene 28. og 29. januar – alle for å delta på møter i Europarådets parlamentariske forsamling i Strasbourg
- fra Høyres stortingsgruppe om sykepermisjon for representanten Aase *Simonsen* fra og med 28. januar og inntil videre

Disse søknader foreslås behandlet straks og innvilget. – Det anses vedtatt.

Fra den møtende vararepresentanten for Finnmark, Vetle *Langedahl*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget i tiden fra og med 28. til og med 31. januar under representanten Marianne Hauklands permisjon, for å delta på Vestnordisk råds temakonferanse i Torshavn.

Fra første vararepresentant for Rogaland, Trine *Danielsen*, foreligger søknad om fritak fra å møte i Stortinget under representanten Aase Simonsens permisjon, av velferdsgrunner.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
  - For Buskerud: Niclas Tokerud 28.–30. januar
  - For Finnmark: Christine Nilssen 28.–30. januar
  - For Oslo: Olivia Corso Salles 28. januar kl. 15–30. januar
  - For Rogaland: Leif Erik Egaas 28. januar og inntil videre
  - For Østfold: Thor Edquist 28.–29. januar

Presidenten: Niclas Tokerud, Christine Nilssen, Leif Erik Egaas og Thor Edquist er til stede og vil ta sete.

Statsråd Monica Mæland overbrakte 1 kgl. proposisjon (se under Referat).

Presidenten: Representanten Arne Nævra vil fremsette et representantforslag.

Arne Nævra (SV) [10:11:12]: På vegne av stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Lars Haltbrekken, Kari Elisabeth Kaski, Torgeir Knag Fylkesnes og meg sjøl har jeg gleden av å framsette et forslag om en sak som jeg tror er overmoden for revurdering, nemlig utredning av fergealternativ på E39.

Presidenten: Representanten Lars Haltbrekken vil fremsette to representantforslag.

Lars Haltbrekken (SV) [10:11:50]: På vegne av stortingsrepresentantene Karin Andersen, Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg fremme forslag om tiltak for å få ned klimagassutslippene. I tillegg vil jeg på vegne av stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Arne Nævra, Karin Andersen, Petter Eide, Nicholas Wilkinson og meg selv fremme forslag om en bindende forpliktelse for olje- og gassnæringen til å kutte utslipp av klimagasser.

Presidenten: Representanten Kari Elisabeth Kaski vil fremsette et representantforslag.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:12:43]: På vegne av stortingsrepresentanten Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg legge fram et representantforslag om styrkede abortrettigheter.

Presidenten: Representanten Karin Andersen vil fremsette et representantforslag.

Karin Andersen (SV) [10:13:03]: På vegne av stortingsrepresentantene Arne Nævra, Freddy André Øvstegård, Audun Lysbakken, Nicholas Wilkinson, Tor-

geir Knag Fylkesnes og meg sjøl setter jeg fram representantforslag om nødvendige endringer for å kunne oppløse tvangssammenslåtte fylkeskommuner.

Presidenten: Representanten Nicholas Wilkinson vil fremsette et representantforslag.

Nicholas Wilkinson (SV) [10:13:33]: På vegne av stortingsrepresentantene Audun Lysbakken, Karin Andersen, Lars Haltbrekken og meg selv har jeg gleden av å fremme representantforslag om å rette opp urettferdige helsekutt.

Presidenten: Representanten Audun Lysbakken vil fremsette et representantforslag.

Audun Lysbakken (SV) [10:14:02]: På vegne av stortingsrepresentantene Solfrid Lerbrekk, Karin Andersen, Freddy André Øvstegård, Nicholas Wilkinson og meg selv vil jeg sette fram forslag om å rette opp urettferdige velferdsutt.

Presidenten: Representanten Sylvi Listhaug vil fremsette et representantforslag.

Sylvi Listhaug (FrP) [10:14:30]: På vegne av stortingsrepresentantene Bård Hoksrud, Gisle Meininger Saudland og meg selv har jeg gleden av å framlegge forslag om å avslå søknad om anleggskonsesjon, utenlandskonsesjon og unntak fra EØS-regelverk fra NorthConnect om å bygge strømkabel mellom Norge og Storbritannia.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Sak nr. 1 [10:14:58]

Redegjørelse av statsministeren om regjeringens sammensetning

Statsminister Erna Solberg [10:15:19]: Jeg har bedt om å få adressere Stortinget gjennom en meddelelse basert på de endringene som skjedde i forrige uke i regjeringen.

Fremskrittspartiets leder varslet 20. januar at partiet ønsket å forlate regjeringen. Den 24. januar gikk partiets statsråder av. Regjeringen består nå av partiene Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Ved stortingsvalget 11. september 2017 oppnådde partiene Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti flertall i Stortinget. Fremskrittspartiets leder har uttalt at partiet ikke ønsker et regjeringsskifte. På den bakgrunn fortsetter regjeringen sitt arbeid.

Regjeringen vil fortsatt legge Granavolden-plattformen til grunn for sitt arbeid. Plattformen peker ut en

klar retning i arbeidet for å løse de store utfordringene Norge står overfor.

Regjeringen vil skape et bærekraftig velferdssamfunn gjennom å omstille norsk økonomi, skape vekst og flere jobber, bygge infrastruktur i hele landet, satse på kunnskap og kompetanse, fremme det grønne skiftet og sikre flere ben å stå på.

Regjeringen vil føre en offensiv klimapolitikk, som er nødvendig for å skape økologisk bærekraft, slik at kommende generasjoner skal ha like gode muligheter som oss.

Regjeringen vil arbeide for sosial bærekraft gjennom å bevare et samfunn preget av små forskjeller, tillit mellom folk og redusert fattigdom.

Regjeringen vil videreføre en restriktiv, rettsikker og ansvarlig innvandringspolitikk.

Regjeringen vil arbeide for et tryggere samfunn gjennom å ivareta rettsstaten, et sterkt og effektivt politi og et troverdig forsvar av landet.

Jeg viser for øvrig til regjeringserklæringen holdt i Stortinget 29. januar 2019, hvor jeg la frem Granavolden-plattformen.

Arbeidet med å følge opp regjeringserklæringen er godt i gang, og la meg nevne noen eksempler på det:

- En stortingsmelding om kompetansepolitikken er under utarbeidelse. Målet er å tilby påfyll av kompetanse, slik at ingen går ut på dato i vårt arbeidsliv.
- Det skal utarbeides en plan for reduksjon av utslipp av klimagasser i Norge. Det faglige grunnlaget for arbeidet er snart på plass.
- Arbeidet med en ny perspektivmelding som peker på de valg vi må ta fremover for å skape et bærekraftig velferdssamfunn, er godt i gang.
- Samarbeidet med kommunene om kvalitetsreformen for eldre, Leve hele livet, pågår for fullt – og med et stort engasjement fra alle parter.
- Regjeringen arbeider med en langtidsplan for Forsvaret og fører en utenrikspolitikk for å sikre Norge i en urolig verden.
- Regjeringen jobber videre med en barnereform, hvor hovedmålet er å gi alle barn like muligheter og styrke økonomien til familier med lav inntekt, og det utarbeides en likeverdsreform, som skal gi en enklere hverdag for familier som har barn med spesielle behov.

Regjeringen fortsetter altså å styre basert på det programmet som kom ut av Granavolden, og jeg vil få lov å invitere Stortinget til konstruktivt samarbeid for nettopp å skape et bærekraftig velferdssamfunn.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at statsministerens redegjørelse legges ut til debatt i et senere møte.
– Det anses vedtatt.

Sak n r. 2 [10:18:42]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller (Innst. 115 S (2019–2020), jf. Dokument 8:97 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Ingunn Foss (H) [10:19:46] (ordfører for saken): Stortinget behandler i dag Dokument 8:97 S for 2019–2020, et representantforslag fra SV om mer rettferdig inkasso. En enstemmig komité deler forslagsstillernes bekymring for gjeldsveksten og for konsekvensene u håndterlig gjeld kan føre til for mennesker og deres familier. Det man ser i dag, er at mange får uforholdsmessig store krav på grunnlag av mindre beløp og havner i en gjeldsfelle som kan være vanskelig å komme ut av. Denne utfordringen har regjeringen allerede for over et år siden tatt inn over seg og har nedsatt en arbeidsgruppe bestående av medlemmer fra departementet, Finansstilsynet, Forbrukerrådet, Finans Norge og Virke Inkasso. Gruppen leverte sin innstilling til statsråden i går.

Flere av forslagene som framsettes i denne saken, omtales i arbeidsgruppens rapport. Rapporten vil nå bli grundig gjennomgått og tatt med i vurderingsgrunnlaget for eventuelle endringer i lov og forskrifter.

I den senere tid er det også iverksatt en rekke myndighetstiltak på finansområdet for å stoppe gjeldsveksten, bl.a. gjennom forbrukslånsforskrift og gjeldsregister. Ifølge Finans Norges høringsinnspill til komiteen har dette hatt god virkning, og utlånsveksten har gått ned. Alle høringsinstansene pekte imidlertid også på at inkassoloven trenger revisjon.

Jeg har ikke fått tid til å sette meg inn i utvalgets rapport, men ser i media at de foreslår å redusere gebyrene som påløper ved rettslig inndrivelse av utestående småbeløp, og at dette kan spare forbrukerne for nærmere 2 mrd. kroner.

Det kan være mange grunner til at folk ikke betaler i tide, men konsekvensene må være i tråd med forseelsen. Jeg tror mange opplever gebyrene som urettferdige, og jeg er glad for at utvalget ser ut til å foreslå noe som Høyre lenge har ment. Det finnes eksempler på tosifrede krav

som har endt opp med å bli firesifrede i en innkrevingsprosess der skyldneren har glemt å betale. Slike eksempler er urimelige og strider mot god inkassoskikk. Her bør det vurderes et mer balansert system, der inkassosalærene i større grad tilpasses kravets størrelse. Samtidig er det viktig å understreke prinsippet om at regninger og lånte penger skal betales tilbake, og at en seriøs inkassobranch har en viktig funksjon i denne forbindelse. De er profesjonelle, må ha konsesjon for å drive sin virksomhet og er underlagt Finanstilsynets kontroll.

Høyre og regjeringspartiene tar bekymringene om uhåndterlig gjeld på alvor, vil lytte til innspill, gå grundig gjennom rapporten som nå er kommet, og komme tilbake til de tiltak som trengs for å hindre at folk havner i gjeldsfeller på grunn av reglene for inkasso.

Maria Aasen-Svensrud (A) [10:22:51]: Forslaget til endring i dagens inkassolovgivning har som mål å gjøre denne ordningen mer rettferdig. I dagens ordning ser vi at mange får uforholdsmessig store krav på grunnlag av mindre beløp. Spørsmålet vi må stille oss, er om det finnes gode begrunnelser for at et veldig lite krav skal fordoble seg eller mangedoble seg på kort tid, noe som ofte kan føre til at lånet blir uhåndterlig for dem som sliter med høy gjeld. Spesielt blir dette et problem når aktører driver aggressiv inndrivelse uten særlig rom for skjønn verken når det gjelder den enkeltes livssituasjon eller størrelsen på kravet. Vi hører om personer som ikke ser annen løsning enn å ta opp ny gjeld for å dekke gammel gjeld. Mulighetene for dette har fram til i dag vært ganske store. Forslaget retter seg derfor mot å få en mer rettferdig og håndterlig inndrivelse.

Når vi ser på endringer på dette området, er det flere hensyn vi må ta. På den ene siden må vi sikre at folk ønsker å gjøre opp for seg, og at bransjen har god nok lønnsomhet til å kunne tilby denne tjenesten. På den andre siden må vi sikre at inndrivningen holder seg innenfor rimelighetens grenser, og at den oppfattes rettferdig for folk flest.

Flere av forslagene har blitt vurdert av arbeidsgruppen i Justis- og beredskapsdepartementet som ser på inkassoloven og som nylig har levert sitt arbeid. Dette gjelder bl.a. inkassosalær og god inkassoskikk, og det er mulig at sammenslåingen av krav har vært et tema i arbeidsgruppens rapport. Det er likevel besynderlig når regjeringspartiene og Fremskrittspartiet mener at vi ikke må forhaste oss i denne saken. Samtidig som konsekvensene av uhåndterlig gjeld for enkeltmennesker og deres familier øker uke for uke, viser de likevel et rørende forsvar for denne bransjen når foreslåtte endringer må utsettes enda en god stund, i god høyrestil.

De nevner tiltak de mener kan bedre situasjonen på en enkel måte ved å endre det de kaller god inkasso-

skikk. Det de egentlig mener, er å gi inkassoselskapene lov til å skremme forbrukerne med å eksemplifisere hvilke ekstremt høye kostnader man kan få hvis man ikke betaler sine krav i tide. Slike tiltak må visst utredes grundig før vi begynner å tukle med inntjeningen til disse selskapene som skal skape kredittsikkerhet i økonomien vår.

Utredning og store utsettelse er det viktigste svaret til Høyre og Fremskrittspartiet på det aller meste, og ofte er det de svakeste i samfunnet som lider for denne sendrektigheten. Dette blir spesielt tydelig når vi ser på den faktiske lønnsomheten disse selskapene høyreregjering- en ønsker å beskytte så sterkt, har.

Det er derfor helt naturlig at vi mener det må ses på om det disse selskapene kan kreve inn med lov i hånd, er for høyt, om det er naturlig å gi bestillerne et insitament til å shoppe etter de rimeligste selskapene. Derfor gir Arbeiderpartiet sin klare støtte til forslagene om å begrense skrivesalærsatsene til de faktiske kostnadene, og at sluttbetalerne skal få ta del i den store effektivitetsbesparelsen selskapene har hatt gjennom digitalisering. Dette har helt klart ikke kostet så mye i investering at det vil gå ut over lønnsomheten på noen som helst måte.

Hvis de selskapene som ber om at penger kreves inn, også må betale en mindre del av kostnaden, vil de kanskje være litt mer forsiktige med å selge varene sine til folk som faktisk ikke har penger å betale med. Dette er ikke nødvendigvis en dårlig ting. Videre vil de bli bedre kjent med sine kunder hvis de blir pålagt å forhandle med dem. Så kan kanskje ikke inkassoselskapene fakturere inntekter på samleband lenger, men det er ingenting i økonomien deres som tilsier at dette vil utradere bransjen på noen som helst måte. At vi også ønsker å se på eventuelle forbud som sikrer de aller mest sårbare, f.eks. innen helsetjenestene, mener Arbeiderpartiet er moralsk nødvendig. Folk som i dag sliter med å følge opp sin egen økonomi, må selvfølgelig ikke bli skremt fra å oppsøke nødvendige helsetjenester.

Jeg tar med dette opp de forslag Arbeiderpartiet er en del av.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svensrud har tatt opp de forslagene hun refererte til.

Himanshu Gulati (FrP) [10:27:38]: Fremskrittspartiet deler forslagsstillernes bekymring for økende gjeldsvekst og lite proporsjonale inndrivelseskostnader. Det er også liten tvil om at mye kan gjøres for både å modernisere og gjøre reglene og lovgivningen rundt inkasso mer effektiv og kanskje mer rettferdig. Derfor var vi glad for at det ble satt ned en gruppe som skulle jobbe med mulige tiltak og jobbe nøye med dagens regler. Som vi alle vet, ble den rapporten lagt fram i går. Fremskrittspartiet er innstilt på å gå grundig igjennom

den før vi kommer med vår holdning til eventuell endring som bør gjøres på inkassosiden. Derfor mener vi det er feil på nåværende tidspunkt å stemme for endringer. Vi vil jobbe nøye med den rapporten før vi kommer med våre tiltak.

Jenny Klinge (Sp) [10:28:50]: Den enorme veksten i forbruksgjeld og talet på inkassosaker dei siste åra er sterkt urovekkjande. Det er eit klart signal om at vi treng ein gjennomgang og ei innstramming av regelverket for å få ned talet på menneske som hamnar i gjeldsfella, med dei konsekvensane det har for enkeltmenneske og for familiar.

Dei siste 20 åra har den gjennomsnittlege veksten i forbruksgjeld vore på 15 pst. per år, og slik kan det rett og slett ikkje fortsetje. Eg trur vi alle har fått med oss historier om korleis det som i utgangspunktet var små utestående krav, har vakse seg nærast heilt uhandterlege som følgje av høge gebyr og salær.

La meg slå fast at det naturlegvis er viktig at folk gjer opp for seg, og at dei betaler den gjelda dei har teke på seg. Samtidig er det urimeleg at små beløp skal fordoblast eller mangedoblast i løpet av kort tid. Eg trur det strider mot rettferdssansen til folk når vi høyrer historier som den NRK fortalde i fjor, der eit ubetalt rentekrav på 22 øre vart til 4 200 kr.

Ein del av dei som hamnar i gjeldsfella, slit òg med høg gjeld eller sosiale problem frå før, og då bør ikkje dette systemet få leggje stein til byrda. Spesielt blir dette eit problem når aktørar driv aggressiv inndriving utan særleg rom for skjøn verken når det gjeld den enkeltes livssituasjon eller størrelsen på kravet.

Vi i Senterpartiet har lenge vore ein pådrivar for at vi skal få på plass gjeldsregisteret. Vi meiner dette er eit viktig, men langt frå tilstrekkeleg, tiltak for å få ned veksten i usikra gjeld. Gjeldsregisteret gjer det mykje lettare for aktørane å skaffe seg oversikt over folks usikra gjeld, og vi håper å få sjå at dette har ein effekt. Nye tal frå gjeldsregisteret frå oktober i fjor viser òg at nordmenn har mykje høgare forbruksgjeld enn ein tidlegare har trudd, nærare bestemt heile 53 mrd. kr meir enn det som tidlegare er lagt til grunn. Den høge forbruksgjelda er spesielt alvorleg fordi vi veit at ein stor del av denne gjelda går til inkasso. I 2019 blei det rapportert at ein femtedel av forbruksgjelda går til inkasso.

Eg vil vise til at alle høyringsinstansane peiker på at det er behov for revisjon av inkassolova, og så meiner eg det er behov for meir kunnskap om kva utslag ein del av dei føreslåtte tiltaka vil ha for både kreditor og debitor. Derfor ber vi i første omgang om at regjeringa sørgjer for at desse tiltaka blir utgreidde og vurderte.

Ein ting som likevel står klart for oss i Senterpartiet, er at nivået på maksimalsatsane som blir drivne inn i

samband med inkassoverkesemd, er for høgt. Vi ser ikkje nokon grunn til å utsetje ei nedregulering av desse satsane.

Eg ser fram til å lese rapporten frå arbeidsgruppa og deira forslag til tiltak. Eg håper vi saman kan einast om å ta dei grepa som er nødvendige for at vi får eit meir rettferdig system for inkasso, slik at færre hamnar i gjeldsfella i framtida.

Presidenten: Vil representanten ta opp forslag som Senterpartiet er en del av?

Jenny Klinge (Sp) [10:31:40]: Det vil ho absolutt!

Presidenten: Da har representanten Jenny Klinge tatt opp de forslagene Senterpartiet er en del av.

Petter Eide (SV) [10:31:54]: Jeg tillater meg aller først å ønske den nye justisministeren velkommen til Stortinget. Det er med store forventninger, egentlig, vi møter den nye justisministeren. Vi håper at vi sammen med henne kan ha gode diskusjoner om rettsstatsutviklingen i Norge.

Jeg tillater meg også å komme med noen refleksjoner som til dels henger sammen med denne saken. Det er ikke til å undervurdere at den rekken av justisministre vi har hatt i Norge i seks år, har representert – selvfølgelig – en mangel på kontinuitet, og mange har hatt det vi kan kalle et noe autoritært syn på forholdet mellom kriminalitet og straff. Det har vært krav om lengre straffer, det har vært krav om fengsling av ungdom, av barn, og det har vært hardere og mer avskrekkende soningsforhold, til og med med ulovlig isolasjon, og økt bevæpning av politiet. Det har også kommet forslag fra noen av disse justisministrene om portforbud for barn og dobbeltstraff hvis en bor på Holmlia istedenfor i Holmenkollåsen – til og med kastrasjon som straffemiddel har vi hørt om fra en tidligere justisminister fra Fremskrittspartiet. Så vi regner med at det blir helt andre toner nå, med denne justisministeren, at dette representerer et linjeskifte, ideologisk sett, og jeg er ganske trygg på at den nye justisministeren, Monica Mæland, ikke står for denne typen autoritær tilnærming til forholdet mellom forbrytelse og straff.

Før vi går videre, må jeg bare si at ved en inkurie har SVs støtte til en del forslag falt ut i saken. Vi støtter også forslagene nr. 1, 2, 3, 4, 5 og 6 – slik at det er sagt.

Så til denne saken: Utgangspunktet her er at tusenvis av mennesker kommer i en gjeldsfelle. Det er et symptom på et samfunn hvor forbruk framstår viktigere enn noe annet, og folks identitet knyttes da mer til hva de forbruker, og hva de kjøper, enn til hva de faktisk arbeider med. Det drives fram av en kommersialisert verden, en kynisk reklamebransje og en allianse mellom

forbrukslånsbanker og inkassoselskaper. Mange tusen mennesker drives inn i håpløse gjeldsfeller. Nordmenns samlede usikrede forbrukslån, er nå på 100 mrd. kr. Det er voldsomme beløp.

Inkassobransjen, som vi skal diskutere nå, har svært gode marginer. De tok inn 4 mrd. kr i fjor, og for folk flest er det små ubetalte småbeløp som genererer enorme krav. Det kan til og med ramme folks tilgang til helsetjenester. Det skjer også, faktisk for opptil flere tusen mennesker, at små beløp har ført til tvangssalg av folks bolig. Inkassobransjen har altså tjent seg rike på vanlige folks manglende evne til å kontrollere eget forbruk. Mange vanlige mennesker, også mange uskyldige – barn og familier – rammes av denne kulturen som har oppstått, og vi som storting må også ta ansvar for at vi har skapt en forbrukskultur som gjør at folk kanskje ikke greier å kontrollere sin egen økonomi. Derfor har vi i dette forslaget gått inn for at vi ønsker å lage tydelige rammer for inkassoselskapene. Her kommer det flere forslag. Blant annet mener vi at regjeringen må gjennomgå gebyrene, slik at de blir mindre. Vi skal utrede om det må settes en nedre grense for krav, vi skal utrede et forbud mot å vidreselge gjeld, og vi må også lage et forbud mot å komme med såkalte lokketilbud i forbindelse med opptak av usikret kreditt. Det var veldig fint at det i går faktisk kom et forslag fra en arbeidsgruppe som regjeringen har satt ned. Vi ser at en del av forslagene der overlapper våre forslag, og det er veldig bra. De har også foreslått kutt i salærsetser, kutt i purregebyr og at krav kan slås sammen. De har regnet ut at dette vil medføre en besparelse for forbrukerne på 2 mrd. kr, tilsvarende et tap for bransjen på et par milliarder. Det kan faktisk føre til at bransjen enten må rydde opp i seg selv, og noen selskaper vil enten måtte slå seg sammen eller kutte ut virksomheten sin.

Den tvilen som kanskje er kommet opp fra høyresiden her, dreier seg om at folk må ta ansvar og betale gjelden sin. Ja, det er vi enig i at de skal, men slik dette nå har utviklet seg, må også samfunnet ta et ansvar for å regulere denne bransjen, slik at folk ikke kommer i helt håpløse gjeldsfeller, som også kan ramme en rekke uskyldige mennesker. Mine kollegaer som har fremmet representantforslaget, kommer til å gå noe mer inn i detaljene i våre forslag.

Med dette tar jeg opp SVs forslag.

Presidenten: Representanten Petter Eide har tatt opp det forslaget han refererte til.

Statsråd Monica Mæland [10:37:14]: Jeg takker for hyggelig velkomst fra representanten Eide. Jeg ser også fram til å samarbeide godt med både komiteen og Stortinget.

Innledningsvis vil jeg understreke at regjeringen selvsagt deler engasjementet for skyldnere, som representantene Kaski, Andersen og Sangtarash har vist ved å fremme dette representantforslaget – selv om vi ikke er enig i alle løsningene. Regjeringen har tydelig prioritert arbeid med både inkassoregelverket og gjeldsproblemattikk generelt.

Justis- og beredskapsdepartementet satte høsten 2018 ned en arbeidsgruppe for å se på regelverket. Arbeidsgruppen har gjennomgått store deler av inkassolovgivningen og avga sin rapport i går, den 27. januar. Arbeidsgruppen har hatt representanter fra Finanstilsynet, Forbrukerrådet, Virke Inkasso, Finans Norge og Justis- og beredskapsdepartementet, og den har gått grundig inn i problemstillingene og kommet med mange forslag. Det virker ikke som om det er noen særlig uenighet når det gjelder problemene med inkassoregelverket, men arbeidsgruppen har andre forslag til løsninger enn noen av de løsningene som representantforslaget har.

Arbeidsgruppen har bl.a. foreslått en halvering av skrivesalæret ved utleggsbegjæringer og store reduksjoner i inkassosalærene. Samlet er det anslått at inkassobransjens inntekter vil bli redusert med nærmere 50 pst. med forslagene som et flertall i arbeidsgruppen står bak.

En enstemmig arbeidsgruppe foreslår dessuten flere regler som gir en konkret anvisning på hvordan inndrivningen skal skje, og som slik utfyller god inkassoskikk. Noen forslag vil styrke alle skyldneres posisjon, f.eks. regler om kommunikasjon. Andre foreslåtte regler vil beskytte skyldnere med særlige behov for tilpasninger. Det gjelder f.eks. forslag om plikt til å tilpasse inndrivningen til skyldnere som er i en særlig vanskelig situasjon, plikt til å følge opp utenrettslige gjeldsforhandlinger, forslag til utenrettslige gjeldsordninger og regler om hvem inkassoforetakene skal henvende seg til når skyldneren er en mindreårig eller en voksen under vergemål.

Arbeidsgruppen foreslår også at skyldnerens delbetalinger skal dekke hovedstolen og forfalte terminbeløp før renter og inndrivingskostnader. Det siste forslaget vil gjøre det enklere for skyldnere med høye forbrukslån å komme seg ut av gjeldsspiralen.

Det er grunn til å tro at en halvering av skrivesalæret vil kunne føre til færre utleggsbegjæringer. Også arbeidsgruppens forslag om plikt til å undersøke i Løsøreregistret om skyldneren nylig er registrert med «intet til utlegg», vil kunne forhindre mange unødige utleggsbegjæringer. Et flertall i arbeidsgruppen har foreslått at inkassoforetak ikke skal kunne dekke kostnader til rettslig inndrivning for kreditoren – altså forbud mot å avtale «no cure no pay» for disse kostnadene. Også dette forslaget har som formål å redusere omfanget av utleggsbegjæringer for små krav. En utvidet plikt til sammenslåing av

krav vil også føre til færre utleggsbegjæringer, samtidig som skyldneren sparer salærer.

Når det gjelder fordringer som overdras til et foretak som er i samme konsern som et inkassoforetak, foreslår et flertall i arbeidsgruppen en svært stor reduksjon i salærene ved at det bare kan tas gebyr som ved oppkjøps- og egeninkasso. Forslaget omfatter likevel ikke fremmedinkassosalærer som er påført saken før overdragelsen.

Det er viktig fra departementets side å få igangsatt et grundig arbeid. Vi skal gjennomgå dette. Vi skal ikke bruke mer tid enn nødvendig, men vi skal ha en grundig gjennomgang – og jeg skal selvsagt følge opp med sikte på å få til gode og nyttige endringer i inkassoregelverket.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [10:41:28]: Først vil også jeg ønske statsråden velkommen til debatt med justiskomiteen i Stortinget. Komiteen har lært seg å være ganske tilpasningsdyktig når det gjelder nye justisministre, og vi håper selvfølgelig og ser fram til et godt samarbeid med den nyutnevnte statsråden.

Så vil jeg gjerne takke for en god gjennomgang av arbeidsgruppens avleverte arbeid. Saken som vi behandler her i dag, har kraft til å påvirke folks hverdag direkte, og det er også derfor Arbeiderpartiet støtter forslagsstillerne i en rekke av forslagene og i tillegg fremmer noen egne. Statsråden har opplagt satt seg inn i arbeidsgruppens forslag og behandling, og det er bra, men kan statsråden nå forsikre Stortinget om at vi ganske raskt vil se praktisk politikk komme ut av dette arbeidet, slik at vi kan avlaste og rydde opp for folk som står i en vanskelig situasjon allerede i dag?

Statsråd Monica Mæland [10:42:35]: Da arbeidsgruppen ble satt ned, var det i erkjennelse av at dette er et problem. Jeg har ikke fått satt meg så grundig inn i forslaget som jeg ønsker, men det skal jeg gjøre. Jeg mener at vi her kan løse problemer for folk som er i en vanskelig stilling, samtidig som vi sikrer at folk ikke tar opp unødig gjeld, og i hvert fall at man må gjøre opp for seg, for det er et godt utgangspunkt, selvfølgelig.

Jeg skal gjennomgå dette. Jeg tror noen av forslagene vil måtte ta litt tid, men jeg tror andre kan gjennomføres med en kortere horisont, og det er jeg innstilt på.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:43:25]: Jeg vil også takke for gjennomgangen fra statsråden. Jeg skjønner det slik at statsråden vil komme tilbake til Stortinget med en oppfølging av det arbeidsgruppen har lagt fram. Mitt spørsmål er egentlig ganske konkret til det Stortinget samlet allerede har tatt til orde for og vedtatt, nemlig at salærene skal ned. Det burde kunne komme

ganske tidlig, vil jeg regne med, fra regjeringen en oppfølging av det klare standpunktet fra Stortinget om at salærene skal ned. Når kan vi forvente det fra regjeringen, og vil regjeringen i det arbeidet også se på salærene som Namsmannen og staten selv tar? En del av oppmerksomheten knyttet til disse sakene handler om inkassoselskaper, men vi har også eksempler på at staten gjennom Namsmannen sitter igjen med en betydelig del av de omkostningene som innbyggeren må ut med.

Statsråd Monica Mæland [10:44:27]: Som jeg sa til forrige spørre, er jeg innstilt på at noe kan behandles raskere enn andre ting. Så må det gjøres på en skikkelig måte, og det må jeg få lov å gjøre.

Når representanten spør om det offentlige salærkrav, er det også et inntektsspørsmål i statsbudsjettet. Så lenge har jeg vært med at det vet jeg. Her må ting ses i en sammenheng. Jeg må rett og slett få lov til å komme tilbake, men jeg er innstilt på at når det gjelder de tingene vi kan ta ut av arbeidsgruppen og behandle raskt, skal vi gjøre det, og vi skal gjøre det på en skikkelig måte.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:45:04]: Takk for svaret. En annen ting som arbeidsgruppen, så vidt jeg kan se, heller ikke har gått så tett inn på, er det som for mange vil være ytterste konsekvens, nemlig tvangssalg og tvangsinn drivelse. Vi har sett eksempler der små krav, små beløp i den store sammenheng, f.eks. knyttet til legebeseøk, ender med at en person mister huset sitt i tvangssalg. Jeg tror mange vil være enig i at det er en ganske heftig reaksjon overfor en som kanskje er i en så sårbar situasjon at man ikke klarer å håndtere verken legebeseøk eller kostnadene det medfører, og at det er urimelig at man ender opp med å miste huset sitt. Deler statsråden den oppfatningen at det er urimelig, og vil regjeringen og statsråden se på om man skal ha en beløpsgrense, f.eks., for hva som kan tvangsinn drives?

Statsråd Monica Mæland [10:46:05]: Det er ikke vanskelig å forstå det urimelige i at f.eks. et legebeseøk skal føre til at en mister boligen. Men det er slik at vi nå i regjeringen og i departementet har fått en innstilling, og den skal vi gå igjennom. Så er vi ikke der at vi er tvunget til bare å vurdere de forslagene arbeidsgruppen kommer med. Vi kan gjøre våre egne vurderinger, og det må vi også gjøre når vi nå har lovet å komme tilbake til Stortinget med denne saken.

Så jeg tenker at vi skal se på de forslagene som ligger på bordet. Nå skal det vel sies at vi ikke har sett så mange eksempler på det som representanten tar opp, og heldigvis for det, men i den grad det er nødvendig for å løse et problem og løse noe som fører til en vanskelig situasjon for en vanskeligstilt gruppe, skal vi gjøre det, og det

skal gjøres på en skikkelig måte. Det er mitt utgangspunkt. – Jeg ber om at jeg får lov til å være litt rund i dag.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:47:08]: Det er viktig at vi har et velfungerende system for inkasso. Men inkasso skal være siste utvei når folk ikke gjør opp for seg, det skal ikke være korteste vei til lettjente penger for en inkassobransje. Derfor er det bra at det nå har kommet en rapport fra en arbeidsgruppe som har foreslått en betydelig reduksjon i inkassosalæret. For et inkassosalær skal ikke være en straff eller en bot, det skal dekke reelle kostnader ved inkassoprosessen. Jeg skjønner at statsråden har hatt begrenset tid til å sette seg inn i arbeidsgruppens rapport – det har vi alle – men det statsråden og Stortinget skal ta stilling til i dag, er forslaget som ligger til behandling.

Da er spørsmålet: Når Senterpartiet, Arbeiderpartiet og SV foreslår at skrivesalæret skal settes ned til de faktiske kostnadene, hvorfor kan ikke regjeringspartiene og statsråden være med på et slikt forslag, slik at en umiddelbart får redusert kostnadene for skyldnerne?

Statsråd Monica Mæland [10:48:11]: Jeg er enig i beskrivelsen av utfordringen. Vi skal gjøre opp for oss, og inkasso skal være hensiktsmessig for å inn drive krav og slettes ikke noen straff – selvsagt ikke.

Når det gjelder forslagene som er fremmet i dag, mener jeg vi har en god arbeidsfordeling mellom regjering og storting. Når regjeringen som utøvende myndighet har fått en rapport og nå besvarer noen av problemstillingene som er fremmet der, mener jeg det er grunnlag for å avvente endringene vi nå kommer med på bakgrunn av den rapporten.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:48:46]: Selvsagt skal rapporten fra arbeidsgruppa følges opp, men samtidig er det viktig at regjeringen, ikke minst, følger opp det Stortinget har vært opptatt av. Det er ikke første gang Stortinget har vært opptatt av størrelsen på inkassosalærene. Det har en vært bl.a. ved budsjettbehandlingen tidligere.

Derfor er det et konkret spørsmål: Hvorfor er en ikke villig til å sørge for å redusere skrivesalæret, slik at det blir til faktiske kostnader? Det andre som er viktig, er at når vi nå har fått et gjeldsregister som, sammenlignet med tidligere, gir økt informasjon til dem som låner ut penger, må en også se på hvilke krav som stilles til dem som låner ut penger. Hvis en velger ikke å bruke mulighetene som ligger der, hvorfor er ikke regjeringen villig til å være med på å utrede nye pålegg bl.a. knyttet til egen inkasso, slik det ligger inne forslaget om?

Statsråd Monica Mæland [10:49:51]: Inkassobransjen er en bransje – det kan man like, eller ikke – en

bransje med mange ansatte. Virke antydnet i går, som reaksjon på arbeidsgruppens innstilling, at dette vil få betydelige konsekvenser for bransjen. Det kan vi leve med. Men da må det i hvert fall saksbehandles på en ordentlig måte. Når vi endrer forskrifter og gjør endringer, har vi høring, vi har saksbehandling, vi gjør det på en grundig og ordentlig måte. Det mener jeg departementet gjør på en bedre måte enn Stortinget. Det er derfor vi har den arbeidsdelingen vi har.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talerne som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Karin Andersen (SV) [10:50:41]: Jeg vil også ønske statsråden velkommen hit.

Til det siste som ble sagt, må jeg si at vi ikke kan ha høye inkassosalærer og en helt urimelig praksis når det gjelder inndrivning av småkrav, fordi inkassobransjen skal være stor. Og vi kan ikke ha det sånn at staten tjener penger på at folk har gjeld. Det mener jeg er et prinsipp vi må slå fast ikke kan være riktig. Inkassobransjen har en funksjon i samfunnet, men det kan ikke være sånn at vi skal opprettholde høye salærsatser for at de skal kunne vokse og bli store.

Vi i SV har fremmet forslag om dette i mange år nå, og jeg hører mye bekymring og ser lite handling. Til og med sier saksordføreren at de allerede for et år siden skjønnte dette. Ja, da har man vært rimelig sent ute. SV har fremmet mange forslag, bl.a. dem vi har til behandling her i dag, men vi har også andre forslag for å hindre at folk skal ta opp gjeld de ikke har råd til. I dag blir det kastet usikret gjeld etter folk som slett ikke har råd til det.

Jeg er glad for at man har fått på plass gjeldsregisterordningen, men problemet med den er at den ikke gir oversikt over skyld til det offentlige, studielån eller lån til bolig og bil. Og det er virkelig de store pengene folk skylder. Så når det ikke blir synlig for bankene når de skal gi ut kortsiktig kredittgjeld eller annen usikret gjeld, er det klart at mange flere vil få problemer. Det kan bli svære summer som kan velte hele økonomien.

Vi har også foreslått et rentetak på usikret gjeld. Det har ingen mening at noen skal kunne ta 30–40 pst. renter på denne typen gjeld. Hvis man får redusert disse enorme inntjeningsmulighetene, vil også den som gir kreditt, være litt mer forsiktig med å kaste gjeld etter folk som ikke skulle hatt det. Det er viktig. SV er veldig opptatt av at vi skal kunne ta opp kreditt, men også at folk skal kunne gjøre opp for seg. Men da må det skje innenfor noen regler som gjør at det faktisk er mulig for folk.

Det er også helt urimelig at mange av disse småsakene skal gå til inkasso. Egeninkasso har lavere salærer, derfor burde mange av disse småsakene som er usikret, gå til

egeninkasso. Også noen av disse småkravene, som representanten Kaski tok opp, kan faktisk ende med at folk mister hjemmet sitt. Det er småsummer. Vi er nødt til å finne systemer for dette som gjør at folk kan gjøre opp for seg, men også komme seg ut av disse gjeldsfellene.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [10:54:00]: Som flere har vært inne på, er Norge helt i verdenstoppen når det kommer til inkassosaker. Veksten har vært både dramatisk og helt uten sammenligning med våre naboland, så når representanten Andersen snakker om at vi i SV har vært opptatt av denne saken og denne utviklingen lenge, er det helt riktig. Dette er noe som burde fått alarmklokkene til å ringe både i Stortinget og i regjeringen for flere år siden.

Jeg er glad for at det er så stor enighet om at det er helt urimelig at småbeløp, som vi har sett mange eksempler på i media, vokser helt eksponentielt når det kommer til inkasso, samtidig som inkassobransjen sitter igjen med særdeles gode marginer. Derfor er jeg glad for det som arbeidsgruppen nå foreslår. Det er også en oppfølging av det jeg var inne på i replikkvekslingen, nemlig at et samlet storting har slått fast og vært tydelig på at disse salærene må ned. Jeg må derfor si at jeg er litt overrasket over at både regjeringspartiene – og Fremskrittspartiet også – fortsatt er såpass avventende i sin konklusjon fra talerstolen i dag. Det skulle vært tydeligere fra de partiene at det snart vil komme forslag om å redusere de salærene.

Det er også viktig at departementet og statsråden nå går inn i statens rolle, for selv om man skal se på inkassobransjen som bransje og hvordan de har holdt på, er det også viktig å se på namsmannen og statens rolle når det kommer til størrelsen på salærene, men også den makten som tross alt er ganske stor fra statens side til å kunne inndrive skyldbeløp gjennom f.eks. tvangssalg av bolig. Derfor foreslår vi en mulighet for namsmannen til å kunne avvise bagatellmessige krav. Vi ser eksempler på at inkassobransjen bare skyver ansvaret for inndrivning over på staten fordi staten sitter med disse maktmidlene. Det bør det ikke være mulig for inkassobransjen å kunne gjøre. Det må namsmannen kunne avvise – på samme måte som det er urimelig og ikke bør være sånn at man skal måtte oppleve at huset blir tvangssolgt fordi man ikke har møtt opp til en legetime og fått en egenandel som har vokst opp til himmelen.

Det er selvsagt ikke sånn at dette bare dreier seg om forbruksgjeld, men det er likevel viktig å se på forbrukslånsbransjen og forbruksgjeld, som representanten Andersen var inne på, og hvordan forbrukslånselskapene og inkassobransjen har jobbet sammen gjennom de siste årene, der man egentlig kan kjøpe og selge gjeld med store inntekter og stor driftsmargin.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [10:57:23]: Nå har flere så langt i debatten vist til den arbeidsgruppen som i går la fram sin rapport med sine anbefalinger, og der det – i hvert fall gjennom det som er gjengitt i media – er vist til at de ser for seg at det er rom for å redusere inkassosalærene med ca. 2 mrd. kr. Det er store beløp, og det burde få regjeringen – og også Fremskrittspartiet i opposisjon – til å se at her er det behov for å gjennomføre umiddelbare tiltak.

Når en arbeidsgruppe som har gjennomgått spørsmålet, ser at det er rom for å redusere inkassosalærene med milliardbeløp, viser det at det er noen som ikke har fulgt med i timen, noen som når det har vært teknologiske endringer som har ført til at inkassobransjen har fått reduserte utgifter med sin inndrivning, ikke har sørget for å redusere inkassosalæret. Det har tvert imot vært regulert opp ved noen anledninger. Det er på høy tid og overmodent at en tar tak i inkassosalærene, noe som også denne saken inviterer til å gjøre konkret når det gjelder skrivesalær. Det handler ikke om at Stortinget konkret gjør vedtak nå, men en sender en bestilling til regjeringen om å sørge for å redusere skrivesalæret. Spesielt med tanke på den rapporten som ble fremlagt i går, er det noe som burde gjøre at flere av de partiene som ikke var med på forslaget i innstillingen – nå når vi har debatten i dag, og med den kunnskapen vi har fra rapporten som ble fremlagt i går – er med på det forslaget.

Så til rapporten. Jeg synes det er mange gode ansatser i den rapporten og gode og viktige forslag, bl.a. det som går på å redusere inkassosalærer på små fordringer. Samtidig vil det si at hvis en gjennomfører det, kan det også føre til at det blir et ytterligere press på noe av det som arbeidsgruppen ikke har tatt tak i, nemlig en del krav som er av en mellomstor størrelse, ikke minst relatert til forbrukslån. Derfor er det behov for at en også går ytterligere inn og ser på hvordan det fungerer, ser på det samrøret som egentlig er mellom dem som leverer forbrukslån i dag, og deler av inkassobransjen, og hvordan dette kan reguleres bedre framover, både gjennom et rentetak, gjennom et utvidet gjeldsregister og gjennom at vi sørger for å få ned inkassosalærene.

Som jeg sa tidligere i dag: Inkasso er viktig, en skal gjøre opp for seg, men slik systemet fungerer i dag, er det nødt til å skje endringer.

Ingunn Foss (H) [11:00:43]: Jeg skal bare kommentere kort noen av de temaene som har vært berørt i debatten.

Når det gjelder gebyr i justissektoren, som ble nevnt av representanten Kaski, er det allerede foretatt endringer i rettsgebyrloven som har redusert publikums utgifter med ca. 21 mill. kr til politiet og ca. 55 mill. kr til

domstolene. Dette arbeidet fortsetter i framtidige budsjettprosesser.

Når det gjelder tvangssalg av bolig på bakgrunn av små krav, blir de aller fleste sakene løst før tvangssalg er gjennomført. Reglene i dekningsloven beskytter skyldneren mot tvangssalg av boligen, med noen unntak.

Det finnes også ordninger via Nav, både gjeldsrådgivning og gjeldsordning, så samlet sett er skyldneren ganske godt ivaretatt etter gjeldende regler. Så er det selvsagt svært alvorlig hvis noen må gå fra hus og hjem – det ønsker en jo slett ikke.

Så en kommentar til representanten Karin Andersen, som er opptatt av tidsbruken i dette. Vi er opptatt av skikkelig saksbehandling, ikke en stor inkassobrandsje. Men det er jo på sin plass å spørre om alarmen ringte på SVs vakt i Finansdepartementet. Nå skal vi rydde opp!

Morten Wold hadde her overtatt presidentplassen.

Karin Andersen (SV) [11:02:14]: Alarmen gikk! Vi hadde et forslag til gjeldsregister liggende klart da denne regjeringen overtok, og det tok dem fem år å få det på plass. Og da forslaget kom, var det ikke all gjeld som var dekket. De store postene var utelatt, og det betyr at hvis man tar opp forbrukslån i tillegg til det, kan gjeldsfella raskt klappe igjen over hodet på den det gjelder. Det betyr at det er et stort tap for den, det er ofte et stort tap for kreditorer, og det er et stort tap for samfunnet. Så det er samfunnsøkonomisk lønnsomt å få dette systemet mer under styring.

Det ble lagt fram et forslag til ny finansavtalelov som ble sendt på høring for to og et halvt år siden. Den har ikke kommet ennå.

Når vi har sett hvordan regjeringen sleper beina etter seg i disse sakene, er vi bekymret, også når det gjelder det utvalget som kom i går, som har mange gode forslag, og som SV er veldig glad for har kommet. Men de kunne ha gått lenger i å kutte salærsatsene, særlig for de større kravene også, slik som representanten Gjelsvik fra Senterpartiet var oppe og snakket om.

Det er også folk i inkassobrandsjen som har vært ute og påpekt dette. Men da ny finansavtalelov kom, mobiliserte selvfølgelig bransjen. Det kommer de til å gjøre nå også, for de tjener veldig store penger på at folk kommer i gjeldsproblemer.

Da savner jeg at regjeringen er mye mer offensiv, for det første for å hindre at folk kommer dit. For nå har vi veldig aggressivt påtrykk på folk for å kunne ta opp kort-siktig, usikret gjeld når du kommer i en økonomisk vanskelig situasjon. De som pusher disse lånene på folk, kan ta ubegrenset rente, og alle disse salærene som kommer i tillegg. Da skjønner alle at det blir umulig å betale gjelda. Vi må hindre at mange av disse får en gjeld de aldri

skulle hatt, og når de først får den gjelda, må ordningene være slik at det faktisk er mulig å betjene gjelda. For ellers må folk f.eks. inn i gjeldsordningen, som representanten Foss nevnte. Jeg er veldig glad for at vi har den, men det er veldig mange kreditorer også som taper mye penger på den, fordi man har kommet i en situasjon der det er umulig å betale tilbake igjen det man faktisk skylder. Da blir deler av gjelda slettet.

Jeg og SV ønsker at folk ikke skal komme i disse gjeldsfellene, og at de tar opp for mye gjeld – blir lurt og lokket til det. Men når de har tatt opp gjeld, må også kreditor ta et større ansvar når de har gitt kreditt til folk som ikke skulle hatt det.

Kari Elisabeth Kaski (SV) [11:05:23]: Litt av bakgrunnen for at vi fremmet dette forslaget, til tross for at det har vært klart at det skulle settes ned en arbeidsgruppe og jobbes med dette, handler om at vi ønsker å se på en større del av problemstillingen enn bare akkurat salærstørrelsen. Det er det som har vært litt SVs poeng her i dag: Mye av det som har kommet fra arbeidsgruppen, er godt – det er også punkter til forbedring av forslagene. Men de har ikke sett på totaliteten i dette området, både når det kommer til namsmannens rolle, når det kommer til hvordan begrense at folk tar opp den type lån de ikke klarer å betjene, og hvordan ansvarliggjøre kreditor i større grad. Her er det mange områder og felt som ikke er dekket av det arbeidsgruppen har sett på.

Derfor blir jeg litt bekymret når representanten Foss – hva skal man si – i hvert fall tilsynelatende framstiller det som om på de andre områdene som jeg har vært inne på bl.a., har regjeringen gjort grep, og da holder det. For det er helt åpenbart at det er behov for å gjøre mer. Når vi snakker om tvangssalg av eiendom og hus, skyldes det at det nettopp finnes eksempler på akkurat det, som ikke er håndtert godt nok i dag.

Så min oppfordring til flertallet og til regjeringen er å klare å se på hele bildet og ikke begrense seg til det som arbeidsgruppen har lagt fram i dag, sånn at vi kan gripe an den veksten i inkassosaker og forbrukslån som vi har sett i Norge. Det er – avslutningsvis – med respekt å melde sånn at den veksten har vært særdeles stor de siste årene. Jeg legger ikke skylden på dagens regjering for det, men det er likevel regjeringens ansvar å legge fram forslag også for Stortinget for å begrense det. Det var altså ikke den samme typen vekst på midten av 2000-tallet, da SV hadde finansministeren, som vi har sett f.eks. de siste åtte årene. Jeg tror vi bare kollektivt må ta inn over oss at dette har kommet ut av kontroll.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2.

Sak nr. 3 [11:07:17]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Geir Inge Lien, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete, Åslaug Sem-Jacobsen og Sandra Borch om å stoppe sentralisering av domstolene (Innst. 71 S (2019–2020), jf. Dokument 8:156 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske fra justiskomiteen vil presidenten ordne debatten slik: 5 minutter til hver parti-gruppe og 5 minutter til medlemmer av regjeringen.

Videre vil det – innenfor den fordelte taletid – bli gitt anledning til inntil fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av regjeringen, og de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

Første taler er, på vegne av saksordfører Peter Frølich, Ingunn Foss.

Ingunn Foss (H) [11:08:12]: En enstemmig komité understreker at de norske domstolene fungerer godt og har generelt svært høy tillit hos befolkningen. Dommerne framstår som uavhengige og nøytrale, og generelt behandler domstolene saker raskt og med høy kvalitet. Dette har stor betydning for rettssikkerhet, forutsigbarhet og samfunnsmessig stabilitet. Det betyr også at Norge er et attraktivt land for handel og investeringer.

I Domstolkommisjonens mandat pekes det på at domstolenes rammebetingelser har endret seg den siste tida. Det er stadig flere saker for domstolene, og de er generelt mer krevende enn før, bl.a. på grunn av internasjonal påvirkning på norsk rett og samfunnet generelt. Dette stiller store krav til dommernes kompetanse og kapasitet. Også befolkningen og demografien har endret seg, bl.a. gjennom innvandring og at en større andel av befolkningen bor i sentrale strøk. Kommunikasjon og arbeidsmåter endres i takt med digitalisering av samfunnet. Domstolkommisjonen konkluderer enstemmig med at tingrettene står overfor store utfordringer, og at det er behov for strukturendringer.

Det er samme budskap som framføres fra sorenskriveren i mitt distrikt, Lister-regionen i Agder. Han sier at domstolen er sårbar med tanke på kompetanse og kapasitet, spesielt når det gjelder spesialisering og hvis noen blir syke, men han ser muligheter for å kunne kompensere for dette uten nødvendigvis å legge ned og sentralisere til de større byene.

Domstolkommisjonen la fram forslag til endringer i tingrettsstrukturen i oktober 2019. Allerede før utvalget fikk levert sin rapport, har Senterpartiet skrinlagt hele arbeidet, bl.a. ved å fremme dette forslaget i mai 2019, fem måneder før utvalget skulle levere sin rapport. Det

kan ikke bety noe annet enn at Senterpartiet ikke tar det på alvor, og at de ser helt vekk fra både kommisjonens arbeid og konklusjoner, som også Riksrevisjonen nylig framla i sin rapport.

Det vises til store variasjoner i domstolene når det gjelder saksmengde, effektivitet og fleksibilitet. At Senterpartiet og hele den rød-grønne sida ikke ser at det finnes et potensial for å utnytte ressursene bedre, og bare etterlyser mer penger, er betenkelig.

Domstolkommisjonens konklusjoner er ikke regjeringens politikk. Men når et tungt faglig utvalg leverer en utredning som forsøker å fortelle politikerne hvordan status er og hva som bør gjøres, er det det minste vi kan gjøre å gi det en seriøs behandling og ikke avfeie det, slik Senterpartiet gjør før de i det hele tatt har sett innholdet.

Ifølge Domstolkommisjonen står de små domstolene tomme 80 pst. av tida, samtidig som saksbehandlingstida ved de største domstolene er så lang at kriminelle gis strafferabatt som kompensasjon. Dette er ikke bra og en dårlig utnyttelse av den samlede kapasiteten. Vi har også gode eksempler på tingretter som har slått seg sammen, og hvor resultatet er større fagmiljø og bedre tjenester til brukerne av domstolen.

Som sagt er Domstolkommisjonens rapport ikke regjeringens politikk, men å gjøre som Senterpartiet og si nei til alt og stå med ryggen til framtida er etter vårt syn ikke en farbar vei.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:11:40]: La det ikke være noen tvil: Arbeiderpartiet mener at domstolene må styrkes. Finansieringen av domstolene er rammet av høyreregjeringens flate ostehøvelkutt gjennom ABE-reformen. Flere steder varsles det nå om nedbemanninger i domstolene. Vi er inne i en tid der straffesakskjeden er under stort press, og særlig går dette ut over folk som står i lengre køer for å få sin sak behandlet i domstolene. Dette truer folks rettssikkerhet, og det svekker offervernet ved at vanlige folks liv blir satt på vent mens de kriminelle får strafferabatt.

Landet er tjent med å ha en desentralisert domstolstruktur. Arbeiderpartiet er derfor kritisk til at Domstolkommisjonen som er satt ned, først leverte sitt forslag til ny struktur for så å skulle levere kvalitetsdelen av innstillingen i 2021. Dette burde ha vært gjort samtidig, og det burde ha vært presentert i én innstilling.

Arbeiderpartiet kan ikke godta en storstilt sentralisering av våre domstoler. I tillegg mener vi det er viktig at forslaget om store endringer i domstolstrukturen behandles og voteres over her på Stortinget. Vi ønsker derfor å videreføre praksisen med at spørsmål om nedleggelser, sammenslåinger og lokaliseringer av domstoler legges fram for Stortinget.

Arbeiderpartiet mener dagens desentraliserte domstolstruktur er god, og ser ingen argumenter som skulle tilsi at den må endres. Unntaket er allerede igangsatte sammenslåingsprosesser hvor det er enighet lokalt. Arbeiderpartiet ønsker derfor en desentralisert domstolstruktur hvor fokuset er folks rettssikkerhet, kvalitet ved domstolene, videre digitalisering og likhet for loven.

Med bakgrunn i det støtter vi forslagsstillernes forslag i punkt 1 og 3 og fremmer i tillegg følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at dagens domstolsstruktur opprettholdes, med unntak av sammenslåinger som er forankret i en lokal enighet.»

Jeg tar med det opp Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstrepartis forslag i saken.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svensrud har tatt opp det forslaget hun refererte.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:14:17]: De norske domstolene fungerer gjennomgående godt og har høy tillit i befolkningen. Likevel har regjeringen bestilt en utredning som legger opp til en storstilt sentralisering av domstoler i hele Norge. Det som framstilles som en uavhengig og helt fristilt prosess om domstolenes framtid, er i realiteten en prosess som er designet for sentralisering. Regjeringen har satt ned et utvalg på 16 personer, som er helt uten representasjon fra distriktene, og gitt et mandat med en klar beskjed om å sentralisere.

Det startet med at regjeringen bestilte en utredning om domstolenes framtid – en bred utredning. Framtidig struktur skulle da vurderes på bakgrunn av en rekke andre spørsmål. Så valgte man i stedet å løfte ut struktur i en egen del og få den som en utredning før alle andre spørsmål var vurdert. Da følger regjeringen altså samme oppskrift som den fulgte i regionreformen: La oss tegne et kart først og se på formålet med kartet etterpå. Det mener Senterpartiet er en helt bakvendt måte å vurdere store, viktige spørsmål som struktur på. Derfor foreslår vi å utsette spørsmålet om ny domstolstruktur til Domstolkommisjonen er helt ferdig med sin jobb i 2020.

Ett eksempel er at det i rapporten til Domstolkommisjonen foreslås ny rettskretsinnndeling, mens det først er i neste delrapport de skal si noe om hvem som har kompetanse til å gjøre endringer i rettskretsene. Dette er jo et helt sentralt spørsmål når vi skal ta stilling til hvordan rettskretsene våre skal inndeles.

Samtidig som det foregår en debatt om domstolstruktur, forskutterer regjeringen og domstolenes direktorat, Domstoladministrasjonen, sentralisering gjennom administrative vedtak. Det er det mange eksempler på: Halden tingrett – som i 2018 ble underlagt Fredrikstad tingrett med felles ledelse, Fosen tingrett – som i

2018 ble lagt under Sør-Trøndelag tingrett med felles ledelse, og Sunnhordland tingrett på Stord – som i 2019 ble underlagt Haugaland tingrett med felles ledelse, selv om Sunnhordland selv ønsket å bli slått sammen med Hardanger.

Gjennomgående nektes mindre eller nedleggingsstruede domstoler å ansette nye folk, oppgradere lokalene sine eller digitalisere. Regjeringen og Domstoladministrasjonen tvinger dem til å henge etter i utviklingen og bruker det så som et argument for å legge dem ned.

Domstolenes ressurser har vært knappe over lang tid, og Senterpartiet mener det er veldig uheldig at regjeringen tvinger fram sentralisering gjennom budsjettkutt og administrative vedtak. Det skjer utenfor demokratiet, og det kan bli en trussel mot domstolenes uavhengighet. Antallet tingretter er f.eks. blitt redusert allerede siden vi fremmet dette forslaget i fjor, og det uten at det er gjort noe vedtak i Stortinget.

I behandlingen av statsbudsjettet for 2016 stemte Stortinget ned forslag om nedleggelse av mange tingretter, og det var fordi det var for dårlig utredet. Da er det litt spesielt at man bare tre år senere kan legge ned tingretter uten å forankre det i Stortinget.

Jeg vil gjerne ønske statsråden velkommen på jobb til sin første dag i Stortinget som justisminister. Hun er kanskje den statsråden som er mest kjent for sentralisering i Norge etter å ha tvangssammenslått fylker og kommuner som kommunalminister. Regjeringen har nå utnevnt en ny distriktsminister og synes å ha blitt litt mer opptatt av distriktene enn før. Jeg er veldig spent på om det også vil gjelde for justisfeltet. Regjeringen prøver å framstå distriktsvennlig. Samtidig har reformdronningen fått posten som justisminister midt i debattene om politireform og domstolreform. Hvis regjeringen skal ha noe troverdighet på at de ønsker å føre en god distriktpolitikk, må de begynne med å stoppe forslaget om massive nedleggelse i domstolene og stoppe de administrative prosessene som fører til sentralisering uten demokratisk forankring.

Jeg mener statsråd Mælands første oppgave som justisminister bør være å skrote forslaget om massiv nedleggelse av domstoler, ellers vil store deler av Norges befolkning få svekket rettssikkerhet, veldig lange reiseveier og store kostnader som blir lagt over på dem.

Representanten Ingunn Foss kritiserte oss for å kritisere dem. Vi var ute med kritikk allerede i fjor, og det var ikke fordi vi kunne spå – det var fordi vi kan legge sammen to og to. Når vi ser et mandat som er sentraliserende, og en kommisjon som ikke består av distriktsrepresentanter, sier det seg selv at det vil gi sentralisering. Verre er det ikke.

Jeg avslutter med det og vil ta opp vårt forslag.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har tatt opp det forslaget hun refererte til.

Presidenten vil si at dersom han oppfattet riktig og representanten brukte en karakteristikk av statsråden, var det unødvendig.

Himanshu Gulati (FrP) [11:19:38]: Jeg vil også begynne med å gratulere den nye statsråden med hennes nye jobb og ønske henne lykke til videre i det viktige arbeidet.

Domstolkommisjonen har lagt fram sitt forslag til ny struktur, og det har møtt mange reaksjoner. Det er viktig å ha en domstolstruktur i Norge som både ivaretar høy kvalitet og faglig ekspertise i det arbeidet som gjøres, samtidig som man har god dekning over hele landet. Akkurat nå foreligger det ingen strukturendringer til behandling, men dersom det kommer forslag om det, skal Fremskrittspartiet ta stilling til det. Vi er opptatt av å ivareta begge deler – at man har god faglig kvalitet i det arbeidet som gjøres i domstolene rundt omkring, og at man samtidig ikke har plassering på for få steder. Vi mener det blir feil å stemme for dette forslaget når det ikke er noen endring til behandling for øyeblikket, og vil komme tilbake med vår holdning dersom det kommer forslag om endring.

Petter Eide (SV) [11:20:56]: Takk til representanten Emilie Enger Mehl, som har gjort et veldig grundig arbeid, vil jeg si, i å framlegge denne dokumentasjonen og legge fram grundige argumenter for dette. Vi skal jo fortsette denne debatten senere, også i en interpellasjon senere i dag.

Jeg er grunnleggende sett opptatt av at vi skal bygge en god rettsstat i Norge. Vi har en fenomenal rettsstat i Norge, som den nye justisministeren nå skal få lov til å lede. Det er lite kriminalitet i Norge, og det er stor tillit både til politiet og til domstolene våre. Slik må det være, og det må være Stortingets oppgave å sikre nødvendig reformarbeid, slik at tilliten til rettsstaten ytterligere forsterkes blant folk flest. Det betyr at rettsstatens institusjoner må være nær folk. Folk må oppleve at politiet er til stede i deres liv, de må også oppleve at domstolene er nær dem, slik at de slipper en lang og vanskelig arbeidsvei, og de må kjenne til det lokale preget ved domstolene. På den måten får de også større tiltro til de beslutningene som domstolene faktisk tar.

Det betyr at SV er imot den massive sentraliseringen som det nå ligger an til. Vi mener at en desentralisert domstolstruktur er helt avgjørende. Det betyr ikke at vi skal fryse dagens situasjon; lokale endringer basert på en type lokal enighet kan være fornuftig. Vi vil definitivt ikke sette oss imot endringer, av ulike grunner. Hovedproblemet er, som flere har pekt på, selvfølgelig at domstolene møtes med økonomiske kutt. Det fører til over-

belastning og overarbeid for dem som jobber der, og lang saksbehandlingstid, som Riksrevisoren har påpekt. Dette kan til syvende og sist føre til dårligere kvalitet i de avgjørelsene som blir tatt, noe som da er et rettssikkerhetsproblem. Her har vi et eksempel på at hvis vi strammer inn økonomien til domstolene for mye, kan det svekke folks tillit til domstolene, noe som da er et alvorlig problem.

Jeg er 99 pst. enig i Senterpartiets intensjon, nå skal jeg pirke litt i den ene prosenten jeg ikke er enig i. Vi har valgt å ikke støtte Senterpartiets forslag og prinsippet om at domstolene må være basert på en lokal frivillighet. Man må gjerne korrigere meg hvis jeg tar feil, men det kan leses som at det lokale – enten det er det lokale rettsområdet, kommunen eller hvem det måtte være – skal ha en slags vetorett når det gjelder endringer. Det synes jeg er et vanskelig prinsipp. Domstolene er én av tre nasjonale statsmakter. De tre statsmaktene må fordeles, allokeres, og fordelingen av ressursene må være sett ut fra nasjonens behov, ikke kun ut fra det lokale behovet. Det kan heller ikke være slik at det f.eks. skal være lokal vetorett når det gjelder å bestemme hvor vi skal ha militærleirer eller politistasjoner. Dette er nasjonale ressurser og må fordeles nasjonalt. Senterpartiets forslag, som vi ikke støtter, vil forhindre storting og regjering i å ta gode nasjonale beslutninger knyttet til den desentraliserte fordelingen av domstolene våre.

Jeg synes heller ikke prinsippet om lokal frivillighet er veldig god distriktspolitikk, for det er én samlet ressurs, domstolene, som Stortinget beslutter, og hvis det legges opp til en type lokal vetorett, vil de ulike distriktene, de ulike rettsområdene, settes opp mot hverandre. Én domstol ett sted vil da konkurrere ut et annet. Dette er egentlig svært lite distriktsvennlig, for når de ulike distriktene settes opp mot hverandre, gjelder det å komme først til mølla og slå fast sin lokale vetorett aller først.

Vi er 99 pst. enig med Senterpartiet. Vi ønsker å ha størst mulig grad av desentralisert domstolstruktur, så vi støtter de argumentene som er kommet opp, men vi synes altså forslaget om prinsippet om lokal frivillighet er å gå litt for langt.

Geir Sigbjørn Toskedal (KrF) [11:26:13]: Også jeg vil gratulere statsråden med ny stilling og ønske lykke til. Kristelig Folkeparti ser fram til et godt samarbeid i den forbindelse.

Domstolkommisjonen har nå kommet med del én av sitt arbeid og anbefaling. Det er et oppdrag fra regjeringen. Kristelig Folkeparti mener at alle sider ved offentlige institusjoner, administrasjon og struktur til enhver tid må tåle en gjennomgang og kritisk vurdering. I denne runden gjelder det altså tingsteder og kretsgrenser. Senere kommer del to, en ny rapport og utredning

fra kommisjonen, som ser mer på kvalitet, innhold og arbeidsformer. Disse to til sammen skal gi landet en domstolfunksjon som skal være tilpasset vår tid og samfunnets behov.

Kristelig Folkeparti vil derfor understreke at dagens tema gjelder kommisjonens eget forslag og spørsmålet om høring, ikke selve saken. Forslaget er altså ikke regjeringens politikk, men regjeringen skal ta stilling til hvordan høringen skal legges opp.

Jeg legger ikke skjul på at Kristelig Folkeparti deler noen av forslagsstillernes bekymringer. Spørsmålet om struktur kan ikke vurderes isolert og alene ut fra de kriterier som kommisjonen har vektlagt på faglig grunnlag. Derfor var vel også Kristelig Folkeparti først ute med å være kritisk til kommisjonens forslag til omstrukturering – ja, nesten før det ble framlagt.

Rettsikkerhet, spesialisering og effektivitet og tekniske forbedringer i rettspleien opphever ikke behovet for å gjøre grundige vurderinger omkring distrikt og grenser, regionale forhold og økonomi, med tilhørende plassering av rettssteder. Det er spørsmål om totalvirkning og samfunnskostnader, og om andre effekter for lokalsamfunn som eventuelt mister sin tingrett. Det er også spørsmål om hvordan vanlige folk, næringsliv og institusjoner opplever endringer. De må høres. Dette er forhold som må vurderes og tas i betraktning, og vektes opp mot en optimal ressursutnyttelse i rettspleien isolert sett.

Kommisjonen har imidlertid gjort et solid stykke faglig arbeid. Resten er nå politikk. Kristelig Folkeparti ser helst at dette arbeidet ses i en større sammenheng. Det betyr ikke å forenkle spørsmålet til for eller imot sentralisering, slik Senterpartiet nå gjør i sitt forslag. Det går ikke. Like viktig er nemlig rettsikkerhet, kvalitet i hele saksgangen, habilitet, spesialisering og kompetanse i krevende saker og dertil ressursutnyttelse.

Kristelig Folkeparti stemmer i dag imot de framsatte forslagene og har trygghet for at regjeringen vil håndtere den videre saksgangen på en klok måte.

Statsråd Monica Mæland [11:29:28]: Regjeringen er opptatt av at innbyggerne i hele landet skal ha et godt og likeverdig domstolstilbud. Det er veldig viktig for meg å understreke at Domstolkommisjonens utredning ikke er et uttrykk for regjeringens politikk, men for en faglig anbefaling. Fra regjeringens side har vi ennå ikke tatt stilling til hvordan anbefalingene skal følges opp. Kommisjonen peker på noen tydelige utfordringer, og det må vi ta på alvor.

Siden departementet ga sin uttalelse til representantforslaget, har Riksrevisjonen levert sin rapport om saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene. Riksrevisjonen peker på flere av de sam-

me utfordringene som Domstolkommisjonen begrunner sitt strukturforslag med, som store variasjoner i effektivitet og manglende fleksibilitet mellom domstolene.

Domstolkommisjonen har jobbet i overkant av to år før den la fram sin første delutredning om struktur. Jeg har lyst til å understreke at Domstolkommisjonen har jobbet parallelt med begge utredningene, og ikke behandlet strukturspørsmålet isolert. Det framgår av NOU 2019: 17 at kommisjonen legger til grunn at

«kjerneoppgavene vil bli videreført, og at det i delutredning II ikke er aktuelt å ta ut eller tilføre større saksområder slik at grunnlaget for vurderingene av strukturspørsmålet blir endret».

På den bakgrunn kan jeg ikke se at det er grunn til å utsette behandlingen av Domstolkommisjonens delutredning om struktur fram til kommisjonens andre og siste delutredning foreligger. Kommisjonen har lagt vekt på at domstolene i større grad enn i dag skal kunne tilpasse seg framtidige endringer i oppgaver, sakstyper eller saksmengde i sitt forslag til struktur.

La meg da si noe om forslaget som gjelder å stoppe avgjørelser om sammenslåing og felles ledelse til kommisjonen har avsluttet sitt arbeid. Komiteens flertall viser til at Stortinget ved behandlingen av statsbudsjettet for 2016 avviste en rekke forslag om strukturendringer i domstolene, hovedsakelig begrunnet i at forslagene var for dårlig utredet. Nå har vi altså nettopp mottatt en grundig utredning. Da synes jeg ikke det er grunnlag for å utsette behandlingen av strukturendringer ytterligere.

Hovedformålet med ordningen med felles ledelse er å øke fleksibiliteten, bedre ressursutnyttelsen og redusere sårbarheten i domstolene. Målet sammenfaller for så vidt med både Domstolkommisjonens og Riksrevisjonens anbefalinger om økt fleksibiliteten mellom domstolene. Jeg understreker at felles ledelse ikke rokker ved domstolstrukturen. Domstolene som er omfattet av ordningen med felles ledelse, består som selvstendige enheter – det er altså ikke snakk om å legge én domstol under en annen. Det er dessuten mitt inntrykk at domstolene som har felles ledelse, er fornøyd med hvordan ordningen fungerer. Felles ledelse kan medvirke til noe økt fleksibilitet og effektivitet, men gir ikke på langt nær samme effekt som sammenslåing av domstoler – utvidelse til større rettskretser.

Det er opp til Domstoladministrasjonens styre å vedta og etablere felles ledelse av domstoler. Styret kan i særlige tilfeller fastsette at to eller flere domstoler skal ha felles ledelse. Styret har vedtatt at felles ledelse skal vurderes når det blir ledig en stilling som domstolsleder. Departementet har vurdert om beslutningene om felles ledelse er et enkeltvedtak som kan omgjøres av departementet, men har kommet til at det er en administrativ

beslutning som ikke utløser klagerett. Stortinget eller regjeringen har derfor ikke adgang til å overprøve Domstoladministrasjonens beslutning om felles ledelse.

Jeg er helt enig med flertallet i at uavhengige domstoler er en klar forutsetning for en velfungerende rettsstat. Som den tredje statsmakt har domstolene en helt sentral stilling i en demokratisk rettsstat. Domstolenes uavhengighet er et av de mest sentrale trekkene i en rettsstat. Opprettelsen av Domstoladministrasjonen i 2002 ble nettopp begrunnet med at uavhengighet også i administrativt henseende støtter opp under uavhengigheten i det dømmende arbeidet. Domstolenes særstilling bør være utgangspunktet for enhver debatt.

For å få bedre innsikt i domstolenes driftssituasjon ba vi Domstoladministrasjonen om en analyse av domstolenes driftssituasjon etter innføring av ABE-reformen. Konsulentselskapet Metier har på oppdrag fra Domstoladministrasjonen utført en slik analyse. Ett av funnene i rapporten er at domstolene har klart å redusere bemanningskostnader uten at det har gått på bekostning av kjernevirksomheten. Antall dommere og utredere har i perioden 2014–2018 økt, og det viser altså at de har greid en reform uten å ta ned viktig kompetanse.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:34:46]: Statsministeren har tidligere gitt en klok uttalelse:

«Både bosted og arbeidsmiljø påvirker perspektiver og kunnskapstilfang, dette gjelder også for fageksperter. Regjeringen må derfor bli flinkere til å hente faglig ekspertise fra miljøer utenfor hovedstadsregionen.»

Det sitter uten tvil dyktige fagfolk i kommisjonen, med bred faglig kompetanse. Likevel er det svært problematisk at kommisjonen har hatt en skjev representasjon. Det har manglet representanter fra små og mellomstore domstoler i dette arbeidet. Om det hadde vært på plass, ville det kunne gitt andre vurderinger og synspunkter enn dem som har kommet fram i kommisjonens rapport, og som antakeligvis ville gitt et godt perspektiv, særlig for distriktene i vårt langstrakte land. Er statsråden enig i denne vurderingen?

Statsråd Monica Mæland [11:35:46]: Mitt utgangspunkt er at vettet er veldig godt fordelt i dette landet, og at vi bør ta hele landet i bruk når vi henter råd. Jeg har brakt i erfaring – for det har vært min jobb å forberede meg ganske raskt til alle disse sakene vi har i dag – at Domstolkommisjonen har vært representert fra hele landet, også fra steder med mindre tilknytning. I kommisjonen sitter bl.a. jordskifterettslederen i Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett i Førde, som er en liten domstol. Kommisjonen har også et medlem fra Tromsø,

som er lagdommer i den nest minste lagmannsretten, og som i tillegg er leder i Utmarksdomstolen for Finnmark. Kommisjonen har også to medlemmer fra Ålesund, og den ene av disse er sorenskriver i Sunnmøre tingrett, som er en liten eller mellomstor domstol.

Man vil alltid kunne kritisere sammensetningen, men her er altså både tingrett, lagmannsrett og Høyesterett representert, og i tillegg har de hatt en utadrettet virksomhet. Så jeg tror vi skal stole på integriteten til utvalget.

Presidenten: Skal representanten ha en replikk til? Man må be om ordet.

Maria Aasen-Svensrud (A) [11:37:00]: Beklager, president, jeg var opptatt av å lytte til statsråden.

Det er klart at det har vært god kompetanse i kommisjonen, men flertallet i komiteen har påpekt under behandlingen av denne saken at de små tingrettene og jordskifterettene sendte 39 forslag til Domstoladministrasjonen til medlemmer i kommisjonen, og ingen av disse forslagene ble tatt til følge ved sammensetningen av den. Så det skortet ikke på muligheter for å ta inn enda flere dyktige fagfolk fra utenfor ring 3. Flertallet mener derfor at det er både synd og bemerkelsesverdig at ingen av disse forslagene til gode kandidater ble hensyntatt. Kan statsråden dele denne vurderingen?

Statsråd Monica Mæland [11:37:50]: Så langt gjør jeg altså ikke det. Denne kommisjonen har hatt 16 medlemmer. Flere av dem har jeg redegjort for, de kommer fra små og mellomstore domstoler. Og det er en kommisjon som har hatt en veldig utadrettet virksomhet, og som har ønsket å hente innspill.

Jeg mener at heller enn å gå på sammensetningen av kommisjonen bør man se på forslagene og diskutere dem. Det er selvsagt lov til å være veldig uenig i dem. Det forstår jeg. Jeg forstår at dette er viktige spørsmål for domstolen, men det er selvsagt også politikk og distriktspolitikk. Jeg har ingen problemer med det. Men når det gjelder sammensetning, har jeg altså tillit til den sammensetningen vi har hatt, og tillit til at det er faglighet og integritet som har gitt de forslagene vi nå har på bordet.

Jenny Klinge (Sp) [11:38:49]: Vi i Senterpartiet har fått solide dosar med kritikk fordi vi meinte det var rett å behalde ein desentralisert domstolstruktur allereie før Domstolkommisjonen kom med rapporten sin. Vi drog visst ein forhasta konklusjon den gongen.

I dag høyrer vi i salen Høgres stortingsrepresentant Ingunn Foss seie at Senterpartiet seier nei til alt og står med ryggen til framtida. Høgres måte å seie ja på – og stå med ryggen til fortida – er visst å nekte små domstolar

digitalisering og enkelte stader nye, faste stillingar. Og dei har m.a. stoppa bygginga av eit nytt tinghus i Molde, lenge før kommisjonsrapporten kom, med å vise til framtidige strukturprosessar.

Viss meininga var å få det til å framstå som at regjeringa ikkje har vore innstilt på store strukturendringar før kommisjonsrapporten kom, meiner statsråden då at framgangsmåten til Høgre og regjeringa er tillitsvekkjande?

Statsråd Monica Mæland [11:39:43]: Jeg hører Senterpartiet fortelle hva som er problemet med denne rapporten, og jeg hører hva man er imot. Det jeg ikke hører, er hva man er for. Vi har altså sett store endringer også på dette området, og spørsmålet er selvfølgelig hvordan vi skal forholde oss til det. Regjeringen har økt dramatisk investeringene i digitalisering av domstolene – 364 mill. kr fra 2014 og fram til i dag – så det pågår et stort digitaliseringsarbeid. Det skal vi fortsette med. Men løser det hovedutfordringen, nemlig ulikheter i små og store tingretter? Løser det kompetansebehovet, og løser det den utviklingen vi ser? Det er jo ikke regjeringen som har vedtatt at man har seks ganger flere advokater per innbygger i Oslo-området enn det man f.eks. har i Vestland. Så det pågår noen helt andre strukturendringer her, som gjør at vi også på dette området må diskutere struktur. Det er vanskelig og det er smertefullt, men det tror jeg vi må gjøre.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:41:03]: Statsråden var inne på dette med Domstoladministrasjonens adgang til å vedta felles ledelse. Hun sa at departementet ikke har mulighet til å overprøve de vedtakene fordi det ikke er et enkeltvedtak, men en administrativ beslutning. Det kan godt stemme. Adgangen til å beslutte felles ledelse er i en forskrift med hjemmel i domstolloven § 33, og det er en adgang som Domstoladministrasjonen har, med vilkåret «i særlige tilfeller». Men vi ser jo i praksis at det blir besluttet felles ledelse nærmest konsekvent, f.eks. der noen skal gå av med pensjon, eller der det blir en ledig sorenskriverstilling. Da får domstolen felles ledelse med en annen tingrett i stedet for å få ansatt en ny sorenskriver. Og det ser ut som om det gjelder et prinsipp om at man får felles ledelse ved pensjon, og ikke i «særlige tilfeller».

Så da er mitt spørsmål om statsråden mener det er nødvendig å stramme inn den forskriften, siden Domstoladministrasjonen går langt utover det som egentlig var ment.

Statsråd Monica Mæland [11:42:04]: Jeg har ikke grunnlag for å mene at den forskriften skal strammes inn. Jeg har tvert imot grunnlag for å tro at domstolenes uavhengighet er helt avgjørende for vår rettsstat. Derfor

er jeg veldig opptatt av at vi ikke politiserer slike spørsmål, men at domstolene organiserer seg på den måten de mener at de best får utnyttet sine ressurser og kan ta faglig gode avgjørelser. Det er viktig for alle våre innbyggere. Så mitt utgangspunkt er at dette er et spørsmål der jeg overlater til Domstoladministrasjonen å beslutte.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:42:39]: Vi har vært inne på at kommisjonen er skjevt sammensatt, og at mindre og mellomstore domstoler ikke opplever seg representert der og ikke føler seg forstått. Jeg har lyst til å referere et sitat fra rapporten som jeg synes understreker det, der kommisjonen forsøker å drøfte om personlighetstyper kan ha sammenheng mellom geografi og hvor effektive folk er. Det står:

«Noe av forskjellen i produktivitet mellom domstoler kan for eksempel skyldes at ulike personlighetstyper søker seg til ulike domstoler. Det er mulig å tenke seg, men ikke nødvendigvis sannsynlig, at det kan foreligge en overvekt av særlig produktive personer i større domstoler. I så fall vil hele eller deler av effekten som tilskrives domstolstørrelse, i realiteten skyldes egenskaper ved de ansatte. Tilsvarende kan det også være motsatt, altså at mer produktive personer søker seg til mindre domstoler.»

Jeg synes det er ganske respektløst å drøfte om personlighetstyper er relevant i en slik sammenheng. Er statsråden enig i det?

Statsråd Monica Mæland [11:43:37]: Representanten inviterer meg til å drøfte kommisjonens rapport og innholdet i den. Det vil jeg anbefale at man gjør med kommisjonen. Dette er altså ikke regjeringens innstilling til Stortinget. Dette er en uavhengig faglig vurdering, og hvis man vil vite mer om det, må man spørre dem som har gjort det arbeidet. Det har ikke vi gjort. Vi skal nå vurdere de forslagene som kommer, og så skal vi behandle dem på en skikkelig måte og på den måten vi mener er riktig.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Jenny Klinge (Sp) [11:44:24]: Domstolane våre er heilt avgjerande for rettsstaten, og ein mangfaldig struktur på domstolane bidreg til at rettsstaten er til stades over heile landet. Tilliten til norske domstolar er svært høg blant innbyggjarane, og dette er av stor verdi for samfunnet vårt. Vi må aldri ta dette for gjeve. Éin ting er tilliten folk har til rettsvesenet, noko anna er den tilliten folk har til politiske prosessar. Folk i dette landet bør ha grunn til å gå ut frå at prosessar som går føre

seg i regjering og her på Stortinget, er fornuftig lagde opp. Den prosessen som regjeringa legg opp til når det gjeld domstolstrukturen, kan dessverre ikkje seiast å vere det. Senterpartiet har derfor lagt fram forslag som kan bøte på det.

Målet vårt er å sikre at spørsmålet om struktur- endringar blir sett i samanheng med alt det andre som Domstolkommisjonen vart bedd om å greie ut då dei først fekk mandatet sitt frå regjeringa. Den framskunda fristen som akkurat spørsmålet om strukturendringar fekk, saman med den skeive samansetninga i Domstolkommisjonen, har ført til sterke reaksjonar rundt om i Domstols-Noreg og også politisk strid. Målet til regjeringa var truleg å få gjennomført samanslåing av domstolane med mest mogleg ro i sjøen rundt seg, men i staden har dei sørgt for å piske opp havet kraftig før dei sjøsette båten, i dette tilfellet ein båt full av samanslåingsforslag frå Domstolkommisjonen.

Storingsrepresentantane frå regjeringspartia har tydelegvis lyst til å piske opp havet endå litt meir, noko vi kan sjå i merknadene i innstillinga til denne saka. Der står det m.a. frå Høgre og Framstegspartiet:

«Disse medlemmer er innstilt på å ta Domstolkommisjonens arbeid til grundig og seriøs behandling i motsetning til Arbeiderpartiet og Senterpartiet. Disse medlemmer finner det oppsiktsvekkende at et så omfattende arbeid utført av våre fremste eksperter på området, ble avfeid så raskt.»

Litt lenger nede skriv Høgre og Framstegspartiet vidare:

«En dommers jobb er å lese all relevant dokumentasjon i en sak, så lytte til begge parter og deretter tenke seg om nøye. Først da kommer det en konklusjon. Disse medlemmer mener Arbeiderpartiet og Senterpartiet kunne latt seg inspirere av denne arbeidsmetoden.»

Som dei fleste truleg forstår, les eg ikkje opp dette som Høgre og Framstegspartiet har skrive, fordi eg er særleg imponert over det dei skriv. Tvert imot gjer eg det for å vise korleis arroganse kan parast med overmote også i komitémerknader. Viss vi prøver å tolke det dei seier, er det lett å gå ut frå at dei meiner det er useriøst å vere ueinig i standpunkta deira.

Viss dei verkeleg var opptekne av å lytte til dei fremste ekspertane på området, er det sørgjeleg at dei ikkje sjølve ser at det er eit problem at Domstolkommisjonen bestod av ingen – eg gjentek: ingen – representantar frå dei mindre domstolane.

Vi i Senterpartiet understreka allereie før regjeringa sette ned kommisjonen, at eit slikt utval måtte ha brei samansetning, og at vi ønskte at det vart lagt vekt på geografi, service og tilgjengelegheit for publikum. Kan-

skje Høgre og Framstegspartiet òg kunne gjort klokt i å lytte til oss innimellom og la seg inspirere av arbeidsmetoden vår, som er å lytte til folk rundt om i heile landet. I denne saka ville det i praksis ha betydd at dei måtte lytte også til dei mindre domstolane og til områda rundt desse domstolane.

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at uttrykket «arroganse» ikke er å anse som god parlamentarisk språkbruk og er tidligere påtalt i denne salen.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [11:47:37]: Tidligere høyesterettsdommer Jens Edvin Skoghøy sa til Rett24 den 26. desember 2019:

«Domstolskommisjonen har etter min mening overspilt det faglige argumentet. Det er ikke slik at kvaliteten på domstolene øker proporsjonalt med størrelsen. I min tid som dommer i Høyesterett kan jeg ikke huske at de store tingrettene i særlig grad utmerket seg positivt. Jeg vil nok heller si: Snarere tvert imot! Mange mindre domstoler avsa gode dommer, og det var ikke «gull» alt som kom fra Oslo tingrett!»

Jeg ber statsråden merke seg det.

Mandatet for kommisjonen ble utvidet med et tilleggsmandat. Tilleggsmandatet gikk på behandling av barnevernssaker og tvister mellom foreldre. Mandatet var slik at konklusjonen i praksis var gitt før kommisjonen avsluttet sitt arbeid. Det er bekreftet av deltakere som arbeidet med saken.

Proessen rundt det hele forsterker den mistillit som har blitt i denne saken. Regjeringa var så frimodig at den utnevnte administrerende leder Urke ved Domstoladministrasjonen til medlem i utvalget, men av slo å ta med forslag til mange representanter fra de små og mellomstore domstolene som hadde en annen stemme. Det er også pussig at ekspertene hopper over tema som historikk, grunnlaget for dagens høye tillit og – sist, men ikke minst – kostnadene ved forslaget. Det siste burde jo økonomene i utvalget kunne mer om enn om kvaliteten på de rettslige avgjørelsene. Er det god høyrepolitikk i 2020 å ikke utgreie kostnader eller negative konsekvenser, langt mindre motargumenter?

En statsråd fra Høyre bør dele Senterpartiets bekymring over maktkonsentrasjon og byråkratisering. Forslaget innebærer ikke bare at 38 lokale sorenskrivere forsvinner, men at de 22 som blir igjen, skal bli domstolledere. Det innebærer, sammen med en offensiv domstoladministrasjon, en konsentrasjon av byråkratisk makt. Professor Hans Petter Graver har sagt:

«Sammenslåing av tingretter kan gå utover rettssikkerheten.»

Vi må få en offentlig debatt om innstillinga utover i landet. Hvorfor nedlegge velfungerende tingretter som

eksempelvis Kongsberg og Eiker tingrett? Vi må få svar fra Høyre. Senterpartiet vil opprettholde tingretter med folkevalgt støtte. Vi skal ikke akseptere det som er strategien: Vil du ikke, så skal du – vi tar deg på økonomi og manglende IKT-løsninger i de små tingrettene. Sånt er ikke anstendig opptreden fra en regjering.

Hans Inge Myrvold (Sp) [11:50:58]: Situasjonen knytt til domstolene er ei sak som breier om seg på mange nivå i Stortinget om dagen. Blant anna arbeider kontroll- og konstitusjonskomiteen med Riksrevisjonens undersøking av sakshandsamingstid og effektivitet i ting- og lagmannsrettene, der ein bl.a. har hatt opa høyring med fleire av partane som er omtala i innstillinga til denne saka.

Bakgrunnen for representantforslaget som er til handsaming her i dag, er ei rekkje administrative vedtak i Domstoladministrasjonen om å slå saman leiing av tingrettar, deriblant Sunnhordland tingrett til Haugalandet tingrett mot tingretten sin eigen vilje. Høgre og Framstegspartiet har i arbeidet i komiteen kritisert fleire av partia for ikkje å ta inn over seg fakta og lytta til partane, og ei heller respektera framdrifta og behandlinga av arbeidet til ekspertutvalet. Ei slik framstilling og ikkje minst framtoning frå desse medlemmane må i beste fall vera behandla utan å lytta til folket, kommunane, regionane og ikkje minst sorenskrivaren i bl.a. Sunnhordland tingrett.

I den opne høyringa som gjekk føre seg for 14 dagar sidan, kom det fram ei rekkje moment. Blant anna var det stor fortvilning over ABE-reforma sine uvilkårlege kutt, som for domstolene får store negative konsekvensar. ABE-reforma tek ingen omsyn til pågåande arbeid, verken i Stortinget, i ekspertutval eller i regjeringa elles. For Sunnhordland tingrett fekk dette direkte innverknad på strukturen då sorenskrivar Knut Gramstad skulle gå av med pensjon. ABE-reforma gav ikkje tilgang til å rekruttera ny sorenskrivar gjennom Domstoladministrasjonens tilnærming om ikkje å tilsetja ved naturleg avgang. Vidare kunne heller ikkje Domstoladministrasjonen i den opne høyringa svara for kvifor den samanslåtte Bergen tingrett i dag ligg med lengst sakshandsamingstid av alle landets tingrettar. Dette trass i at Nordhordland tingrett vart slått saman med nemnde tingrett i 2017 og såleis burde vore eit utstillingsvindauge for tenkte samanslåingar og omstruktureringssjansar.

Til slutt vil eg framheva mangelen på involvering av tingrettane sjølve i det pågåande arbeidet med effektivisering og reformering. Skal ein lukkast med ei omstilling, kan ikkje Domstoladministrasjonen aleine definera og poengtera kva og korleis ein skal nå måltala for domstolene.

Med dette som bakteppe er det heilt naudsynt å stogga prosessane og følgja tilrådinga frå komiteen om å venta på vidare avgjerder om samanslåing og felles leiing inntil endeleg utgreiing frå Domstolkommisjonen ligg føre seinare.

Emilie Enger Mehl (Sp) [11:54:09]: Jeg synes det er litt spesielt at statsråden ikke vil ta stilling til innholdet i rapporten i det hele tatt. Jeg mener det også er spesielt at regjeringspartiene ikke evner å se at sammensetningen av kommisjonen, prosessen og ryddigheten rundt nedsettelsen av den – det arbeidet som foregår parallelt i Domstoladministrasjonen – er viktig, og at de ikke er bekymret for det, og at de ikke er bekymret i det hele tatt når vi har en administrasjon som opererer med strukturendringer parallelt med de diskusjonene som foregår i demokratiet. Det blir jo konsekvent avfeid.

Når vi i Senterpartiet får kritikk for å ha lagt fram vår kritikk før kommisjonen kom med sin rapport, mener jeg at det viser Høyres manglende innsikt i prosessen som ligger bak rapporten. Hvis man har satt seg inn i hvordan kommisjonen ble nedsatt, hvem som satt i den, og hva som var mandatet, er det ikke vanskelig å forstå hvordan vi kunne kritisere rapporten før den kom.

I mars i fjor sa vi f.eks. at vi fryktet at to tredjedeler av landets tingretter kunne bli historie, og det var akkurat det som ble forslaget. Det er ikke fordi vi er gode til å gjette, det er fordi vi så at Domstolkommisjonen hadde fått klare bestillinger. De ble bedt om å se hen til tidligere utredninger, bl.a. en utredning fra Domstoladministrasjonen som la opp til et minimumstall på 8–10 dommerårsverk per tingrett. Hvis man skal følge det, må man jo legge ned to tredjedeler av landets tingretter.

Jeg mener at prosessen rundt hvordan domstolene skal se ut i framtiden, er av veldig høy viktighet, for domstolene er veldig viktige for Norge. De er en statsmakt, de er viktige for befolkningen, og det må være en ryddig prosess. Det er også derfor jeg har fremmet en interpellasjon om akkurat det: hvordan forholdene rundt Domstolkommisjonen påvirker hvilken verdi den rapporten kan ha. Det blir neste debatt i salen i dag. Det blir spennende å se om Høyre ønsker å engasjere seg i den debatten også.

Ole André Myhrvold (Sp) [11:56:48]: Sentraliseringen vil tilsynelatende ikke noen ende ta under regjeringen Solbergs styre, med støtte fra regjeringspartiene og Framskrittspartiet.

Man kan ikke fortsette å skyve Domstolkommisjonen foran seg. Jeg skal ikke bruke så mye tid på de utredninger og anbefalinger som kommer derfra, men parallelt med den såkalte prosessen som Domstolkommisjonen kjører, pågår det såkalt frivillige prosesser. I Østfold, f.eks., har det siden forrige runde, da stortingsflertallet satte fo-

ten ned for sammenslåing av tingretter, pågått et press fra enkelte for flere sammenslåinger, til tross for at både enkelte sorenskrivere, dommere, tillitsvalgte og ikke minst lokalsamfunnene har vært sterke motstandere.

I forbindelse med at enkelte sorenskrivere pensjoneres, har man innført felles ledelse ved Halden tingrett og Fredrikstad tingrett, selv om det i flertallsinnstillingen står at det skal særlig viktige grunner til for å gjøre det. Det kan se ut som om det er en slags knipetangsmåner man prøver å få til. Man har presset fram en såkalt frivillig avtale mellom de to og Sarpsborg tingrett og Moss tingrett, uten øvrige hensyn til Domstolkommisjonens arbeid eller andre regionale hensyn. Hva med tingretten i Nedre Follo? Hva med Heggen og Frøland tingrett? Det har man altså ikke tatt hensyn til, og dermed får vi til slutt en domstolstruktur som ikke henger sammen med noen ting.

En sammenslåing av tingretter bør derfor ikke basere seg på en avtale mellom enkelte sorenskrivere, men være godt faglig begrunnet. Det kan ikke sies å være tilfellet f.eks. i Østfold. Det er ikke lagt til grunn en bedre faglig vurdering. Det er ikke lagt til grunn en utredning av en helhetlig struktur. Størrelse er ikke vurdert. Lokalisering er heller ikke vurdert. Men det er sagt at det er en frivillig sammenslåing fordi disse tre sorenskriverne, som bestyrer fire tingretter nå, har inngått en såkalt frivillig avtale, til sterk motstand fra lokalsamfunnene, tillitsvalgte, dommere og andre som forholder seg til disse tingrettene.

Det blir av enkelte sagt at de færreste benytter seg av retten, så derfor er ikke reisevei et argument. Med den logikken kunne vi hatt én tingrett i hele landet. Viktigere er det for dem som faktisk bruker tingrettene, som advokater, påtalemyndighet, sakkyndige samt vitner som blir ufrivillig blandet inn i en sak. Da teller nærhet, da teller reisevei. Alle burde være tjent med en prinsipiell og grundig debatt og en politisk behandling i denne saken.

Maria Aasen-Svensrud (A) [12:00:06]: Statsråden har i denne debatten understreket domstolenes uavhengighet og det viktige rettsstatsprinsippet som ligger til grunn for dette. Det er jeg selvfølgelig enig i, det er ingen tvil om det. Men det er åpenbart at sulteføringen av domstolene gir det utslaget at de er nødt til å gjøre endringer, og i tilfellene vi ser nå, en samling og nedleggelse av enkelte domstoler, noe som også er en del av grunnlaget for kommisjonens arbeid. Dermed er det grunn til å diskutere om det er regjeringens bevilgninger som setter skranken her, og ikke domstolenes uavhengighet.

Flere advokatfirmaer vi har vært i kontakt med, sier at de må legge ned virksomheten lokalt og flytte etter tingretten der hvor de nyetableres. Det handler om å

sikre nødvendige inntekter for firmaet. Dermed risikerer vi å tappe distriktene for nødvendig juridisk kompetanse – hvis for mange lokale tingretter flyttes uten en skikkelig samfunnsøkonomisk gjennomgang av en rekke ringvirkninger. Dette vil opplagt gå ut over folks rettsikkerhet. Man kan derfor ikke isolert se på ABE-formen, eller forslaget fra kommisjonen, slik det kan virke som statsråden har vært fristet til å gjøre i dag. Poenget er at alt må ses i sammenheng, og skal vi sikre rettssikkerheten for alle innbyggerne i landet og med det styrke og videreutvikle rettsstaten, er det viktig å se ting i sammenheng.

Magne Rommetveit hadde her teke over presidentplassen.

Jenny Klinge (Sp) [12:02:02]: Eg skal ikkje setje i gang ein stor diskusjon om ordbruk i salen, men førre president påpeikte at ordet «arroganse» var uparlamentarisk. Det kan eg godta, men eg synest likevel det er oppsiktsekkjande at det ikkje er mogleg å bruke ordet «arroganse» om innhaldet i komitémerknadar, medan det er heilt greitt for ein Høgre-representant i salen å seie at Senterpartiet er mot alt. Eg kan ikkje seie at det er ei løgn, for det ville vore uparlamentarisk, men eg vil påpeike det dilemmaet som iallfall eg sjølv kjem i når eg skal svare på påstanden om at Senterpartiet er mot alt og står med ryggen til framtida.

Det som er grunnen til at eg tek opp dette, er at i alle val vi politikarar gjer, må vi jo seie ja eller nei. Alle retningsval inneber jo et ja eller nei, men det betyr ikkje at dei som tek det eine retningsvalet, alltid er dei som står for det positive og det fantastiske og det som drar oss inn i framtida på best mogleg måte. Det å ville bevare strukturar, som i dette tilfellet har ført til at vi har eit domstolssystem som folk har svært høg tillit til, er jo også ein måte å seie ja til noko på, og sjølv sagt nei til noko anna. Men det vi i Senterpartiet absolutt seier ja til, er å få skifte ut denne regjeringa ved neste stortingsval, slik at vi får begynt å gjere grep som forhåpentlegvis kan bringe landet i ei meir fornuftig og positiv retning enn det dagens regjering gjer.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 3.

Sak nr. 4 [12:03:36]

Interpellasjon fra representanten Emilie Enger Mehl til justis- og beredskapsministeren:

«I NOU 2019: 17 foreslår Domstolkommisjonen en ny struktur for domstolene. Utvalget synliggjør ikke neverdige motforestillinger eller motargumenter til sine anbefalinger i rapporten. Alle piler peker uten forbehold

i samme retning, nemlig at en ny struktur er eneste løsning på problemer i domstolene, slik mandatet la opp til. Løsninger gis uten at det er gjort avveininger og vekting av kryssende hensyn. Muligheter for forbedring innenfor dagens struktur er utelatt fra mandatet og er heller ikke drøftet av utvalget. Utredningen ser ikke på faktiske mål for kvalitet, som eksempelvis antall avgjørelser omgjort i annen instans. I stedet drøftes forhold som at personlighet har sammenheng med geografi og produktivitet (side 72). Utvalget mangler representasjon fra mindre domstoler.

Hvordan påvirker disse forholdene utredningens verdi som grunnlag for endringer i domstolstrukturen?»

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:04:49]: Domstolkommisjonens rapport om domstolstruktur ble lagt fram 1. oktober 2019. Utvalget anbefaler å redusere antall tingretter fra 60 til 22 og antall jordskifteretter fra 34 til 13. De vil altså legge ned to tredjedeler av landets domstoler i første instans.

Jeg mener det er flere forhold ved rapporten som gjør at den har svekket verdi som utgangspunkt for en framtidig domstolstruktur. Det er bl.a. punkt 1: kommisjonens sammensetning, punkt 2: regjeringens mandat til kommisjonen som ga klare føringer om sentralisering, punkt 3: rapportens mangel på kontradiksjon og drøftinger for og imot og punkt 4: at utvalget ikke ser på faktiske mål som kvalitet i domstolene, slik som antall avgjørelser som kommer til annen instans.

Jeg vil gå litt inn på punkt 1 – kommisjonens sammensetning. Domstolkommisjonen besto opprinnelig av 15 medlemmer, men regjeringen fikk kritikk for manglende representasjon fra de små og mellomstore domstolene. Dermed ble sorenskriveren i Sunnmøre tingrett i Ålesund supplert som medlem – og det til tross for at ingen av de små tingrettene oppfattet henne som deres representant. Dersom regjeringen hadde ønsket en bred kommisjon, hadde det vært en enkel sak, fordi de små og mellomstore domstolene hadde hele 39 forslag på personer som kunne representert dem, men ingen fikk plass.

Domstoladministrasjonen, DA, har jobbet for sentralisering i en årrekke. De fikk påvirke kommisjonens sammensetning og ha sin direktør som medlem av kommisjonen. Regjeringen har vært tydelig på at kommisjonen skal være uavhengig. Da skulle man jo tro det var et poeng at kommisjonen har en viss kritisk avstand til fagdirektoratet, som er Domstoladministrasjonen, men i stedet er altså direktøren i DA selv plassert i kommisjonen og får fronte deres agenda, som er vel kjent fra før, nemlig at domstolene må sentraliseres. Det er et syn det er delte meninger om ellers i Domstols-Norge.

Domstoladministrasjonen hadde også en klar oppfordring om sammensetningen av kommisjonen i et brev til Justisdepartementet, hvor de skrev: «Medlemmene i kommisjonen bør ha demonstrert evne og vilje til å tenke nytt og være reformorientert.» Det er altså en fullstendig mangel på representanter fra distriktsdomstoler og domstoler som nå står i fare for å bli nedlagt.

I oktober 2019 stilte jeg et skriftlig spørsmål til statsministeren om distriktsrepresentasjon i offentlige utvalg, råd og styrer med bakgrunn i at Domstolkommisjonen og kraftskatteutvalget, som akkurat hadde langt fram sine rapporter, faktisk hadde 20 av 23 medlemmer fra større byer. Ingen av dem hadde representasjon fra kraftkommuner eller nedleggingstruede domstoler. På det spørsmålet svarte statsministeren at «Osloregionen er overrepresentert i offentlige utvalg og i styrende organer i selskaper eid av staten» og at regjeringen må bli «flinkere til å hente faglig ekspertise fra miljøer utenfor hovedstadsregionen». Og hun sa noe veldig viktig: at «både bosted og arbeidsmiljø påvirker perspektiver og kunnskapstilfang, dette gjelder også for fagekspertes».

Statsministeren innrømmet altså at distriktsrepresentasjon er viktig for å få et godt bilde. Nå har jo skaden skjedd, og Domstolkommisjonen har levert sin strukturrappport, men jeg mener at sammensetningen gjør noe med hvilken verdi den rapporten kan ha som grunnlag for en stor strukturreform når store deler av Domstols-Norge ikke blir invitert til å sitte rundt bordet.

Så til punkt 2 – regjeringens mandat: Ved behandlingen av statsbudsjettet for 2016 stemte Stortinget ned forslag om omfattende sentralisering i domstolene, som da hovedsakelig var begrunnet i for dårlig utredning, og i forkant hadde Domstoladministrasjonen foreslått å slå sammen 35 tingretter til 12 og 4 jordskiftedomstoler til 2. Da ble Domstolkommisjonen satt ned, som skulle drøfte framtiden til domstolene – fram til 2020. Det var egentlig ment å være en bred drøfting av temaer som digitalisering, organisering, sikkerhet, ressurser, oppgaver, uavhengighet og struktur på bakgrunn av disse andre spørsmålene. Men så endret regjeringen planer våren 2018 og bestilte en hasteutredning om struktur løst fra resten, som kom høsten 2019. Mandatet der ga klare føringer om sentralisering. Det ble også gitt beskjed om at utvalget skulle ta utgangspunkt i tidligere utredninger og forslag, inkludert DAs anbefaling fra 2010 om minimum åtte-ti dommerårsverk i hver domstol, noe som i så fall ville bety at to tredjedeler av dagens tingretter ikke har livets rett, og det var jo akkurat det som ble resultatet av Domstolkommisjonens utredning.

Så til punkt 3 – mangel på kontradiksjon og motforestillinger: Regjeringen satte altså sammen en kommisjon med 16 medlemmer som ikke speiler ulike interesser og motargumenter, og ga dem et mandat om å sen-

tralisere domstolene. Resultatet av de to tingene ser vi i rapporten, som anbefaler sentralisering, og det er ikke spesielt overraskende når det er sentralisering som er bestilt. Og som en følge av mandatet lar utvalget i stor grad være å synliggjøre motforestillinger, motargumenter eller alternative løsninger til sine anbefalinger. Det er heller ikke drøftet muligheter for forbedring innenfor dagens struktur, fordi det er utelatt fra mandatet.

Jeg skal gi noen eksempler. Utstrakt bruk av dommerfullmektiger er trukket fram som et problem, og da spesielt i små domstoler – på side 41. Det er i og for seg et interessant funn. Problemet er at det utelukkende brukes som et argument for sentralisering. Det drøftes ikke på noe tidspunkt at man kunne løst det ganske enkelt med f.eks. å ansette en dommer istedenfor en fullmektig.

På side 43 argumenteres det for at små rettskretser skaper habilitetsutfordringer. Det framstilles som et stort problem, og det brukes et konkret eksempel fra en sak i Søre Sunnmøre tingrett. Men hvis man snakker med de små domstolene, får man derimot høre at dette løses på en god måte i dag, ved at saker overføres til en annen domstol ved habilitetsspørsmål. Og den konkrete saken som Domstolkommisjonen bruker som skrekkeeksempel, oppfattes i virkeligheten som en konstruktiv og god løsning for domstolen det er snakk om. Og det kommer ikke fram i rapporten i det hele tatt. Det er gitt et gjennomgående premiss om at man skal sentralisere, og det framstår tidvis som at kommisjonen har forsøkt å finne argumenter som passer til en allerede gitt løsning. Noen steder gir det seg utslag i ting som framstår som ren spekulasjon.

På side 44 spekuleres det ved at kommisjonen mener at det må antas at advokaters terskel for å klage på sorenskrivere ved små domstoler er høyere enn i store, uten at det underbygges med konkrete funn.

På side 70, hvor kommisjonen ikke finner noen forklaring på en sammenheng mellom produktivitet og størrelse, skriver de at det er «ikke urimelig å tenke seg at det også innenfor dommerutøvelse er nødvendig med et faglig fellesskap», uten at man går noe nærmere inn på nyansen i dette. Det nevnes overhodet ikke at dommergjerningen i høyeste grad er et individuelt arbeid, og at når det gjelder faglig oppdatering som kurs og etterutdanning, er tilbudet godt og likt for alle dommere, uavhengig av størrelse på domstolen.

Og på side 72 forsøker kommisjonen å drøfte om personlighetstyper kan ha sammenheng med effektivitet og geografi, som jeg mener er en veldig merkelig drøftelse fra en seriøs kommisjon. Det spekuleres i at mer produktive personer velger å jobbe i større tingretter. Ergo er større tingretter bra. Så nevnes det også at det kan være motsatt, men det brukes jo også som et argument for større tingretter, for uten de særlig produktive

personene hadde de små tingrettene vært enda dårligere enn de allerede er. Og det hjelper ikke, i mine øyne, at kommisjonen forsøker å balansere argumentet selv. I det hele tatt å dra opp en analyse om dette er helt irrelevant og viser mer enn noe annet at sentralisering er det gitte premisset, og så har man forsøkt å finne argumenter som bygger opp under det.

Kontradiksjon er et helt grunnleggende rettsprinsipp. Ulike argumenter skal fram i en sak, og de skal veies mot hverandre, og at den offentlige utredningen som skal legge grunnlag for en domstolreform, selv har så stor mangel på nyanser og motargumenter, mener jeg både er ironisk og veldig bekymringsfullt.

Så litt om punkt 4 – mål for kvalitet, effektivitet og produktivitet i domstolene: Domstolkommisjonen hevder at kvaliteten er dårligere i de mindre domstolene, men hvis det var tilfellet, ville vi sett at avgjørelser fra små domstoler oftere ble opphevet av lagmannsretten, og det kan ikke kommisjonen påvise. I stedet viser man til en rekke analyser av produktivitet og effektivitet som grunnlag for kommisjonens konklusjoner, bl.a. hvor ofte rettssaler er i bruk. Det sier ingenting om kvaliteten på dommeravgjørelser. Og de analysene som det vises til i rapporten, viser jo mer enn noe annet at det er forskjell både i store og i små tingretter; både store og små fungerer bra og dårlig. Likevel blir det utelukkende brukt som et argument for sentralisering av domstolene. Det heller alltid mot å være til fordel for de store domstolene, selv om datagrunnlaget er usikkert og egentlig viser at det ikke er store forskjeller mellom små og store domstoler.

Så mitt spørsmål til statsråden er: Hvordan mener statsråden at disse forholdene som jeg har tatt opp her, påvirker Domstolkommisjonens utrednings verdi som grunnlag for å gjøre endringer i domstolstrukturen?

Statsråd Monica Mæland [12:15:05]: La meg få begynne med å takke representanten for interpellasjonen. Domstolene fortjener vår oppmerksomhet, og jeg mener Domstolkommisjonen nå har gitt oss et grunnlag for en kunnskapsbasert diskusjon om domstolstruktur.

Kommisjonen anbefaler altså større rettskretser og færre rettssteder enn det vi har i dag, og dette forslaget har – ikke uventet – fått veldig stor oppmerksomhet. Det er sånn – og det må jeg understreke, siden vi setning for setning og side for side har fått et innlegg fra interpellanten – at vi fra regjeringens side altså ikke har besluttet hvordan denne innstillingen skal følges opp. Vi kommer heller ikke til å ta stilling til de konkrete forslagene før utredningen har vært på høring, og før alle som er berørt av forslagene, har fått anledning til å uttale seg. Det er rett og slett fordi høring er en helt avgjørende del av en regjeringens beslutningsgrunnlag.

Domstolene er ikke som andre statlige virksomheter. De utgjør den tredje statsmakt og skal ivareta og sikre den enkelte borgers krav på rettssikkerhet. Kommisjonen beskriver noen utfordringer ved dagens struktur som jeg mener at vi i hvert fall må ta på alvor og diskutere. Flere av de utfordringene som beskrives, er kjent fra tidligere strukturreformer og Særdomstolsutvalgets utredning. Riksrevisjonen peker også på flere av de samme utfordringene som kommisjonen i sin undersøkelse av saksbehandlingstid og effektivitet i tingrettene og lagmannsrettene.

Jeg skal ikke gå i dybden på utfordringene nå, men jeg har lyst til å vise til at kommisjonen trekker fram at mindre domstoler er sårbare. De er sårbare ved fravær og ved uforutsette hendelser, det er utfordrende å rekruttere til disse domstolene, og belastningen mellom domstolene er ulik. Kommisjonen mener at små domstoler har mindre mulighet til å drive med kompetanseutvikling, og at de har utfordringer med å utvikle spisskompetanse innen sentrale rettsområder og legge til rette for moderat spesialisering. Det er også verdt å ta med seg i diskusjonen at det internt i domstolene er en sterk vilje til og et ønske om større fagmiljøer. Det gir også Domstoladministrasjonen og Dommerforeningen sin støtte til.

Kommisjonens oppdrag i denne omgang har vært å foreslå de overordnede kriteriene for en bærekraftig domstolstruktur og på bakgrunn av de kriteriene gjøre en analyse av samfunnsøkonomisk lønnsomhet og foreslå en konkret domstolstruktur på første- og anneninstansnivå og for jordskifterettene.

Som det har vært nevnt, har regjeringen ment at det har vært behov for en endret struktur, og derfor ble det foreslått flere sammenslåinger allerede i statsbudsjettet for 2016. Men det er også sånn at Domstolkommisjonen er et uavhengig ekspertorgan, og som altså på ingen måte er bundet av regjeringens politikk. Dette er ikke et bestillingsverk. Jeg legger til grunn at det er faglighet og integritet som ligger til grunn for de anbefalinger vi har fått.

Det er slik at kommisjonen ble bedt om å anbefale endringer i domstolstrukturen, og det handler om å styrke rettssikkerheten, sikre fortsatt høy tillit til domstolene og bedre ressursutnyttelsen. Det er kryssende hensyn som argumenterer både for og mot endringer, og derfor kan jeg heller ikke slutte meg til representantens utsagn om at kommisjonen ikke synliggjør nevneverdige argumenter mot anbefalingene sine. Kommisjonen vurderer dessuten ulike tiltak som ivaretar de overordnede hensynene, som f.eks. digitalisering og endring av arbeidsprosess.

De fleste innbyggere i Norge besøker veldig sjelden domstolen – heldigvis, får vi si. Likevel la kommisjonen

vekt på bl.a. reisetid. Kommisjonen ser også hen til at belastningen ved å reise kan reduseres ved fjernmøte-teknikk, nettbaserte løsninger eller mer mobile dommere.

Uansett hvem som kommer til å sitte i regjering de neste årene, kommer det økonomiske handlingsrommet til å bli strammere. Derfor mener jeg at domstolene må belage seg på å driftes mer effektivt for å kunne levere tjenester av høy kvalitet også framover. Det er også sånn at Riksrevisjonen mener det er kritikkverdig at potensialet for å effektivisere tingrettene ikke i større grad er utnyttet.

Kommisjonen har avdekket kapasitetsutnyttelsen i de rundt 400 tingrettssalene til å være i gjennomsnitt 30 pst. Det er lite kostnadseffektivt å investere i rettssteder og rettsaler som brukes veldig lite. Kommisjonen peker på at digitalisering og forbedring av arbeidsprosesser er viktige virkemidler, men at domstolstrukturen må innrettes slik at ressursutnyttelsen blir jevn og effektiv. Domstolene har et selvstendig ansvar for å sørge for aktiv saksstyring i domstolene, og både dette og bruk av lovens virkemidler generelt kan lettere følges opp i domstoler med større fagmiljøer og mer profesjonalisert ledelse.

Interpellanten var opptatt av kvalitet i domstolene. Det er jeg også. For meg handler det om materielt riktige avgjørelser truffet av uavhengige og upartiske domstoler etter forsvarlige og effektive prosesser. Regjeringen er opptatt av å tilby et godt og likeverdig domstoltilbud i hele landet, slik at like tilfeller behandles likt. Kvalitet og rettssikkerhet for innbyggerne er etter min mening det aller viktigste hensynet.

Det er ikke noen enkel øvelse å måle kvalitet i domstolene. Kommisjonen har likevel gjort et forsøk ved å engasjere to forskere fra Økonomisk institutt ved Universitetet i Oslo for å analysere tingrettsavgjørelser som ankes og omgjøres i lagmannsrettene.

Forskerne undersøkte omtrent 40 000 avgjørelser i meddomsrettssaker med strafferamme på under seks år i perioden 2005 til 2017. De fant store forskjeller i ankefrekvensen mellom dommere, fra 5 til 45 pst. Undersøkelsene viser også at det er forskjeller når det gjelder dommernes tilbøyelighet til å idømme ubetinget fengsel. Dommere i større tingretter dømmer likere.

Representanten påstår at utredningen ikke har sett på faktiske mål for kvalitet, f.eks. antallet avgjørelser omgjort i annen instans. Det mener jeg kommisjonen har gjort, og det er lagt ved som et digitalt vedlegg til utredningen.

Kvalitet i domstolene handler også om effektivitet. Både kommisjonens og Riksrevisjonens rapport indikerer at dagens domstolstruktur medfører en strukturell ineffektivitet. Riksrevisjonen fant at tingrettene i 2018

samlet kunne behandlet 8,1 pst. flere saker, og at de mindre tingrettene har det største effektiviseringspotensialet. Kommisjonens analyser indikerer også at det kan være mulig å oppnå produktivitetsvekst ved å øke saksinngangen per ansatt.

Det har vært debatt om sammensetningen. Jeg mener altså at vi har hatt en god sammensetning. Kommisjonen har bl.a. et medlem som er jordskifterettsleder ved Sunnfjord og Ytre Sogn jordskifterett og Indre Sogn jordskifterett, som er små domstoler. Kommisjonen har også hatt et medlem som er sorenskriver ved Sunnmøre tingrett. Hun ble oppnevnt høsten 2018 nettopp fordi det var ønskelig med nok et medlem fra en av de små eller mellomstore tingrettene. Også den nest minste lagmannsretten, Hålogaland lagmannsrett, har et medlem i kommisjonen, som for øvrig også er leder for Utmarksdomstolen for Finnmark.

Det vil alltid kunne rettes kritikk mot hvordan et utvalg er sammensatt, og det er bra med et kritisk søkelys på dette når det gjelder både kompetanse, tilhørighet og habilitet, men jeg mener ikke det er treffende å si at man har manglet representasjon fra mindre domstoler. Jeg synes også det er verdt å merke seg at kommisjonen har hatt en utadrettet virksomhet. De har møtt mange aktører, de har løpende tatt imot innspill, de har hatt en egen nettside, og aktører som ikke har fått plass i utvalget, har altså hatt anledning til å komme med innspill.

Mitt inntrykk er at kommisjonen har levert et solid stykke arbeid som jeg mener gir grunn til ettertanke. Så kan det selvfølgelig være at det kommer fram andre og nye forhold i høringen, og det blir en viktig del av regjeringens arbeid inn mot Stortinget som beslutningstager. Der er vi ikke ennå, det er en ganske lang vei å gå, men jeg håper vi skal få en god, konstruktiv og kunnskapsbasert debatt.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:24:37]: Jeg takker for statsrådets svar. Jeg registrerer jo at det samme problemet fortsetter, nemlig at historiefortellingen som legges fram, er at de små tingrettene fungerer dårlig – man må sentralisere for å få løst problemet uten å se hen til andre ting.

Når man hører på lederen av Domstolkommisjonen, lederen av Domstoladministrasjonen eller statsrådene fra regjeringspartiene, som alle har vært aktive i denne debatten en stund – hittil med Fremskrittspartiet – fortelles det en helt annen historie enn den man får høre hvis man snakker med dem som berøres av forslaget om nedleggelse. For domstolene i Norge er ikke så veldig mange, men de fungerer egentlig gjennomgående ganske godt.

Man snakker som om det er et a- og b-lag av dommere her til lands. Hvis man skal bli dommer i en norsk

tingrett eller jordskifterett, gjelder de samme kravene til kompetanse og alder uansett hvor man blir dommer. Det er ikke sånn at en dommer i en liten tingrett er dårligere enn en dommer i en stor tingrett.

Det snakkes om at man skal ha mulighet til moderat spesialisering. Det er jo interessant. Vi har lenge fulgt et generalistprinsipp for dommere i norsk rett, og det har vært bred enighet om at det skal gjelde. Nå har man altså klart å snike inn at vi skal ha muligheter til moderat spesialisering, uten at det egentlig er gjort noe vedtak om at man ønsker denne utviklingen. Det er Domstolkommisjonen som har begynt å snakke om det, og så har det fått lov til å bli en etablert sannhet.

Statsråden viste også til Riksrevisjonens rapport og mente at den understøtter kommisjonens, og det ville jo både Domstolkommisjonen selv og lederen i Domstoladministrasjonen hive seg på med én gang Riksrevisjonens rapport kom – nemlig at den forteller samme historie om at mindre domstoler er mindre effektive. Men hvis man faktisk ser på det som står i Riksrevisjonens rapport, og det som står i Domstolkommisjonens rapport, stemmer ikke det – eller det er i hvert fall ingen sammenheng. Hvis man ser på de 25 domstolene som Riksrevisjonen mener er mest effektive – eller har minst effektiviseringspotensial, altså 0–10 pst. effektiviseringspotensial – foreslår Domstolkommisjonen å legge ned eller slå sammen 16 av disse. Hvorfor i all verden skal man legge ned 16 domstoler som har 0–10 pst. effektiviseringspotensial? Hvis det hadde vært en sammenheng der, hadde kommisjonens rapport i større grad gjenspeilet Riksrevisjonens rapport. Det er også noen av de minst effektive domstolene – altså de som har mest effektiviseringspotensial – som er foreslått opprettholdt.

I Innlandet foreslår man å beholde den domstolen som har absolutt dårligst effektivitet, og legge ned dem som er best. Det er ingen systematisk sammenheng i de to rapportene når man ser dem opp mot hverandre.

Statsråd Monica Mæland [12:27:49]: Interpellanten bruker uttrykk som «dårlig», «a- og b-lag» etc. Det beskriver ikke det jeg mener om norske domstoler. Vi har veldig solide domstoler. Vi har høy kvalitet. Vi har høy faglighet. Jeg mener vi har god rettssikkerhet for innbyggerne våre. Det er mye bra ved norske domstoler; de er antageligvis blant de beste i verden.

Så er spørsmålet selvfølgelig: Skal vi la være å gjøre noe? Er det ingen utfordringer? Det mener jeg det er. Det må vi tørre å diskutere, og det må vi gjøre på en god måte. Da må vi tørre å se at det er noen dilemmaer, det er noen sårbarheter og det er noen utfordringer framover. Det letteste er selvfølgelig å la være å gjøre noe og håpe at det går bra. Men hvis vi skal ha en domstol som er rus-

tet for framtiden, som er rettssikker for framtiden, mener jeg altså at vi er nødt til å tørre å diskutere endringer, selv om det for noen er fryktelig vanskelig.

Jenny Klinge (Sp) [12:29:08]: Innholdet i dokument som kjem frå offentlege utval, må tole kritiske blikk, særleg når forslaga som eit utval legg fram, vil kunne innebere dramatiske endringar i strukturen på offentlege tenester, i dette tilfellet også i nærværet av rettsstaten rundt om i landet. Einsidig argumentasjon kan verke som eit lurt trekk for å oppnå endringar, men i eit demokrati, der kryssande omsyn skal vektast mot kvarandre, og der prosessane helst skal vere tillitvekkjande, er det ein opplagt fordel om offentlege utval maktar å vise evne til å drøfte ulike sider ved sakene og synleggjere nettopp dei kryssande omsyna. Det er der Domstolkommisjonen har svikta, og eg meiner interpellanten, Emilie Enger Mehl, gjer ein viktig innsats for å synleggjere dette gjennom denne interpellasjonen. For det er faktisk nødvendig å finlese det kommisjonen har skrive, for å sjå kva slags haldningar som kjem til uttrykk i rapporten. Dommarar reagerer òg sjølve på spekulasjonar kring kva personlegdomstypar som blir trekte mot store og til små domstolar. Det står på side 72 i kommisjonsrapporten at «det er mulig å tenke seg, men ikke nødvendigvis sannsynlig, at det kan foreligge en overvekt av særlig produktive personer i større domstoler». Ein tilsett ved ein liten tingrett som er blant dei aller mest effektive tingrettane i landet, har sagt at det kommisjonen skriv, kan oppfattast som ein spekulasjon, og meiner det er særleg uheldig fordi det kan vere eigna til å svekkje tilliten til dommarane i dei små domstolane, og poengterer at krava som blir stilte til dommarar, er like uansett kvar dei skal arbeide. Leiaren for kommisjonen har forklart at dei har måtta nemne dette med effektivitet og personlegdomstypar i rapporten fordi dei ikkje ønskjer å få kritikk for at dei ikkje har teke omsyn til såkalla uobservert heterogenitet, men så lenge betraktningane er uvitskaplege og kan seiast å vere berre på pludrestadiet, slik dei er i rapporten, kunne dei like gjerne utgått, etter mi meining.

I merknadene sine til Dokument 8:156 S, forslaget frå oss i Senterpartiet om å stoppe sentraliseringa av domstolane, som vi debatterte tidlegare i dag, skriv Høgre og Framstegspartiet at dei tilrår at Arbeidarpartiet og Senterpartiet lar seg inspirere av arbeidsmetodane til dommarane. At dei to partia på denne måten viser respekt for dommarstanden og deira evne til å trekkje gode konklusjonar, er jo berre bra. Eg lurar derfor på kva Høgre og Framstegspartiet meiner om det brevet som tilsette ved alle dei mindre domstolane som no er føreslått nedlagde i forslaget frå Domstolkommisjonen, har skrive til alle politiske parti, Justisdepartementet og

Domstolkommisjonen. Er dei konklusjonane som alle desse dommarane trekk, verdifulle? I så fall er det verdt å merke seg det dei skriv her, etter at dei har vist til at det ikkje var representantar frå nokon av dei små domstolane i kommisjonen:

«Kommisjonen inneholder således en rekke medlemmer som sterkt ønsker sammenslåing. Kommisjonen fikk derimot ikke et eneste medlem som kunne ta til motmæle. Domstolkommisjonens rapport fremstår derfor som noe unyansert. Blant annet ved at den i svært begrenset utstrekning gjengir positive forhold ved de små tingrettene/jordskifterettene. På flere sentrale punkter er rapporten da også nærmest en ren gjengivelse av DAs egne synspunkter på sammenslåing. Vi har imidlertid forståelse for at Domstolkommisjonens arbeid har vært utfordrende. Departementet har i mandatet gitt klare signaler på hvilket resultat de ønsket. Domstolkommisjonen har hatt som oppgave å prøve å begrunne det ønskede resultatet best mulig.»

Dette står mange medlemmer av dommarstanden bak, den dommarstanden som Høgre og Framstegspartiet meiner er i stand til å trekkje gode konklusjonar. Eg vil berre minne om det. Om ikkje regjeringsspartia og Framstegspartiet ønskjer å lytte til Senterpartiet og heller halde fram med å påstå at det vi gjer i saka, er useriøst, kan dei i alle fall koste på seg å lytte til alle dei dommarane som kjem med kritikk av framgangsmåten og av resultatet i kommisjonsrapporten. Dette har nemleg ei viktig side ved seg, og det er kva framtid norske domstolar skal ha.

Vil regjeringa og stortingsfleirtalet sjå verdien av at vi har ein mangfaldig domstolstruktur, eller vil dei også i denne saka køyre hardt på sentralisering – koste kva det koste vil?

Per Olaf Lundteigen (Sp) [12:33:35]: I statsrådens siste innlegg var det rettssikkerheten som var hovedargumentet. Tidligere i dag refererte jeg kort Hans Petter Graver, professor i juss, i Aftenposten 5. oktober 2019, og jeg tror jeg må sitere fra det Graver sier i artikkelen om at sammenslåing av tingretter kan gå ut over rettssikkerheten. Han skriver:

«Behovet for mer profesjoniserte domstolsledere kan gjøre domstolene mer sårbare for politisk påtrykk. Det er ikke tilfeldig at det er nettopp domstolslederne myndighetene i Ungarn og Polen har slått ned på for å kneble domstolene. Dette er et perspektiv som ikke er særlig tydelig i den innstillingen som nå er lagt frem. Færre domstoler gir en tydeligere lederrolle samlet på færre hender.

En leder skal ikke overprøve det dømmende arbeidet til dommerne. Likevel kan de øve stor innfly-

telse. De kan påvirke fordelingen av saker mellom dommerne og sikre at viktige saker ikke havner i de «gale» dommernes hender. De styrer over ressurser som er viktig for dommernes trivsel, som ferier, permisjoner, etter- og videreutdanning og andre forhold. De kan ikke fjerne dommere, men de kan gjøre livet surt for dem.»

Jeg refererte tidligere til hva høyesterettsdommer Jens Edvin Skoghøy har sagt om kvalitet, og jeg føler behov for å gjenta det siste. Han sa:

«I min tid som dommer i Høyesterett kan jeg ikke huske at de store tingrettene i særlig grad utmerket seg positivt. Jeg vil nok heller si: Snarere tvert imot! Mange mindre domstoler avsa gode dommer, og det var ikke «gull» alt som kom fra Oslo tingrett!»

Det en kan lure på, er: Hvem er regjeringa og statsrådens juridiske rådgivere, med autoritet i disse sakene? Hvorfor tar en så lett på de innvendingene som er allment kjent blant dem som er sentrale i norsk rettsvesen? Statsråden sier at det er faglighet, at det ikke er politisk styrt av regjeringa, men tilleggsmandatet om barnesakene er klart politisk styrt og klart førende for konklusjonene. Det minner meg om regjeringas utsagn om nærpolitireformen. En sier ting som de som har skoa på, skjønner at ikke er sant. Dette er et demokratisk problem.

Høyres statsråd er ikke bekymret over det som skjer av vedtak styrt i Domstoladministrasjonen eller øverste ledelse i DA med direktør Urke i spissen. Både styret for Domstoladministrasjonen og administrasjonen opptrer sjølsagt i regjeringas ånd. En er jo ikke i noe politisk vakuum. Hvis en hadde gjort ting som var i strid med regjeringas vilje, hadde en jo ikke lenger hatt jobben sin. Sånn fungerer demokratiet.

Det som skjer når det gjelder den daglige sentraliseringen og utmattelsen av de små domstolene, er bare en logisk konsekvens av en ønsket utvikling. Høyres justispolitiske talsperson, Frølich, som for øvrig ikke er i salen nå, har sagt det tidligere – sorenskriverstrukturen har gått ut på dato. Tydeligere kan det ikke sies, og det følges jo opp. Hvorfor ikke være åpen og ærlig og stå ved det som er politikken? Regjeringa er villig til å bruke metoder som: Vil en ikke, så skal en. De små domstolene tas på økonomi, de tas på manglende IKT-utstyr. Det er uverdig. Det er skammelig.

Vi vet at advokatene flytter etter sorenskriverne til fylkets største byer. Kunnskapen om norsk lov sentraliseres også. Kunnskapen om lokale forhold svekkes, og avstanden for å finne faktum i sakene øker. Avstanden til å finne faktum i sakene øker – faktum, som er så grunnleggende for en rettferdig rettsanvendelse.

Jeg vil si at god utnyttelse av folk og lokaler sjølsagt er Senterpartiets oppgave på dette området også, og da er det viktig at en deler på oppgavene. Det er viktig å se på om kommunene som i dag hører til store tingretter, kan høre til mindre tingretter, for å få en jammere fordeling av ansvaret. Det er også viktig å se på om små tingretter kan bli mindre sårbare ved å få to dommere, ikke som minimumsløsningen i dag, med en dommer og en dommerfullmektig. Mange sånne ting må en gå inn på i den videre prosessen.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:39:00]: Takk for en god debatt. Jeg håper om ikke annet at den kan ha bidratt til at regjeringen vil se til begge sider av saken når de skal jobbe videre med domstolstruktur og med Domstolkommisjonens arbeid. Historiefortelling har veldig mye å si for hvordan en sak framstår. Hvilke briller man har på seg, har mye å si. Hvilke fakta man velger å se etter eller velger å legge fram, har mye å si. Jeg nevnte noe av det i mitt forrige innlegg når det gjelder sammenlikningen mellom Riksrevisjonens og Domstolkommisjonens rapport. Jeg har lyst til å trekke fram noen flere eksempler fra Riksrevisjonens rapport.

Det blir hele tiden framholdt at de små tingrettene er de minst effektive, at de er dårligst, og det er den gjennomgående historiefortellingen og det inntrykket som blir skapt av kommisjonen og andre sterke stemmer i denne debatten.

Hvis man ser på saksbehandlingstid i domstolene, vil man finne at av de domstolene som hadde lengst saksbehandlingstid i meddomssaker i 2017–2018, er Bergen, som har 33 dommere. Man finner Haugaland, som har 7 dommere, og Nedre Romerike, som har 10 dommere. Alle de er ganske store i norsk sammenheng, og alle er også vurdert som mest effektive av Riksrevisjonen.

Det er det samme hvis man ser på de domstolene som i 2018 ikke nådde fristen for saksbehandlingstid i tvistesaker. Det var 18 domstoler som ikke nådde fristen. 7 av dem er ifølge Riksrevisjonen noen av Norges mest effektive. Det kommer jo ikke fram veldig tydelig, og i stedet blir det sagt at det er de minste som er minst effektive. Det er de minste som har størst effektiviseringspotensial.

En annen ting er at hvis man vil spare penger, er det å legge ned de små domstolene egentlig ikke så veldig kostnadseffektivt, fordi de har små budsjetter, så man får ikke så mye ekstra penger i kassa ved å legge ned de minste domstolene. I stedet får folk veldig mye ekstra kostnader fordi de får lengre reisevei, og de får mye større utgifter for å få brukt rettssystemet i det hele tatt.

En annen ting som er blitt sagt i flere omganger, ikke akkurat i denne debatten i dag, er at de fleste er nesten

aldri involvert i en rettssak eller trenger ikke å besøke en domstol i løpet av livet. Det stemmer kanskje for noen, men for mange stemmer det ikke i det hele tatt. Mange må oppsøke en domstol når de er i en sårbar situasjon. Det kan være en familiesituasjon, det kan være barnesaker eller andre ting, og da er det viktig at man har en domstol som er i nærheten, som gjør at belastningen med å reise dit ikke blir for stor, og som gjør at kostnaden ikke blir uforholdsmessig stor og en byrde utover det det behøver å være.

Statsråd Monica Mæland [12:42:08]: Dette er min første dag i Stortinget som justisminister, og selv om feltet er nytt, er ikke debatten det. Jeg tror nok jeg vil våge å si at debattens innhold kanskje ikke er veldig overraskende.

Det er sånn at jeg kan slå fast etter denne debatten at Senterpartiet ikke har ønsket denne utredningen. Man har ikke tillit til sammensetningen av utvalget. Man har ikke tillit til rapportens innhold, og man vil bare skrote den etter å ha hatt en høring med dem man selv vil høre av professorer og tingrettsdommere. Jeg jobber på en litt annen måte, og det gjør regjeringen også.

Vi har nå fått et stykke arbeid etter to års kommisjonsarbeid. Jeg mener vi skal ta det på alvor. Jeg mener vi skal finne ut hvordan vi skal håndtere dette framover. Så har vi ikke trukket noen konklusjoner. Vi har ikke landet dette, men vi skal – og det mener jeg vi skylder utvalget – gjøre et grundig stykke arbeid. Men de vi først og fremst skylder å ta disse problemstillingene på alvor, er innbyggerne våre, som vi må sikre også for framtiden. Det er vårt viktigste ansvar.

Presidenten: Debatten i sak nr. 4 er nå slutt.

Sak nr. 5 [12:43:15]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria Aasen-Svensrud om en forpliktende handlingsplan mot vold og trusler med kniv (Innst. 108 S (2019–2020), jf. Dokument 8:172 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar parti-gruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til replikkordskifte på inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa. Dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Petter Eide (SV) [12:44:12] (ordfører for saken): Vi skal nå behandle et forslag fra Arbeiderpartiet om en handlingsplan mot knivvold. For meg som saksordfører har ikke dette vært veldig krevende, må jeg si – jeg har ikke sittet oppe dag og natt for å koordinere dette arbeidet, for hele komiteen er stort sett enig i problemstillingene. Så er det noe uenighet om løsningene.

I dokumentet fra Arbeiderpartiet tas det opp et ønske om at regjeringen skal utarbeide en forpliktende handlingsplan mot knivvold i et bredt samarbeid med alle aktører som kan bidra. I tillegg kommer det en relativt lang liste med forslag til mandat og premisser for hva innholdet i denne handlingsplanen skal være.

Så er det å si at hele komiteen i sine merknader har en felles forståelse av dette problemet. Jeg oppfatter at problemet er alvorlig, og det er til dels også økende, selv om dokumentasjonen på det kanskje er noe uklar. Men det bidrar definitivt også til å skape fysisk skade og usikkerhet i de områdene hvor dette skjer.

Så foreslår forslagsstillerne noe mer konkret at man i tillegg til den helhetlige handlingsplanen skal iverksette tiltak for forebygging. Man ønsker også forbud mot kniver som ikke har en aktverdigg tradisjonell bruk i Norge, eller er del av en norsk tradisjon, f.eks. machete, som har vært en del oppe i den offentlige debatt.

Forslagsstillerne ønsker seg også strengere straffereaksjoner. Regjeringspartiene uttrykker også i denne saken bekymring for bruk av kniv – veldig mye av de samme bekymringene, vil jeg si – og hevder at dette også er en trussel som man definitivt må ta på alvor. Men de lener seg vel noe på det arbeidet de mener regjeringen gjør – det kan de kanskje selv få lov til å utdype – og de ønsker da ikke å følge opp dette med en egen handlingsplan.

Så vil sikkert forslagsstillerne komme opp og utdype sine forslag noe mer. Jeg skal også i neste innlegg ta opp SVs spesielle tilnærminger og forslag til dette. Takk foreløpig.

Jan Bøhler (A) [12:47:04]: Jeg har vært til stede i nærmiljøer og i mitt eget nærmiljø, hvor det etter noe som kanskje bare kunne vært en krangel mellom to ungdommer, endte med at vi mistet en fantastisk flott gutt – en god fotballspiller og veldig godt likt ungdom. Det var i en krangel med en som hadde vokst opp i samme oppgang. Så er det en kniv til stede, og så ender det med det verste som tenkes kan – både at vi mister en gutt og at en annen gutt får ødelagt hele livet sitt med langvarig straff, og familier som selvsagt rammes, og mye frykt og bearbeiding av dette i nærmiljøet.

En sånn hendelse gjør et veldig sterkt inntrykk på meg. Jeg har opplevd en rekke andre hendelser av samme type, hvor det har vært drapsforsøk eller svært alvor-

lige skader eller også drap med kniv. Jeg har snakket med dem som har vært utsatt for det, prøvd å sette meg inn i det og også fulgt rettsprosessene.

Dette er spesielt fryktingytende fordi det kan skje så plutselig, uten at noen egentlig hadde tenkt det sånn. Det var en far som ba meg om å følge en rettssak nå før jul. Datteren hans hadde gått gjennom Birkelunden sent en kveld sammen med sin venninne og bare passert en på kort hold – og plutselig var kniven der. Det var et drapsforsøk på henne, som heldigvis ikke endte med drap, men som var svært alvorlig.

Den skrekken dette skaper – som kniven skaper – i nærmiljøene våre og mellom mennesker, hadde jeg håpet at Stortinget kunne leve seg inn i. De som jobber med dette, med oppsøkende arbeid i bydelene i Oslo – politiet og lærere på i hvert fall noen av skolene våre – forteller om en bekymring for at flere barn ned i 12–13-årsalderen nå går med kniv, og at barna ikke forstår hvor livsfarlig det kan være for dem selv og andre når kniven er der og det oppstår en krangel eller en situasjon. Det spres videoer på Snapchat, i sosiale medier, av bruk av kniv som nærmest vanliggjør det som våpen, som vanliggjør det å gå rundt med det, som bekymrer meg veldig.

Jeg tror det er veldig viktig at Stortinget forstår denne egne frykten som kniven skaper, fordi vi går og tenker: Har de som henger på senteret, den på innerlomma, har de i skoleklassen den i sekken? Den er billig og lett å skaffe seg, og det er dessverre minimal sjanse for å bli kontrollert og tatt for å bære kniv på offentlig sted, som – som kjent – har vært forbudt siden 1993 i Norge.

For noen av dem som går med kniv, er det som sagt ikke i noen bestemt hensikt, det er fordi alle andre gjør det, og fordi det er «in» i enkelte miljøer. For andre er det for å framstå som fryktingytende og skremmende og være de mest fryktede i sitt område.

I hvert fall for dem som opplever dette, og som jeg har kommet nært på, setter det varige spor. Selv om man ikke har fått en stor skade, er det å bli truet med en kniv, eller å være oppe i en sånn situasjon, noe man kan få traume av resten av livet. Særlig barn og unge kan dra det veldig med seg. Dette er noe som foreldre og alle som jobber med barn og unge, og oppsøkende tjeneste – fritidsklubber, skoler, forebyggende politi osv. – opplever på nært hold. Jeg beskriver dette og legger hovedvekt på det nå, fordi jeg vil prøve å få fram fortvilelsen – jeg blir fortvilet når jeg ikke synes vi har gode nok svar til dem jeg møter som har vært utsatt for dette, på hva vi gjør her på Stortinget.

Det er ikke ett tiltak som kan løse dette, det er ikke ett forslag som kan gjøre at vi løser problemet med økende bruk av kniv til vold eller trusler. Det trengs bred innsats og mobilisering av mange krefter, enten det er

foreldre, som har hovedansvaret for om barn går rundt med kniv eller ikke, eller det er skoler, lærere, fritidsklubber, forebyggende politi, oppsøkende team – alle som er involvert, også de som driver butikker, forhandlere, som har kniver utstilt.

Jeg hadde håpet at Stortinget ville sett behovet – når ingen har ett forslag, ingen har et alternativ, dette gjør vi – og hvor stor og alvorlig denne saken er, og at man ville kunnet støtte at vi satser på en bredere mobilisering, altså en handlingsplan mot trusler og vold med kniv.

Presidenten: Skal representanten fremja forslag?

Jan Bøhler (A) [12:52:17]: Ja, jeg fremmer de forslagene som Arbeiderpartiet står bak i innstillingen.

Presidenten: Representanten Jan Bøhler har teke opp dei forslaga han refererte til.

Frida Melvær (H) [12:52:33]: Først og fremst vil eg seie til representanten Jan Bøhler at det gjer veldig sterkt inntrykk å høyre dei historiene som han fortel frå talarstolen her i Stortinget, og vi deler dei bekymringane og den uroa som ein mogleg aukande bruk av kniv utgjer i trussel- og valdshendingar. Særleg knyter dette seg til kriminelle gjengar og den organiserte kriminaliteten, og det er ei utfordring som òg vi i Høgre tek på stort alvor. Eg er difor glad for at temaet har høg prioritet i regjeringa og ikkje minst hos politiet.

Eg er òg einig med statsråden, som i svarbrevet sitt til saka uttrykkjer at ein handlingsplan ikkje vil tilføre saka høgare prioritet eller større merksemd enn ho alt har. Arbeidet som er på gang, eller alt sett i verk, viser at dette ikkje er ei utfordring som vert teke lett på, men som det alt er sett full beredskap på.

Det er alt i dag forbod mot å bere kniv som ikkje har aktverdige formål på offentlig stad. At Oslo politidistrikt har teke sjølvstendige grep og skjerpa innsatsen mot denne utfordringa, er bra. Det er utvilsamt Oslo som har den klart største utfordringa, sjølv om enkelt-hendingar òg har skjedd i andre byar og politidistrikt. Eg opplever at politiet følgjer utviklinga nøye og har viktige tiltak både i og utanfor Oslo, fordi vi kan sjå at denne problematikken kan ha ein viss smitteeffekt.

Vurderinga av konkrete lovforslag som innføring av forbod mot aktuelle typar knivar, andre relevante regelendringar, auka økonomiske løyvingar til politi, konfliktråd og barnevern samt politiets nasjonale satsing mot kriminelle nettverk og gjengkriminalitet, er viktige tiltak.

Å få auka fokusering på gode oppvekstmiljø, inkludering og generell god oppfølging av barn og unge i både skule og fritid, er ikkje minst viktig. Til det trengst det eit breitt og godt samarbeid på tvers av ulike etatar, som Jan

Bøhler òg var inne på, med friviljuge lag og organisasjonar og foreldre.

I Oslo har eg m.a. sett at Oslo kommune og Oslo politidistrikt har utvikla eit slikt type samarbeid gjennom den førebyggjande samarbeidsmodellen SaLTo.

Høgre kjem ikkje til å støtte representantforslaget om ein handlingsplan. Dei forslaga som vert fremja frå Arbeidarpartiet i denne saka, kan vi ikkje sjå vil tilføre noko vesentleg nytt og verknadsfullt utover det som alt er sett i gang frå regjeringa si side.

Men eg vil òg seie at dette er ei utvikling som vi alle, i både Høgre og heilt sikkert alle parti på Stortinget, og regjeringa, følgjer nøye med på.

Emilie Enger Mehl (Sp) [12:56:37]: Jeg vil takke for forslaget. Det er en urovekkende utvikling som forslagsstillerne peker på. Senterpartiet støtter intensjonen, og vi støtter også flere tiltak, men vi mener at det ikke er hensiktsmessig å vedta en handlingsplan, herunder å pålegge politiet hyppigere kontroller av knivbesittelse eller forbud mot machete, som Stortinget har vært inne på før. Vi er redd for at en handlingsplan vil binde opp mye ressurser og være effektivitetshindrende for politiet, som allerede har veldig mye å gjøre og har mange ting de er bundet av.

Jeg har lyst til å vise til merknadene våre i saken om machete, Innst. 204 S for 2018–2019. Da vedtok Stortinget et forbud mot machete som et preventivt tiltak. Senterpartiet var imot det forbudet, fordi vi mente at det var veldig vanskelig å avgrense et slikt forbud. Det ville være veldig uklart hva slags kniver som rammes, for mange kniver er veldig like. Selv om de ikke heter machete, ser de ut som en machete. Generelt er det sånn at alle kniver kan gjøre skade hvis de er i feil hender. Kjøkkenkniver er livsfarlige hvis de brukes på feil måte, og det er vanskelig å forby seg ut av det problemet. Justisdepartementet svarte akkurat det i sitt svarbrev til komiteen den 14. oktober 2019, at «machete» er for uklart til å kunne brukes som avgrensning i en lovtekst, det ville bryte med Grunnlovens krav til klarhet. Jeg er derfor litt usikker på hva som vil skje med det vedtaket fra Stortinget, men Senterpartiet står i hvert fall på det vi har sagt tidligere, at det er andre ting enn forbud som vil være viktig.

Vi støtter at tollvesenet får bedre hjemler til å kunne beslaglegge kniver som bærer preg av å være voldsprodukter, og om det f.eks. kan vurderes å innføre et krav om løyve eller aldersgrense for import av visse typer kniver, er det et godt tiltak. Jeg håper også at regjeringen vil vurdere å innføre et importforbud for personer som har gjentatte brudd på våpenbestemmelsene.

Vi støtter også et forbud mot å markedsføre kniver som selvforsvarsprodukter. Det mener jeg også er et kostnadseffektivt og viktig tiltak. En gjeninnføring av å

registrere kroppsskade som følge av kniv og trusler med kniv i STRASAK-rapporten, vil også kunne gi oss en bedre oversikt over omfanget av knivvolden og dermed også et bedre utgangspunkt for bekjempelse.

Statsråd Monica Mæland [12:59:55]: La meg innledningsvis få si at jeg deler forslagsstillerens engasjement for å løse de utfordringer vi har med knivvold. Og som nevnt i min forgjengers brev til Stortinget av 14. oktober 2019 er forebygging, etterforskning og iredteføring av saker om vold og trusler allerede en prioritert oppgave for politiet, noe som også framgår av Riksadvokatens mål- og prioriteringsbrev for 2019.

Det er politidistriktene og kommunene som best vet hvordan ressursene bør prioriteres, ut fra de lokale utfordringene og behovene de har. Et eksempel på dette er påtaleledertiltaket fra politimesteren i Oslo om skjerpet innsats mot bæring av kniv på offentlig sted.

La meg også få understreke at det jobbes på departementsnivå med de utfordringer som representantene tar opp, og jeg skal si litt om dette arbeidet i det følgende.

Det framgår av Granavolden-plattformen at regjeringen vil innføre forbud mot machete. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 15. november et forslag på høring som vurderer endringer i våpenforskriftens § 9, slik at det å erverve, eie eller inneha machete/lang kniv med bladlengde fra 25 cm bør forbys. Formålet er å begrense tilgangen til machete og supplere dagens forbud mot bæring av kniv på offentlig sted og forbudet mot kniver laget uten aktverdig formål.

Det framgår av høringsnotatet at Grunnlovens krav til klarhet og presisjon i straffebestemmelser gjør det betenkelig å bruke avgrenskningskriteriet «machete». I notatet vurderes andre avgrenskningskriterier, som f.eks. bladlengde. Utfordringen er da at et forbud også vil ramme store kniver som brukes til aktverdige formål som friluftsliv og yrkesutøvelse. Høringsnotatet understreker derfor at departementet er åpen for andre forslag, og høringsinstansene anmodes også om å vurdere virkningen av et forbud sammenlignet med alternative tiltak til et forbud. Høringsfristen er satt til 21. februar i år.

Det ligger et betydelig potensial for bekjempelse av knivvold i regjeringens tiltak mot kriminelle gjenger. Det vises bl.a. til at statsbudsjettet for 2019 ble styrket med 50 mill. kr til en økt innsats mot ungdoms- og gjengkriminalitet, og det er en bevilgning som er videreført i 2020. Det kommer i tillegg til politiinnsatsen i områdesatsingen i Oslo.

I tildelingsbrevet til Den høyere påtalemyndighet for 2020 er det fra departementet lagt til grunn at Riksadvokaten fortsatt følger utviklingen når det gjelder politiets innsats og tiltak mot gjengkriminalitet i Oslo-området.

Representantene etterlyser å gjeninnføre koding av knivstikking med kroppsskade og trusler med kniv i straffesaksregisteret. Politietaten må etter min mening selv vurdere om det er behov for en egen statistikk for voldsbruk med kniv. Jeg er ikke kjent med at det er et slikt behov i dag.

I tråd med Granavolden-erklæringen jobber regjeringen med flere regelendringer som vil ha betydning for arbeidet med kriminelle gjenger. Det dreier seg om det skal være straffbart å være medlem av eller rekruttere til en kriminell gjeng, og om reglene for inndragning er gode nok. I tillegg vurderer departementet også et oppholdsforbud.

Vi arbeider med en handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet. Planen vil være tverrsektoriell og vil inneholde innsatser på en rekke områder. I lys av de innsatsene som allerede er igangsatt, mener jeg at det ikke nå er behov for en egen handlingsplan mot vold og trusler med kniv.

Presidenten: Det vert replikkordskifte.

Jan Bøhler (A) [13:03:55]: Jeg stusset litt over at statsråden, selv om hun er ny i stolen, ikke var kjent med behovet for statistikk over hvor mange tilfeller vi har av trusler, vold, kroppsskade og legemsbeskadigelse med kniv i Norge. Det har vært et tema i Stortinget i hvert fall siden jeg begynte å ta det opp i 2017, etter at jeg fant ut at statistikken var blitt borte. Det siste året den fantes, var 2014, og da var det altså tre–fire tilfeller per dag av enten trusler, legemsbeskadigelse eller drapsforsøk med kniv.

Statsråden sier at etaten selv må vurdere dette, men er det én ting jeg synes vi her på Stortinget må kunne ha et ord med i laget om, er det hva slags informasjon vi skal bygge politikken vår på. Da er det å ha denne statistikken veldig viktig, synes jeg. Det er en tendens vi bør være bekymret for. Hvis man følger med i mediebildet, ser man daglige meldinger, men vi vet ikke hva hele situasjonen er.

Statsråd Monica Mæland [13:05:01]: Det er mulig jeg formulerte meg uheldig. Det jeg har fått opplyst, er at politiet ikke opplever et behov for denne statistikken. Vi har vært opptatt av å både forenkle og forbedre statistikkene, og når etaten selv ikke ser behovet, var min konklusjon at vi ikke skal instruere om det. Jeg forstår at man her på Stortinget kan ha andre behov, men jeg svarte for politietatens del.

Jan Bøhler (A) [13:05:31]: Jeg vil bare føye til den forrige problemstillingen at Politidirektoratet i en medierunde om dette i 2019 sa at de kunne tenke seg å endre kodingen, sånn at dette framkom, men at det da

ikke var kommet noen etterspørsel fra departementet. Jeg tror den ballen ligger og venter på statsråden hvis hun ønsker å ta den. Jeg tipper at ingen her på Stortinget ville ha noe imot å få denne statistikken.

Et annet spørsmål til statsrådens innlegg gjelder det hun sa om machete, og at hun var åpen for at andre tiltak enn et forbud kunne ligge i svarene og i høringsnotatet. Jeg vil spørre statsråden om hun ikke er klar over at machete er et eget begrep. Det er «populært». Det er en merkevare man skaffer seg, som markedsføres som machete til disse ungdomsgruppene, og som har en spesiell utforming. Det har en betydning, uten at det løser alt, å forby det.

Statsråd Monica Mæland [13:06:41]: Når det gjelder statistikk, har politiet egne registre de benytter, og de har informasjon om vold, om hvordan og om hvilken gjenstand som er benyttet ved et lovbrudd. Det er ikke sånn at kodingen og statistikken avgjør hvordan man bekjemper kroppskrenkelser utført med kniv, bare så det er sagt – og så skal jeg følge opp det representanten har sagt.

Når det gjelder machete, kan jeg veldig godt innrømme at jeg også trodde det var et innarbeidet og kjent begrep, men i arbeidet som nå er gjort i forsøket på å lovfeste dette, har det vel vist seg at det ikke er helt entydig. Vi ønsker ikke å ramme dem som har et aktverdige formål – det kan være kokker eller andre. Men nå har vi en åpen høring om dette. Vi er åpne om at vi synes dette er vanskelig, vi ber om innspill, og så får vi trekke en konklusjon når vi har fått resultatet av høringene.

Jan Bøhler (A) [13:07:44]: Den forrige statsråden lanserte senest i august 2019 at regjeringen – flere departementet var involvert – arbeidet med en handlingsplan mot barne- og ungdomskriminalitet. Jeg er klar over at statsråden bare har sittet noen få dager i stolen, så jeg vet ikke hvor oppdatert hun er på dette arbeidet, men i denne forbindelse kunne jeg tenke meg å spørre om man, når regjeringspartiene ikke ønsker en egen handlingsplan mot vold og trusler med kniv, i handlingsplanen mot barne- og ungdomskriminalitet vil innarbeide tiltak mot at barn og unge går med kniv, og legge opp til forebyggende tiltak i den samlede planen.

Jeg mener dette er et viktig fenomen som skaper frykt og uro. Det gjør det vanskelig å forutse hva en kranjel kan føre til når kniven er til stede i et miljø.

Statsråd Monica Mæland [13:08:44]: Utgangspunktet, som jeg mener vi alle må være veldig nøye med å se hele tiden, er at det er ulovlig å bære kniv hvis man ikke har et aktverdige formål med det. Det er utgangspunktet,

og vi må håndheve det og bekjempe all kriminalitet som utføres med kniv og andre farlige gjenstander.

Vi jobber altså med en handlingsplan, og flere departementer er involvert. Jeg var tidligere involvert på vegne av Kommunaldepartementet, før jeg skiftet jobb i forrige uke, fordi det har medansvar for områdesatsingene i de store byene, som er ett av mange tiltak her. Grunnen til at vi ikke ser behovet for en handlingsplan mot dette ene våpenet, er at vi må se dette i en litt bredere sammenheng, men farlige gjenstander og våpenbruk etc. må selvsagt være en del av arbeidet og vil bli fulgt opp i det planarbeidet.

Presidenten: Replikskiftet er omme.

Dei talarane som heretter får ordet, har ei taletid på inntil 3 minutt.

Petter Eide (SV) [13:09:57]: Jeg har bare lyst til å si at SV stiller seg bak Arbeiderpartiets intensjon, og vi kommer til å støtte forslaget. Samtidig har jeg noen nyanser og innvendinger knyttet til innretningen av dette som jeg har lyst å fortelle til Stortinget.

Når vi tar opp slike saker – i hvert fall når den statistiske dokumentasjonen er noe svak, og det henvises til medieoppslag – vil jeg advare litt mot å generalisere og bidra til å skape et inntrykk av at Oslo har blitt en farlig by, for det er den ikke. Det er faktisk vår oppgave – og dette er til representanten Jan Bøhler – også å framstille Oslo som det den er, nemlig en trygg by for de aller fleste, i hvert fall når dokumentasjonsgrunnlaget for akkurat dette fenomenet er svakt. Det betyr ikke at vi ikke skal gjøre det Arbeiderpartiet foreslår, men vi må samtidig være litt forsiktig i måten vi presenterer dette på. Hvis vi skaper inntrykk av at Oslo er en farlig by, med ungdom som stikker hverandre ned med kniv, legger vi ballen rett i hendene på de politiske krefter som ønsker å bygge et narrativ om en farlig by – Fremskrittspartiet gjør definitivt det – og det vil gjøre det lettere for dem å få gjennomslag for en hardere innvandringskontroll, strengere straffer for barn og unge og mer våpen til politiet. Så vi skal være forsiktige og tilbakeholdne – spesielt vi fra venstresiden – med dette.

Jeg er også kritisk til noe av det som kommer fram i forslaget om at man skal detaljstyre politiet, eller sette i gang en bedre håndheving av dette overfor ungdom. Jeg er tilhenger av detaljstyring av politiet på noen områder, men det skal være på de områdene hvor vi ser at politiet ikke greier å prioritere det mest alvorlige. Og det området der politiet sliter mest med sin kapasitet, er vold i nære relasjoner og voldtekt. Jeg ønsker ikke å pålegge politiet en mer detaljert oppgave, for da tar vi ressurser fra noe som jeg oppfatter som enda viktigere.

Jeg er heller ikke enig i at vi skal ha flere kontroller, for det kan av ungdommen der ute oppfattes støtende

og trakasserende. Å pålegge politiet å kontrollere kan bli veldig feil, tror jeg, så vi har laget et forslag om at hvis det skal innføres kontroller, skal ungdommen som blir kontrollert, få en kvittering på at de har blitt kontrollert. Politiet skal også ha krav på seg til å loggføre kontrollen. Norge har blitt kritisert for at politiet driver med etnisk profilering, og vi ønsker ikke at et kontrollregime på dette området skal føre til en ytterligere etnisk profilering av ungdommen i Oslo.

Med det legger jeg fram SVs forslag.

Presidenten: Representanten Petter Eide har teke opp det forslaget han refererte til.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:13:18]: Jeg synes det er påfallende hvordan Arbeiderpartiet og Jan Bøhlers forslag, det være seg om gjengkriminalitet, sosial kontroll eller æresvold, alltid møter gode ord og støtteerklæringer fra posisjonen, men aldri synes å bli skikkelig lyttet til. Det blir derfor for tamt når representanten fra Høyre sier at man er i full gang med tiltakene for å ta tak i denne problemstillingen, og at det nærmest er en suksess, når det opplagt ikke stemmer, i og med at vi stadig får nyhetsvarsler, push-varsler og historier som omhandler nettopp problemet med knivvold.

Arbeiderpartiet og Jan Bøhler ønsker å fremme konkrete forslag og få dem iverksatt i praksis for å løse dette konkrete problemet i vårt samfunn. Derfor ville vi satt betydelig større pris på de gjentatte gode ordene uttalt fra diverse regjeringspartier dersom de samme partiene støttet forslagene de opplagt – skal vi tro de gode ordene her i salen – har stor sans for.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til sak nr. 5.

Sak nr. 6 [13:14:49]

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Lene Vågslid, Jan Bøhler, Hadia Tajik, Kari Henriksen og Ingvild Kjerkol om tiltak for å bekjempe netthets (Innst. 109 S (2019–2020), jf. Dokument 8:173 S (2018–2019))

Presidenten: Etter ønske frå justiskomiteen vil presidenten ordna debatten slik: 5 minutt til kvar parti-gruppe og 5 minutt til medlemmer av regjeringa.

Vidare vil det – innanfor den fordelte taletida – verta gjeve høve til inntil fem replikkar med svar etter innlegg frå medlemmer av regjeringa. Dei som måtte teikna seg på talarlista utover den fordelte taletida, får ei taletid på inntil 3 minutt.

Frida Melvær (H) [13:15:45] (ordførar for saka): Først vil eg òg få nytte anledninga til å slutte meg til gra-

tulasjonane til vår nye justis- og beredskapsminister. Eg ser veldig fram til eit godt samarbeid i tida framover.

Som presidenten refererte, handlar saka om Dokument 8:173 S for 2018–2019, eit representantforslag frå Arbeidarpartiet om tiltak for å kjempe mot netthets. Forslagsstillarane ber om at det vert sett ned eit offentleg utval for å greie ut rammene for den offentlege debatten på nett og i sosiale media, der ein særleg vurderer kvar grensa skal gå for anonym deltaking i offentleg debatt, og korleis ein betre kan stille til ansvar dei som legg til rette for offentleg debatt.

Forslagsstillarane meiner utvalet bør sjå på lovutviklinga i andre land og vurdere om denne har overføringsverdi til Noreg. Dei har vidare utarbeidd ti punkt som skal inngå i mandatet til utvalet.

Eg vil takke komiteen for eit godt samarbeid i denne saka og gje ros til forslagsstillarane for å reise eit viktig tema til debatt her i Stortinget. Vi kan alle stille oss bak den uroa forslagsstillarane uttrykkjer om utviklinga av ei ytringsform og ein debattkultur på nett og i sosiale medium som på mange måtar går i feil retning.

Ytringsfridomen står sterkt i vårt demokrati. Det er ein grunnleggjande rett og ein verdi som vi set høgt. Å kunne ytre meiningane sine i det offentlege rom har vi i lang tid teke for gjeve. Lenge var den offentlege debatten prega av nokre få samfunnsdebattantar som gjorde sitt syn kjent frå ulike talarstolar, aviser, radio og tv. Ordskipet elles gjekk stort sett føre seg rundt kjøkenbordet, på arbeidsplassen eller andre relativt lokale møteplassar.

Digitalisering og utviklinga av ulike digitale plattformar har opna opp samfunnsdebatten og inkluderer i dag langt fleire enn før. Det er noko vi i all hovudsak skal sjå som positivt. Det er likevel slik at vi med denne utviklinga òg får ta del i meiningar og ytringar som grensar til – eller går over grensa til – det vi som samfunn kan og vil akseptere.

Hatefulle ytringar kan opplevast krenkande, skremmande og vere nedverdiggjande for enkeltpersonar eller for grupper i samfunnet. Når belastninga vert for stor, slik at ein vel å ikkje lenger delta i den offentlege debatten, mister vi verdifulle stemmer og perspektiv. Når hatefulle ytringar bidreg til å avgrense opplevinga vår av ytringsfridom, har det vorte ei utfordring for demokratiet.

I Noreg har vi fleire aktuelle heimlar i både straffelova og likestillings- og diskrimineringslova som forbyr hatefulle ytringar og trakassering. Det er først og fremst § 185 i straffelova som set grenser for kva som vert rekna som straffbart, men som statsråden i sitt svarbrev til denne saka er inne på, er òg fleire andre paragrafar i straffelova relevante. Strafferamma er bøter eller fengsel i inntil tre år.

Politiet har dei seinare åra fått tildelt nye verktoy og opparbeidd seg god kompetanse på området. Det er ut-

trykt frå både departementet og Riksadvokaten si side at hatefulle ytringar skal vere eit prioritert område for politiet. Etablering av sterkare fagmiljø, både i politidistrikta og hos Kripas, fokus på temaet i politiutdanninga, felles straffesaksinntak og utvikling av gode rettleiarar til politidistrikta bidreg til å styrkje handteringa av denne veksande problematikken. Domstolane har òg etter kvart utvikla god rettspraksis på området

Like mykje som politiarbeid og strafferammer er det viktig med eit godt førebyggjande arbeid. Eg er glad for at regjeringa har sett dette på dagsordenen i fleire departement, for hatefulle ytringar og netthets er noko som må arbeidast med og mot langs fleire linjer. Eg er svært glad for at regjeringa i sin digitaliseringsstrategi for grunnskulen har sett fokus på opplæring i gode og grunnleggjande digitale ferdigheiter og digital døme-kraft.

Samstundes tenkjer eg at vi alle har eit samla ansvar for å vere gode førebilete, motkrefter og motstemmer til den ytringskulturen vi ser spreier seg på nettet. Gjennom det tek vi avstand frå hatefulle ytringar, og vi slår ring om ikkje berre den eller dei som vert utsette, men òg om ytringsfridomen som ein berebjelke i demokratiet.

I Høgre støttar vi opp om regjeringa sitt arbeid på området. Vi ser det ikkje som hensiktsmessig å setje ned eit eige utval som skal arbeide parallelt med liknande tema som dei ulike departementa alt arbeider med.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:21:01]: Internett er ikke en ting – det er et sted hvor vi lever livet vårt. For godt over et år siden satte Arbeiderpartiet i gang et arbeid for nøyte å gjennomgå de utfordringene vi og vårt samfunn i dag opplever når det gjelder sjikane og hets på nett – noe som falt partiet naturlig, nettopp fordi våre grunnverdier hegner om friheten og folks mulighet til aktivt å påvirke og delta i sine egne samfunn.

Det var ikke mangel på tilbakemeldinger fra våre egne tillitsvalgte, politikere, folk i fagbevegelsen, organisasjoner og enkeltmennesker. Mange hadde opplevd problematikken med hets og sjikane på nett. Mange mente det nå var på tide at vi som et moderne samfunn tok tak i dette problemet ved å både styrke og sikre ytringsfriheten i landet vårt.

På bakgrunn av dette har Arbeiderpartiet ledet an i kampen mot netthets blant de politiske partiene, både når det gjelder vår rolle som organisasjon, og også ved å løfte debatten og fremme forslag her i Stortinget. Bakgrunnen var altså at i vårt samfunn er det et pågående og økende problem med hets og sjikane på nett, og da særlig i kommentarfelt og diverse sosiale medier. Vi står overfor en situasjon der samfunnsdebattanter, politikere og vanlige folk opplever et så stort ubehag og en så

stor grad av trusler at de i enkelte tilfeller velger å ikke synliggjøre sitt standpunkt i den offentlige debatten. Hetsen rammer i stor grad kvinner, etniske minoriteter, personer med en annen religion eller LHBTIQ-personer. Sånn sett følger ofrene for hetsen de tradisjonelle linjene, mens virkemidlet er moderne.

Det er av stor betydning at samfunnet tar vare på og maner til en engasjerende, respektfull og saklig debatt. Man kan ikke akseptere at enkeltmennesker hetses til stillhet, da dette svekker den enkeltes og vår felles ytringsfrihet og på sikt kan skade demokratiet. Det må rettes oppmerksomhet mot forskjellene mellom hatefulle ytringer, trusler, netthets og uheldig debattkultur. At noe kan oppleves som ubehagelig, kan skille seg fra om det er alvorlig, og denne differensieringen bør ligge til grunn for hvilken oppmerksomhet og oppfølging som igangsettes.

Den digitale utviklingen reiser også nye problemstillinger rundt ytringsfriheten. I flere land, bl.a. Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Sverige, utvikles og eksisterer det nå lover som regulerer redaktør- og tilretteleggeransvaret. Norge bør i likhet med disse landene gjennomgå denne problemstillingen og sørge for at landets lovverk tilpasses. Mye kan gjøres for å bekjempe ytringer som bryter med det lovverket vi allerede har i Norge. Det er avgjørende at politiet får tilført nok ressurser, slik at de kan styrke sin kompetanse og systematikk i dette arbeidet.

Fra Arbeiderpartiets side er vi selvfølgelig glad for at komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Senterpartiet merker seg den alvorlige situasjonen som hets og sjikane på nett er. Likevel er vi bekymret over at de samme partiene ikke tar inn over seg de store endringene som har oppstått med tanke på ytringer på nett, men nøyer seg med å være tilfreds med egen regjeringens håndtering av temaet.

I svarbrevet fra departementet i denne saken vises det til at det gjennomføres mye godt arbeid knyttet til tematikken. Likevel mener vi at det ville være av stor verdi for vårt samfunn og vårt demokrati om et bredt offentlig utvalg ble satt ned for å utrede rammene for den offentlige debatten på nett og i sosiale medier, der grenseoppgangene for anonym debatt ble drøftet og vurdert.

Jeg tar med dette opp forslaget fra Arbeiderpartiet og SV.

Presidenten: Representanten Maria Aasen-Svensrud har teke opp det forslaget ho refererte til.

Petter Eide (SV) [13:25:50]: Når man leser innstillingen til denne saken, er det kanskje litt vanskelig å få øye på de store politiske motsetningene mellom partiene. Alle i denne sal – det er ikke så mange av oss igjen, men de som er her – er enige om at netthets er noe vi

ikke liker, men vi vet ikke helt hva vi skal gjøre med det. Vi mener også at sosiale medier har tilført oss en ny dimensjon ved måter å kommunisere på. Det har vært en demokratisering av det politiske rom. Det har utvidet scenene for politisk engasjement – og sånn sett er det viktig for oss at vi ikke begrenser de arenaene. Samtidig har vi sett, som flere nå har pekt på, en flom og en økende mengde av det vi oppfatter som netthets gjennom sosiale medier og kommentarfelt. Dette oppleves selvfølgelig veldig krevende og som en utfordrende situasjon.

Vi har også en prinsipiell debatt. Vi skal verne om retten til ytring. Vi skal også utvide scenene og arenaene for demokratiske ytringer. Samtidig skal vi lage reguleringer og rammer som gjør at dette skal være innenfor lovens grenser. Derfor ønsker Arbeiderpartiet og SV et offentlig utvalg som skal se på de grensene. Hvor går grensen mellom det som skal være lovlig, og det som skal defineres som ulovlig? Og hvordan skal det kunne følges opp på en ordentlig måte?

Vi er alle utsatt for dette. Jeg er helt sikker på at de som er igjen i salen, også opplever en del av dette. Selv blir jeg på nett stadig vekkt kalt «sjuk», «gal» og «tufs», og jeg blir fortalt at jeg har overhodet ingenting på Stortinget å gjøre. Det skriver folk til meg stadig vekkt hvis jeg ytrer meg om et eller annet i media. Dette er definitivt hatefulle ytringer, men er de ulovlige? Det vet jeg ikke, og det er heller ikke sikkert at den nye justisministeren, som også er jurist, kan si om de er ulovlige. Men de er definitivt hatefulle. Så vi kan heller ikke slå fast at alle hatefulle ytringer i sin intensjon nødvendigvis er ulovlige. Nettopp det å få avklart disse grensene vil være viktig for oss.

Amnesty gjorde i fjor en undersøkelse blant kvinnelige politikere. Det er ikke jeg, som mannlig politiker som har det verst, jeg har det antakelig ganske bra. Det er kvinner og kvinnelige politikere som har det verst. I undersøkelsen gjort blant disse kom det fram at to av tre kvinnelige politikere jevnlig blir utsatt for dette – type usanne påstander, sexistiske meldinger osv. Det ligger definitivt en diskrimineringsutfordring her. Det som også kom fram i den undersøkelsen, og som er mer alvorlig, er at åtte av ti av de som utsettes for dette, sier at det gjør dem mer forsiktige i deres politiske arbeid, de får konsentrasjonsvansker av det, og de mister selvtiliten. Vi har altså en utfordring her som er interessant: Vi lager et samfunn der vi ønsker å verne om retten til å ytre oss. Vi mener det er en demokratisk rett. Det står i konflikt med at den samme demokratiske retten til å ytre seg kan være en begrensning for andres ytringsmuligheter – og vil dermed også begrense demokratiet.

Det er krevende prinsipielle motsetninger som vi er nødt til å håndtere på en ny måte. Derfor mener for-

slagsstillerne, med støtte fra oss, at det er behov for å få dyktige folk til å se på og utforske grensene mellom hva som er lovlig og ikke, og at vi da innfører noen reguleringer. Det er definitivt også viktig å se på dette juridisk, slik at det blir klart for alle hva som er lovlige ytringer, og hva som er ulovlige ytringer.

Så tilbake til det jeg sa helt innledningsvis. Det er nok vanskelig å se de politiske motsetningene mellom partiene i dette. Alle som snakker om dette, sier at dette er ille – langt på vei langs de samme linjene som jeg gjør nå. Forskjellen på oss er nok at forslagsstillerne og SV er noe mer ivrig etter å gjøre noe. Det er et større engasjement og trykk, mens vi fra regjeringssiden opplever en noe avventende og tilskueraktig tilnærming til dette – uten den forventningen og det trykket for å prøve å løse denne samfunnsutfordringen.

Emilie Enger Mehl (Sp) [13:31:04]: Senterpartiet synes, i likhet med alle andre i denne salen, at dette er viktige temaer. Forrige taler avsluttet med å drøfte hva som er forskjellen på oss politisk. Jeg tror han har rett i at den politiske forskjellen ikke er så stor. Jeg tror ikke nødvendigvis at Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti er mer ivrige enn oss andre, men for Senterpartiets del er vi ikke helt sikre på om et nytt offentlig utvalg er riktig virkemiddel på det nåværende tidspunkt. Det er ressurskrevende, og det er ikke alltid at utredninger om forskjellige ting fører fram til en bedret situasjon. I tillegg er det en del punkter i mandatet til det offentlige utvalget de ønsker å sette ned, som vi ikke helt kan støtte, så vi har valgt å stå utenfor det forslaget.

Det handler bl.a. om at flere av punktene går på å instruere politiet i hva de skal prioritere og hva de skal bruke tid på. Det er en kjensgjerning at politiet allerede har veldig mange ting å prioritere mellom og trenger frihet til å kunne disponere ressursene sånn som de mener er hensiktsmessig. Vi har fått tilbakemeldinger fra politiet på at de har for mange ting de skal prioritere – det går ikke opp med alle de handlingsplanene de er bundet av og alle de tiltakene som de må gjøre, sett opp mot hvor mye ressurser de har tilgang på.

Så er det en annen ting, og det er spesielt det forslaget som dreier seg om om politiet skal få mulighet til å gi overtredelsesgebyr eller en annen administrativ sanksjon for netthets. Det mener Senterpartiet det er grunn til å være skeptisk til av flere grunner. Regjeringen har i sitt svarbrev vist til at det vil kunne føre til at denne typen kriminalitet ikke tas nok på alvor. Det kan man jo si, men en annen ting ved det er at vurderingen av om en ytring er ulovlig eller ikke ofte er veldig vanskelig. Det er en fin linje, det er en krevende juridisk avveining. Jeg mener det er riktig at det er en hjemmel for en grundig behandling og en domstolsbehandling. Hvis man be-

gynner å gi politiet myndighet til å ilegge gebyr for sånne ting, vil man kunne risikere at personer som ikke har kompetanse til å gjøre de vanskelige avgrensningene, i realiteten må gjøre det – det blir politiet selv som skal gjøre det ute på gaten. Jeg tror at man må være veldig varsom med hvordan man utformer en sånn type hjemmel, og vi har derfor fremmet et alternativt forslag om å be regjeringen gjøre en vurdering av akkurat det, om det vil være formålstjenlig og forholdsmessig, og at man må avveie forskjellige hensyn til bl.a. ytringsfrihet og uskyldspresumpsjonen som gjelder i straffesaker.

Jeg tar opp Senterpartiets forslag.

Presidenten: Representanten Emilie Enger Mehl har teke opp det forslaget ho refererte til.

Statsråd Monica Mæland [13:34:33]: Regjeringen er også opptatt av å legge til rette for en god offentlig meningsutveksling med gjensidig respekt for hverandre. En åpen og fri samfunnsdebatt er en helt grunnleggende verdi for et fungerende demokrati. Ytringsfriheten har, som vi har hørt, også sine begrensninger, og derfor har Norge lover som forbyr hatefulle ytringer eller oppfordring til vold, selv om det innebærer et inngrep i ytringsfriheten.

Representantforslaget framhever særlig redaktør- og tilretteleggeransvaret knyttet til problemstillinger rundt ytringsfriheten. Det er også vist til hvordan andre land jobber. På dette punkt pågår det allerede en lovgivningsprosess i Norge. Problemstillingen er inngående drøftet i Kulturdepartementets høringsnotat om ny medieansvarslov. I høringsnotatet foreslås det bl.a. å videreføre redaktøransvaret og gjøre det plattformnøytralt.

I forslaget er det også pekt på at det bør rettes oppmerksomhet mot forskjellene mellom hatefulle ytringer, trusler, netthets og uheldig debattkultur. Jeg er nok i tvil om det er behov for å nedsette et utvalg som ser nærmere på hva som er gjeldende rett, og det er fordi grensen mellom ulovlige og lovlige ytringer kan utledes av forarbeidene vi har og en rikholdig rettspraksis.

Derfor mener jeg det ikke er behov for ytterligere oppfølging av vedtak 698 av 7. mai 2018 om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer til også å gjelde kjønnsidentitet. Justis- og beredskapsdepartementet sendte 4. juli 2018 på høring et forslag om å følge opp anmodningsvedtaket. Under høringen er det kommet innspill fra et bredt spekter av høringsinstanser som gir et godt kunnskapsgrunnlag for å følge opp dette vedtaket. Det lovarbeidet vil bli fulgt opp av Justis- og beredskapsdepartementet i samarbeid med Kulturdepartementet.

Kripos har et døgnbemannet tipsmottak og mottar henvendelser om diskriminerende og hatefulle ytringer

som videreformidles til lokalt politidistrikt for oppfølging.

I departementets styring av Politidirektoratet gjennom tildelingsbrev er departementet tydelig på, og har vært det gjennom år, et mål om effektiv straffesaksbehandling med høy kvalitet. Riksadvokaten har gjennom flere år løftet fram hatkriminalitet som en av de sakstypene som skal ha prioritet i alle landets politidistrikt, på lik linje med annen alvorlig kriminalitet.

Politidirektoratet har også utarbeidet en veileder for politidistriktene, slik at straffeskjerpene momenter kan legges til grunn slik loven forutsetter. Samtidig vil Politidirektoratet vurdere hvordan et nasjonalt kompetansemiljø innen hatkriminalitet kan bygges opp for å være til støtte for politidistriktene.

Politi­høgskolen har et eget videreutdanningstilbud om forebygging og etterforskning av hatkriminalitet. Domstolene arbeider også med å sikre at dommere ikke skal la seg påvirke av faktorer som ikke har betydning for saken, f.eks. religion og etnisitet. Det jobber de altså med å øke bevisstheten om.

Når det gjelder bruk av konfliktrådene, er dette noe som bygger på gjenopprettende prosesser. Det forutsetter frivillighet av begge parter, men det er fullt mulig i dag også å benytte konfliktråd i saker som gjelder netthets, dersom begge parter ønsker det.

Strafferammen for å framsette hatefulle ytringer er bøter eller fengsel i inntil tre år, i henhold til straffeloven § 185. Ved uaktsom overtredelse er den øvre strafferammen fengsel i inntil et år. Det er altså alvorlig kriminalitet som må både etterforskes og behandles på en grundig og adekvat måte av politiet, påtalemyndigheten og domstolene. Det å utferdige et forenklet forelegg i slike saker, vil kunne sende uheldige signaler om at slike handlinger ikke tas på alvor.

Riksadvokaten har i brev av 29. mai 2019 besluttet at Kripos skal etterforske, påtaleavgjøre og irettføre straffbare handlinger i hele landet begått mot sentralstyremedlemmer i de politiske ungdomspartiene.

Regjeringen jobber på flere områder. Kunnskapsdepartementet har ansvar for utvikling av læreplaner i grunnskolen for å øke bevisstheten. Vi finansierer også forskning om hvordan barn håndterer risiko på internett, og vi har opprettet Senter for ekstremismeforskning: høyreekstremisme, hatkriminalitet og politisk vold ved Universitetet i Oslo. Vi har også vedtatt mandat for en ny ytringsfrihetskommisjon som bl.a. jobber for å se på tiltak som motvirker spredning av hatefulle og andre ulovlige ytringer. Vi sitter altså ikke og venter – vi ser at dette er alvorlig og jobber på mange ulike fronter.

Tone Wilhelmsen Trøen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:39:51]: I Arbeiderpartiets arbeid med å bekjempe netthets har vi møtt mange mennesker som opplever hetsen på nett så sterkt at de velger å ikke lenger delta i den offentlige debatten. Andre organisasjoner, som også representanten Eide pekte på i sitt innlegg, som KS og Amnesty, har gjort de samme erfaringene når de også har rettet søkelyset mot dette problemet. Mener statsråden det er et problem at politikere og samfunnsdebattanter, ja, vanlige folk i gata, blir hetset i stillhet?

Statsråd Monica Mæland [13:40:28]: Ja, det mener jeg er et kjempeproblem. Dette er jo også noe vi tar på alvor. Dette er alvorlig kriminalitet, og vi må forebygge og bekjempe. Og i forbindelse med valgkampen sist høst inviterte jeg alle partiene, ungdomspartiene og moderpartiene, KS og flere for å diskutere tiltak mot dette, og det kom en god del tiltak. Men jeg tror man ikke må undervurdere problemet. Det er ingen kvikkfiks. Her må alle instanser bidra på sitt område og vi må gjøre flere ting, og det er det jeg har forsøkt å redegjøre for nå i mitt svar på forslaget.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:41:10]: Nei, noen kvikkfiks er det nok ikke på dette problemet. Det er også derfor Arbeiderpartiet har tatt til orde for at det bør settes ned et offentlig utvalg, med forholdsvis mange punkter i et forslag til mandat, som vi også har. Et av forslagene går på dette med politiet, som de siste årene har styrket sitt arbeid med å sikre folks rettssikkerhet på nett og hindre kriminalitet på nett. Komiteen erfarte dette da vi besøkte politiet i Stavanger sist, og fikk gode eksempler på deres arbeid. Likevel ser det ut til at enkelte kommentarfelt og meningsarenaer på nett får utfolde seg langt utenfor lovens rammer, uten inngripen fra politiet. Mener statsråden at politiet har gode nok virkemidler til å håndheve loven på nett?

Statsråd Monica Mæland [13:41:57]: Jeg tror aldri dette er et arbeid som er ferdig, og jeg tror virkemidlene alltid må utvikle seg i takt med både problemet og ulike verktøy som blir tatt i bruk. Nå jobber altså Politidirektoratet med dette, med å øke kompetansen i politiet. Jeg tror bevisstheten er blitt mye større, men jeg tror alltid at vi kan jobbe bedre. Så kan man være enig i problemet og uenig i svaret. Er en handlingsplan eller et nytt offentlig utvalg svaret? Vi jobber nå på flere områder, og jeg mener vi skal fullføre det arbeidet, og jeg mener ikke at et utvalg er svaret – i hvert fall ikke akkurat nå.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:42:38]: Når det gjelder en eventuell utvikling – kanskje litt senere – av dagens lovverk for å trygge landets innbyggere, viste jeg

i mitt innlegg til at den digitale utviklingen også reiser nye problemstillinger rundt ytringsfrihet, og at flere land, bl.a. Storbritannia, Frankrike, Tyskland og Sverige, utvikler lover eller har lover som regulerer redaktør- og tilretteleggeransvaret. Mener statsråden at Norge, i likhet med disse landene, bør gjennomgå denne problemstillingen, altså med redaktør- og tilretteleggeransvar, og sørge for at landets lovverk er tilpasset vårt digitale samfunn?

Statsråd Monica Mæland [13:43:19]: Nå redegjorde jeg i mitt svar for at dette er noe av det Kulturdepartementet har fått vurdert i forbindelse med medieansvarsloven, hvor det foreslås å gjøre endringer bl.a. knyttet til redaktøransvaret, og ikke minst gjøre det plattformnøytralt, som selvsagt er helt nødvendig.

Så er det slik at vi nylig har vedtatt et mandat for en ytringsfrihetskommisjon, og de vil også kunne foreta en veldig god og forhåpentligvis grundig gjennomgang av ytringsfrihetens stilling i Norge og også se på tiltak som kan motvirke hatefulle ytringer, og om det er behov for andre typer tiltak her. Så det gjøres altså en jobb på dette området.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:44:11]: Det er godt å høre at det gjøres et arbeid, og jeg håper ikke at representanten oppleves utidig ved å gjenta de samme spørsmålene. Men det er viktig for oss fra Arbeiderpartiet å få grundige og gode svar på dette. Det er et arbeid vi har holdt på med over tid og lagt mye ressurser i.

Så vil jeg bare understreke at dette med hets og sjikane på nett er et så alvorlig samfunnsproblem at folk rett og slett hetses til stillhet. Mennesker i Norge tør altså ikke å delta i den offentlige debatten i frykt for å møte hets og sjikane. Og nå fremmer Arbeiderpartiet et forslag – innholdsrikt, men forholdsvis beskjedent i sin form – om et utvalg som vil ta inn over seg alle disse problemstillingene vi har diskutert her i dag, og som jeg tror vi er opptatt av alle sammen, og som jeg synes flere av partiene har kommet med gode tilskudd til, og man kunne gjerne fremme flere forslag inn i dette mandatet, f.eks., hvis det var noe man var spesielt opptatt av. Tenker ikke statsråden at dette kunne være et godt virkemiddel både for å samle og løfte debatten, og kanskje til og med få inn verdifulle forslag som Stortinget kunne bidra til å løfte, og for å trygge folk i landet?

Presidenten: Presidenten vil bare bekrefte at det ikke oppfattes som utidig at representanten ber om replikker!

Statsråd Monica Mæland [13:45:37]: Jeg forstår godt motivasjonen til Arbeiderpartiet for å foreslå dette, og jeg forstår godt at når man sitter på Stortinget, er

det hensiktsmessig å be f.eks. om et utvalg. Og jeg tror vi har det til felles at som politikere har vi møtt mange enkeltskjebner, og jeg har møtt politikere som ikke tør å si det de mener, også i forbindelse med valget, som sagt. Det er selvfølgelig helt uakseptabelt at noen blir truet til taushet, at noen ikke tør å delta i demokratiske debatter, at noen ikke tør å ytre seg. Det er helt uakseptabelt. Men derfor er det så viktig at vi nå jobber på mange områder – jobber med barn, jobber med å avdekke, forebygge, håndheve og forfølge kriminelle som begår kriminelle handlinger, for det er det vi egentlig snakker om her.

Så jeg håper jeg har fått formidlet at regjeringen jobber på mange ulike områder. Det er ikke slik at vi nå sitter stille og håper at dette går over. Det er tvert imot slik at vi forstår at dette er et stort problem, og dette jobbes det med. Og bare det å få økt kompetansen i politiet mener jeg er helt avgjørende for at vi skal få tatt dette på alvor.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Maria Aasen-Svensrud (A) [13:46:56]: Det er godt å høre gjennom denne debatten at regjeringen i likhet med Arbeiderpartiet er opptatt av problematikken. Det setter vi stor pris på.

Så har det kommet opp noen poenger i denne debatten som jeg har lyst til å understreke noe, bl.a. dette med administrativ sanksjon, altså å kunne ilegge overtredelsesgebyr for uttalelser på nett som bryter med loven. Dette har fått stor oppmerksomhet og har blitt debattert mye det siste året, og jeg er glad for at det trekkes fram også her i debatten i Stortinget.

Utfordringen vi fra Arbeiderpartiet opplever, er at avstanden blir så voldsom, for idet man opplever at man har blitt utsatt for hets eller sjikane på nett, står man i et valg om enten å ikke gjøre noen ting, eller å ta saken til domstolen og gå gjennom hele den prosessen. Derfor tror vi på at det både vil være allmennpreventivt og også ganske virkningsfullt å finne en løsning som kanskje ligger et sted midt imellom den store utredningen, den store saken i domstolene, og det å rett og slett ikke gjøre noen ting. Vi har jo andre eksempler i samfunnet hvor dette har vært nyttig, og kanskje kunne det være å anse som et bilbelte i den digitale verden.

Vi er glade for innspillene som er kommet til saken, men vi er selvfølgelig lei oss for at det ikke ser ut til å være flertall for forslaget vårt. Vi mener det ville vært nyttig.

Så vil jeg bare gi en liten stemmeforklaring til forslaget fra Senterpartiet. Det er godt at Senterpartiet tar opp denne problematikken, som vi mener det er viktig å få

belyst grundig, nettopp dette med administrative sanksjoner. Vi er selvsagt ikke helt fornøyd med de vage formuleringene i forslaget slik det foreligger, men skulle det bli sånn, støtter vi gjerne dette subsidiært.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 6.

Sak nr. 7 [13:49:09]

Interpellasjon fra representanten Emilie Enger Mehl til justis- og beredskapsministeren:

«I 2016 bestemte regjeringen at 126 lensmannskontor over hele landet skulle legges ned. 5. april 2018 vedtok Stortinget følgende: «Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.» I perioden 2016 til 2018 har 85 kommuner med gjenværende lensmannskontor hatt en nedgang i politiårsverk. Et eksempel på dette er Lier kommune med over 25 000 innbyggere. Lier fikk beholde sitt lensmannskontor etter politireformen, men likevel er staben redusert fra 24 stillinger på fulltid, til to stillinger på åtte timer i uken. Det som var et fullverdig og velfungerende politihus, er redusert til et kontor med åpningstid mellom kl. 9 og 14 på mandager og torsdager.

Hvordan er dette forenlig med Stortingets vedtak om at alle gjenværende lensmannskontor skal styrkes?»

Emilie Enger Mehl (Sp) [13:50:21]: I 2016 bestemte regjeringen at 126 lensmannskontor over hele landet skulle legges ned, og 5. april 2018 vedtok Stortinget følgende:

«Stortinget ber regjeringen sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter gjennomføringen av politireformen.»

I perioden 2016 til 2018 hadde 85 kommuner med gjenværende lensmannskontor en nedgang i politiårsverk. Et av eksemplene på det er Lier kommune, som er en stor kommune på det sentrale Østlandet, mellom Oslo og Drammen, med over 25 000 innbyggere. Lier fikk beholde lensmannskontoret sitt, men staben ble likevel redusert fra 24 stillinger på fulltid til to stillinger åtte timer i uken. Det som var et fullverdig og velfungerende politihus, et ganske stort politihus med mange ansatte, er redusert til et kontor med luke og åpningstid mellom kl. 9 og 14 hver mandag og torsdag.

Stortingets vedtak om at regjeringen skal sørge for en reell styrking av de lensmannskontorene som står igjen etter politireformen, ble vedtatt etter representantforslag fra Senterpartiet i Innst. 143 S for 2017–2018 og er fortsatt gjeldende. Vedtaket var enstemmig i Stortinget.

Høyres justispolitiske talsperson uttalte til ANB 6. oktober 2017 at forslaget «slår inn åpne dører og framstår som selvfølgeligheter» og videre: «Sterkere lensmannskontorer blir jo konsekvensen av reformen.» Høyre og Fremskrittspartiet mente at innholdet i forslagene i representantforslaget «på mange måter er selvsagt og kan finnes igjen i forliket om nærpolitireformen fra 2015».

Høyre og Fremskrittspartiet, som utgjorde mindretallet i justiskomiteen, skrev i sine merknader til forslaget:

«...et viktig hensyn bak å legge ned 125 lensmannskontorer nettopp har vært å styrke de gjestående. Dette er noe som i praksis kommer naturlig når man kraftsamler og skaper et etterforskningsmiljø på ett og samme sted fremfor å la polititjenestemenn- og kvinner arbeide alene eller med én eller to ansatte på et lite tjenestested med begrensede åpningstider.»

Videre skrev de:

«Disse medlemmer mener på denne bakgrunn at det meste ligger til rette for at forslagsstillernes forslag om en reell styrking av lensmannskontorene allerede er hensyntatt både med henblikk på budsjettbevilgninger, føringer i forliket og strukturendringenes positive konsekvenser for de gjestående kontorene.»

Realiteten tre år senere er at styrkingen ikke på noen måte har skjedd for alle gjenværende lensmannskontor, sånn som Stortingets vedtak sier. Som sagt er det 85 kontor som står igjen etter reformen som har færre politiårsverk enn det de hadde før reformen.

Da forrige justisminister, Jøran Kallmyr, fikk denne utfordringen – altså egentlig nesten samme ordlyd som i interpellasjonen i dag – i stortingsmøtet 12. desember 2019, var hans respons:

«Jeg tror nok det er litt ulik oppfatning av hva det betyr å styrke. I mitt hode betyr det å styrke at man gir en bedre tjeneste.»

Ja, det er mulig at vi har en litt ulik oppfatning av hva som ligger i å styrke. Faktum er at flere og flere rapporter viser at politireformen har ført til at politiet har blitt fjernere fra folk, lokalt politi blir bygget ned på bekostning av politifolk i hovedsetene og i sentrale posisjoner, sentrale organer er bygget opp, og det er ikke uten grunn at politireformen har fått kallenavnet fjernpolitireformen. Det er grunn til å stille seg undrende spørsmål når et sted som Lier, en kjempestor kommune som faktisk har igjen et lensmannskontor, ikke på langt nær har fått en styrking. Senterpartiet mener iallfall at det bør være et varsko for regjeringen og for folk når 85 kontorer har færre politifolk enn før reformen. Det er noe som ikke stemmer.

Til den tidligere forklaringen vi har fått fra justisminneren på eksempelet Lier, som man også finner i andre kommuner: Man skal være ganske kreativ for å få en reduksjon fra 24 ansatte til 2 ansatte til å bli en styrking. Man skal også være ganske kreativ, mener jeg, for å klare å få det å gå fra et fullverdig politihus med en nær og god tjeneste til et politihus med lukekontor to dager i uken til å bli en styrking.

Det er også verdt å merke seg at den type politistasjon eller lensmannskontor som regjeringen nå har skapt i Lier, er nettopp den type lensmannskontor man har argumentert for at ikke har livets rett, som man har argumentert for at man må legge ned fordi man ikke kunne ha lensmannskontor med bare én eller to ansatte og bare åpent et par ganger i uken. Så nå har Lier, som var et stort politihus, blitt akkurat et slikt kontor som Høyre og Fremskrittspartiet har kritisert.

Mitt spørsmål er: Hvordan er dette forenlig med Stortingets vedtak om at alle gjenværende lensmannskontor skal styrkes?

Statsråd Monica Mæland [13:56:49]: Representanten Enger Mehl har stilt spørsmål om styrking av lensmannskontorer og viser til et anmodningsvedtak som ble gjort i Stortinget 5. april 2018. Representanten viser til at 85 kommuner med gjenværende lensmannskontor har hatt en nedgang i politiårsverk og redusert åpningstid, og spør hvordan det kan være forenlig med stortingsvedtaket. Mine forgjengere i Justis- og beredskapsdepartementet har også besvart flere skriftlige spørsmål om samme tema.

I årets budsjettproposisjon for Justis- og beredskapsdepartementet formidlet regjeringen at anmodningsvedtaket er fulgt opp. Så registrerer jeg at et flertall i justiskomiteen mener at det ikke er tilfellet.

Jeg opplever at vi har et felles mål om å ha et godt lokalt politi. Det viktigste er at vi har en befolkning som føler seg trygg, og det gjør heldigvis de aller fleste. Politiets innbyggerundersøkelse for 2019, som nylig – faktisk i går – ble lagt fram, viser at hele 94 pst. av innbyggerne føler seg trygge. Det er en oppgang på 2 prosentpoeng fra 2018.

Men så har vi ulik oppfatning av hvordan vi får et godt lokalt politi. Regjeringen er også opptatt av å styrke det lokale politiet og de lokale polititjenestene. Befolkningen skal ha så like tjenester som mulig, uavhengig av bosted. Det er et av kjernepunktene i politireformen.

Så er spørsmålet selvfølgelig: Hva er et godt lokalt politi? Representanten Enger Mehl sidestiller antall ansatte på lensmannskontor med gode polititjenester. Spørsmålet er hva en reell styrking av det lokale politiet faktisk innebærer, og det er nesten det vi er nødt til å se på. Når regjeringen i budsjettproposisjonen redegjør for at vedtaket er fulgt opp, er det fordi vi mener at polititje-

nestene, også lokalt, er styrket. For politiets nye organisering, nye felles funksjoner, nye arbeidsmetoder og en betydelig kompetanseheving av nær sagt alle ansatte i patruljetjenesten og på etterforskning gir bedre kvalitet, også lokalt. Det legger også grunnlaget for å styrke tjenestene ytterligere i årene som kommer. I tillegg har grunnbemanningen i distriktene økt med om lag 1 450 nye politiårsverk siden 2013. I samme periode har politidistriktenes budsjetttrammer reelt økt med om lag 1,9 mrd. kr.

Så mens Enger Mehl vil styrke lensmannskontorene, er altså regjeringen opptatt av å styrke tjenestene. Et styrket nærpoliti handler om veldig mye mer enn hvor mange ansatte det er på det enkelte lensmannskontor. La meg gi noen eksempler.

Med de nye, større operasjonssentralene er beredskapen i distriktene betydelig styrket. Operasjonssentralen styrer patruljene, patruljene er basert på etterretningsinformasjon og hvor behovene til enhver tid er. Patruljene fungerer i dag som mobile kontorer, fordi politiet i dag har utstyr og kompetanse til å igangsette etterforskning på stedet. Det gir bedre tjenester til dem som er utsatt for en hendelse, bl.a. fordi de slipper å møte opp på lensmannskontoret for å ta avhør eller avgi forklaring. Samtidig er responstidskrav innført for å sikre at politiet kommer raskt til stedet når det virkelig er behov for det.

Spesialiserte, funksjonelle driftsenheter med høy kompetanse løser saker for hele distriktet. Det gjør at innbyggerne på små steder som tidligere hadde begrensede ressurser, får bedre tjenester i dag enn før reformen. Etterforskning av omfattende og kompliserte overgrepssaker kan tjene som eksempel på det. Riksadvokaten har tidligere uttalt at kvaliteten på etterforskningen er blitt bedre. Det øker rettssikkerheten.

Så er det slik at selv om kvaliteten på tjenestene er det aller viktigste, har vi alle krav på oss til å bruke fellesskapets ressurser på en mest mulig effektiv måte. En generell styrking av gjenværende lensmannskontorer i form av flere ansatte vil etter vår mening ikke nødvendigvis være god, kunnskapsbasert ressursutnyttelse. Jeg er opptatt av at det er lokale behovsanalyser, lokale kunnskapsgrunnlag, som skal ligge til grunn for fordeling av ressurser og eventuell oppbemanning av tjenestestedene. Politimesteren må ha handlingsrom til å styre ressursene dit behovet til enhver tid er størst.

Det er likevel ikke slik at regjeringen overlater de politiske, overordnede beslutningene til politimesteren. Mine forgjengere har over lengre tid vært tydelige overfor Politidirektoratet om at politidistriktene skal prioriteres foran særorganene og POD, selv når nye politiårsverk skal fordeles.

Som ledd i oppfølgingen av Difis evalueringer av politireformen vil departementet også gi politidirektøren

signaler om at hun skal vurdere ressursfordeling mellom særorganene og politidistriktene, og mellom særorganene og Politidirektoratet. Jeg forventer også at ledelsen i politiet benytter handlingsrommet til å omdisponere ressurser internt, slik at kompetanse og kapasitet benyttes til tjenester som kommer innbyggere til gode gjennom lokal tilstedeværelse. Det er å gi tydelige politiske føringer om at lokal tilgjengelighet og tilstedeværelse skal prioriteres. Innenfor rammen av disse føringene kan det ikke være tvil om at det er politimesteren som er best skikket til å vurdere hvordan ressursene bør disponeres når de er fordelt til politidistriktene, og de må prioritere. Politiet kan ikke være overalt, alltid: Prioriteringer må gjøres på bakgrunn av et helhetlig og godt kunnskapsgrunnlag. Gode etterretningsprodukter som analyserer kriminalitets- og risikobildet i distriktene, gir det beste grunnlaget for å fatte gode beslutninger. Ressursene må settes inn på steder og tidspunkter der behovet er størst.

Det er heller ikke slik at tilgjengelighet og tilstedeværelse er ensbetydende med et lensmannskontor eller en patrulje. Hvordan politiet skal være tilgjengelig på andre måter, dvs. på digitale flater og på telefon, må også være en del av vurderingen. Her er det fortsatt mye å hente. Politiet er godt i gang med bl.a. nettpatrulje og kommunikasjon på sosiale medier. Det er f.eks. slik at ungdom ønsker å kommunisere med politiet på andre måter enn dem av oss som er litt eldre, ønsker.

Det ble tatt noen viktige valg om omorganisering av politiet i forbindelse med forliket om ny politireform, og fordi vi ikke ønsket at den nye organiseringen skulle medføre mer byråkrati og virke kostnadsdrivende, ble det besluttet at politiet skulle organiseres i to nivåer: politimesteren med stabsfunksjoner og de geografiske og funksjonelle driftsenhetene. Det innebærer at alle tjenestestedene som hører inn under samme geografiske driftsenhet, inngår i ett vakt samarbeid. De ansatte har oppmøtested på tjenestestedene, men de er ikke ansatt ved det enkelte lensmannskontor. Det gir derfor lite mening å telle antall ved ett lensmannskontor.

I fordelingen av de 225 tjenestestedene ble det stilt krav om at minst 90 pst. av innbyggerne i hvert distrikt maksimalt skulle ha 45 minutters kjøretid til nærmeste tjenestested. Det er innfridd med god margin. Videre ble det stilt krav om at tjenestestedene skulle ha fleksible åpningstider som gjør det mulig å få utført tjenester utenfor kontortid minst en dag i uken. Det ligger fast. Åpningstidene skal også være forutsigbare og kjent, slik at de som faktisk har behov for å møte fysisk opp, kan planlegge for dette.

Det vil samtidig være dårlig ressursutnyttelse å ha politifolk sittende på lensmannskontor og vente på at

noen skal komme innom. Det er det ikke det samme behovet for i dag som det var tidligere.

Avslutningsvis vil jeg understreke at regjeringen er opptatt av å la tiltakene i politireformen få virke. Vi skal evaluere både effektene av reformen og tjenestestrukturen i 2022. Det følger av forliket om reformen. Fram til da kommer vi fortsatt til å gi føringer om at lokal tilstedeværelse og tilgjengelighet skal prioriteres, og følge det opp i dialogen med politidirektøren.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:05:07]: Jeg registrerer at vi har veldig ulik inngang til disse spørsmålene, men interpellasjonen min var faktisk ganske konkret denne gangen. Jeg viser til et konkret lensmannskontor hvor det ganske spesifikt ikke har blitt en styrking. Jeg kan i hvert fall ikke se at en reduksjon på 22 stillinger er en styrking. Statsråden viste mye til at man har styrket politiet på andre måter. Man har fått flere patruljer ute. Statsråden sa at hver patrulje er som et eget kontor. Man har fått felles straffesaksinngang, etterforskningsløft – mange ting som regjeringen hele tiden viser til. Men Stortinget hadde jo aldri vedtatt at hvert lensmannskontor skulle styrkes, hvis ikke flertallet på Stortinget mente at det var viktig å styrke lensmannskontorene. Det er slik at vi mener at det å styrke lensmannskontorene vil gi en bedre polititjeneste.

Da kan man bruke Lier som et eksempel siden det er utgangspunkt for interpellasjonen. Hvis man har folk som bor i Lier og jobber der, og som er politi i Lier, kjenner de de lokale forholdene på en annen måte enn de gjør hvis de bor og jobber i Drammen og må pendle inn derfra. De har en tilknytning til kommunen. I en kommune som Lier hvor man allerede har over 25 000 innbyggere – det er en kommune i vekst – er det ikke sånn at de som jobber på et lensmannskontor, sitter og tvinner tommeltotter og venter på at noen skal komme innom, slik som statsråden var inne på. De som man har fjernet fra det kontoret, er folk som jobber med etterforskning, som jobber med forebygging, som var politifolk i sitt lokalsamfunn.

Tilbakemeldingen fra innbyggerne er jo at politiet er fjernere. Politiet har nå utgangspunkt i Drammen og ikke i Lier kommune. Det er ikke i alle kommuner at en har et sentrum i kommunen, og så har en bygd utenfor. Nå er det ofte slik at den polititjenesten som tilbys, er best i sentrum av kommunen, mens i bygdene utenfor, f.eks. i Sylling, er politiet mer fraværende. Det ser man igjen i kommune etter kommune.

Nesodden er et annet eksempel. Det ble avslørt i en intern politirapport fra september 2019 at innbyggerne på Nesodden ikke kan forvente å få hjelp innenfor kravet om responstid oftere enn sjelden eller aldri. Det er en kommune med over 20 000 innbyggere. Det er ganske

bemerkelsesverdig at man fortsatt mener at Stortingets vedtak om å styrke de gjenværende lensmannskontorene er fulgt opp, når vi ser hva som har skjedd.

Med mindre man mener at hver politibil kvalifiserer som et lensmannskontor, er ikke det vedtaket fulgt opp for alle de gjenværende lensmannskontorene. At statsråden ikke kan innrømme at det også gjelder for Lier, synes jeg er veldig synd.

Statsråd Monica Mæland [14:08:22]: Jeg vil gi interpellanten rett i én ting, og det er at vi ser helt forskjellig på denne virkeligheten. Der Senterpartiet er opptatt av å gå tilbake til den strukturen vi hadde for 10 og 15 år siden, ser jeg et kriminalitetsbilde som er helt endret. Jeg ser en kompetanseutfordring som er helt endret. Jeg ser at tradisjonell kriminalitet har sunket med 36 pst., mens overgrep på nett mot barn er økt med 160 pst. Jeg tenker at vi skal ha et politi for framtiden, og heller enn å telle ansatte på ett lensmannskontor i ett distrikt, er spørsmålet: Hvordan er situasjonen i det distriktet? Håndheves og forebygges kriminalitet? Får man avdekket kriminalitet, og følger man det opp? Greier man å gjøre jobben sin, og gjør man den bedre nå enn før?

Noen vil skru klokken tilbake. Jeg mener vi må stå i dette. Vi må være rustet for den framtiden vi ser komme. Det er sikkert deler av denne reformen som kunne vært håndtert på en annen måte, men i det store bildet mener jeg dette er riktig. Så skal vi gjøre en evaluering – vi skal lære av det vi har gjort. Men den evalueringen kommer altså i 2022. Det betyr at det er altfor tidlig å legge bort det som er veldig bra med politireformen, men vi skal sørge for at vi kan gjøre deler av den bedre. Men jeg tror altså ikke svaret er å telle ansatte på et lensmannskontor, vi må rett og slett gjennomgå kriminaliteten og metodene og utvikle politiet i takt med tiden.

Maria Aasen-Svensrud (A) [14:10:08]: Stortinget har gjennom forliket som ble inngått mellom de daværende regjeringspartiene, Høyre, Fremskrittspartiet og Venstre, og Arbeiderpartiet og Kristelig Folkeparti, vedtatt at de gjenværende lensmannskontorene skulle styrkes. Dette har vi nå sett gang på gang at ikke skjer. Og statsråden er i dag ganske tydelig på at det er fordi det ikke er viktig. Da undrer jeg på om statsråden mener at vedtak gjort i Stortinget, ikke er viktig.

Tilbudet er blitt alvorlig innskrenket, noe som går ut over innbyggernes tilgang til polititjenester og svekker folks rettsikkerhet i bygd og grend. Senest i Nore og Uvdal forrige uke besøkte vi et kontor som ikke var styrket.

Det jeg har lyst til å si til vår ferske justisminister, er at vår bekymring rundt denne svekkelsen av lensmannskontorene er et uttrykk for vår bekymring på et litt mer overordnet plan – at forliket som ble inngått, ikke følges opp. Man har fulgt opp den strukturelle

delen, men ser ut til å ha glemt innholdet, altså hvordan vi skal få mer politikraft over hele landet, slik at det skaper trygghet for hele befolkningen. Det er alvorlig i seg selv at man inngår en avtale som den ene parten ikke følger opp, men det mest alvorlige er at politiet ikke er i stand til å oppfylle sitt samfunnsoppdrag. Fra Arbeiderpartiets side har vi nå selvfølgelig et håp om at den nye justisministeren vil gå inn i sin nye jobb med et ønske om å oppfylle den gode avtalen som ble laget om politiet, til beste ikke bare for oss i opposisjon, men for befolkningen og landet.

Så har vi lenge vært spent på denne løypemeldingen som har vært varslet lenge nå, en stortingsmelding om politireformen. Den har gang på gang vært varslet, og det har blitt sagt at den er rett rundt hjørnet. Det ville vært flott om statsråden nå kunne forsikre Stortinget om at meldingen virkelig snart vil komme, slik at vi nå kan få se en tydelig vilje fra regjeringen og den nye statsråden til å ta inn over seg og peke ut en løsning på de store utfordringene politiet står overfor.

Sigbjørn Gjelsvik (Sp) [14:13:06]: Jeg hadde håpet at når det nå nok en gang er blitt en ny justisminister i Norge, og denne gangen også fra et nytt parti, ville det kanskje kunne innebære et signal om en ny retning på regjeringens politikk overfor politiet, men dessverre har man brakt med seg talepunkter fra Fremskrittspartiet i Justis- og beredskapsdepartementet og samtidig dratt med seg sin store tro på at sentralisering er svaret på alt i samfunnet, og sier at det er ufornuftig det som et flertall på Stortinget har slått fast. For det vi diskuterer i dag, er hvorvidt regjeringen har tenkt å følge opp det som et flertall på Stortinget har nedfelt gjennom vedtak, nemlig at de gjenværende lensmannskontorene etter politireformen skulle styrkes. Hele argumentasjonen som man startet med da man snakket om en politireform, var jo at man skulle få en massiv sentralisering av lensmannskontor, noe som Senterpartiet var imot. Men argumentasjonen for at man skulle gjøre det, var at man skulle kunne styrke de lensmannskontorene som var igjen etter reformen, sånn at man ikke lenger skulle ha kontor som bare hadde et fåtall ansatte, og som var åpent bare noen dager i uka og noen timer de dagene. Men hva er det som har skjedd mange steder i Norge? Jeg kan bruke eksempel fra mitt eget politidistrikt, fra mitt eget nærområde, der velfungerende lensmannskontor har blitt vingeklippet og tømt for innhold, til sterke protester fra lokalsamfunn. Det er klare advarsler både fra dem som jobber i politiet og fra dem som politiet skal føre et oppdrag for, nemlig folket, innbyggerne som bor i området.

På Arnes i Nes kommune var det ca. 1 200 som gikk i fakkeltog for å ta vare på lensmannskontoret, som had-

de stor oppslutning i bygda, og som leverte gode resultater. De ble overkjørt. Et velfungerende lensmannskontor, som var åpent fem dager i uka, med mange dyktige medarbeidere som hadde gode resultat, ble erstattet med et kontor som nå er åpent bare noen få dager i uka, noen få timer.

Det samme ser man i Nittedal, der man også hadde et velfungerende lensmannskontor med stor oppslutning i bygda. Man har igjen sett vingeklipping, det tømmes for innhold, tømmes for ansatte. Kommunen mener at det har gått så langt at man ikke har vært villig til å inngå avtale med politiet, fordi de forutsetningene som lå til grunn, ikke er blitt fulgt opp.

Det samme har skjedd i Lørenskog, der man hadde et stort lensmannskontor, mer som en politistasjon, der det på det meste var bortimot 50 ansatte, i en kommune som ligger nært Oslo og med mange av de samme utfordringene som man ser i en del bydeler i Oslo. Det er også blitt redusert til en håndfull ansatte, to–tre fast ansatte som er der noen få dager i uka. Det er realiteten. Og så prøver man å gi inntrykk av at man har styrket de gjenværende lensmannskontorene. Nei, hvis man skal styrke de gjenværende lensmannskontorene, handler det selvsagt om at man må gi dem flere oppgaver, man må ha flere folk til å gjøre jobben. Det er ikke realiteten ved en rekke av lensmannskontorene i Norge i dag.

Og så sier man at kriminalitetsbildet er endret. Ja, selvsagt er kriminalitetsbildet endret, det er viktig å ta tak i det som skjer på nettet. Men viktig er også kombinasjonen å ha gode folk som jobber målrettet mot det som skjer på nett, og å ha tilstedeværende politi i hele Norge, som kan ta tak i nakkekragen på dem som har behov for det – være til stede og sikre sikkerhet og beredskap for befolkningen.

Da det tidligere, for et halvt års tid siden, kom fram gjennom interne rapporter i politiet at eksempelvis befolkningen på Nesodden sjelden eller aldri kan forvente at politiet er framme innenfor kravet til responstid, er det noe som er grunnleggende feil. Man bruker som argumentasjon at nå er politiet ute på patrulje. Noe av det siste som har skjedd i Øst politidistrikt, skjedde fra 1. juni i fjor, der beredskapsinstruksen som man hadde fra politiet tidligere, om at det skulle være minst fire patruljer til stede på Romerike til enhver tid, er fjernet fordi politimestrene mener at man ikke har ressurser til å følge den opp. Så det er behov for en ny retning, der man satser på lokalt tilstedeværende politi.

Emilie Enger Mehl (Sp) [14:18:25]: Regjeringen har et klart stortingsvedtak å følge: Gjenværende lensmannskontor skal styrkes reelt. Det har Stortinget vedtatt. Det er ganske kreativt å påstå at det er fulgt opp når vi ser at 85 lensmannskontor som står igjen etter refor-

men, har fått færre ansatte. Mange av dem har redusert åpningstid, de er mindre tilgjengelige for publikum. Det fører til at politiet blir fjernere fra folk, at de får mindre etterforskningskapasitet i de områdene det er snakk om, og at mange av dem også mister myndighet over sine politiresurser. Tappet for folk, reduserte åpningstider, mindre myndighet over de mannskapene som har oppmøte på lensmannskontoret – likevel mener altså regjeringen at dette er en styrking.

Regjeringspartiene skrev i merknadene da vi behandlet forslaget som ble vedtatt, om at alle lensmannskontorene skal styrkes, at det var selvfølgelig at det kom til å skje. Jeg mener det er ganske selvfølgelig at det ikke har skjedd, at dette er en svekkelse, når f.eks. Lier går fra 24 ansatte på fulltid, et fullverdig lensmannskontor med etterforskningskapasitet, lokal ledelse og forebyggende virksomhet, som er til stede i sin kommune, til å bli redusert til et kontor med åpningstid to dager i uka, med to ansatte. Det er ikke en styrking, det er en svekkelse, det er en demontering av det lensmannskontoret, og det har vi sett i mange kommuner over hele Norge.

Så jeg vil oppfordre den nye justisministeren til å gå en ekstra runde og følge opp Stortingets vedtak. Regjeringen er faktisk bundet av et stortingsvedtak. Også Høyre og Fremskrittspartiet la til grunn i merknadene at alle lensmannskontor skulle styrkes, og da må det også skje.

Statsråd Monica Mæland [14:20:41]: Jeg kan forsikre og jeg kan love at jeg med stor grad av ydmykhet og ikke minst nysgjerrighet og et åpent utgangspunkt skal gå nøye inn i alle de utfordringer som Justis- og beredskapsdepartementet har, også denne problemstillingen. Men jeg er nødt til å si, for vi har noen tall, vi har noen fakta her, som man kan være enig eller uenig i, at det å gi et inntrykk av at politiet nå er sulteføret, at det aldri har stått verre til, er ikke riktig. Politiet er styrket med 2 800 stillinger, politiet er styrket med 1,9 mrd. kr.

I går fikk vi tall som viste at tilliten og tryggheten blant folk flest har økt. Det er veldig gode nyheter, og det er et veldig godt utgangspunkt for å gjøre en best mulig jobb for våre innbyggere. Det er det dette handler om.

Presidenten: Debatten i sak nr. 7 er dermed avsluttet.

Dermed er dagens kart ferdigdebattert. Stortinget tar nå pause, og i samsvar med den annonserte dagsordenen vil det bli votering kl. 15.

Stortinget tok pause i forhandlingene kl. 14.22.

Stortinget gjenopptok forhandlingene kl. 15.

President: Morten Wold

Votering

Presidenten: Da er Stortinget klare til å gå til votering over sakene på dagens kart.

Den innkalte vararepresentanten for Oslo, Olivia Corso Salles, tar nå sete.

I sak nr. 1 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 2, debattert 28. januar 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Kari Elisabeth Kaski, Karin Andersen og Sheida Sangtarash om mer rettferdig inkasso og ulike tiltak for å hindre at flere havner i gjeldsfeller (Innst. 115 S (2019–2020), jf. Dokument 8: 97 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt ti forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–6, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 7, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslagene 8 og 9, fra Jenny Klinge på vegne av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 10, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 10, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge fram forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet kun skal håndteres som egeninkasso, og at slike misligholdte gjeldsposter må unntas fra krav om tvangs salg av bolig.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 6 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.01.52)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 8 og 9, fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Forslag nr. 8 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og fremme forslag om å pålegge egeninkasso for usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering.»

Forslag nr. 9 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede forbud mot salg av fordringer for usikret gjeld som er gitt etter en forenklet kredittvurdering.»

Votering:

Forslagene fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 82 mot 18 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.09)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere å opprette et hurtigspor med lønnstrekk for småbeløp, uten å gå via namsmannen.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en utredning og forslag til forkortet klagetid om man er trukket for mye fra inntekt.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen forby såkalt «payback», en tilbakebetaling til kreditor mot at inkassobyrået får oppdraget.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 65 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.27)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 7, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 65 mot 33 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.02.44)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å sette ned skrivesalærsatsen til faktiske kostnader.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen om å utrede om det bør innføres en forhandlingsplikt for inkassator i saker med usikret gjeld som gis etter en forenklet kredittvurdering, og om kreditor bør bære deler av inkassogebyrene og -salærene.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utrede og legge frem forslag til hvordan egenandeler i helsevesenet skal håndteres ved inkassokrav, herunder egeninkasso, og nivået på salær i slike saker.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g:

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.03)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k:

I

Stortinget ber regjeringen sørge for at forslaget om å innføre en forhandlingsplikt for inkassator blir vurdert av arbeidsgruppa som skal se på inkassosalærer.

II

Stortinget ber regjeringen gjennomgå ulike gebyrer som påløper i forbindelse med rettslig inndrivelse av gjeld, og vurdere hvordan disse kan senkes og gjøres mindre belastende og rimelige for debitor.

III

Stortinget ber regjeringen raskt sette i verk tiltak som er nødvendige for å regulere ned nivået på maksimalsatsene som kan drives inn i forbindelse med inkassovirksomhet.

IV

Stortinget ber regjeringen utrede en nedre grense for krav som kan tvangsinnføres gjennom tvangssalg av fast eiendom eller borettslagsandel, eller en regel om at det må være et vilkår om forholdsmessighet mellom behandlingen og kravets størrelse.

V

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med forslag om å endre reglene for tvangsinnrivelse slik at det åpnes for at namsmannen kan avvise bagatellmessige krav.

VI

Stortinget ber regjeringen utrede muligheten for, og komme tilbake til Stortinget med forslag om, å innføre en beløpsgrense for hva som kan tvangsinnføres, og åpne for at små krav mot enkeltpersoner kan samles

opp for å nå denne beløpsgrensen før de kan tvangsinnføres.

VII

Stortinget ber regjeringen følge opp forslag fra utredningen «Regler om kreditmarkedsføring» fra 2016 om å forby andre fordeler (lokketilbud) for å ta opp usikret kreditt.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g:

Komiteens innstilling ble med 51 mot 46 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.25)

Votering i sak nr. 3, debattert 28. januar 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Emilie Enger Mehl, Geir Inge Lien, Ole André Myhrvold, Liv Signe Navarsete, Åslaug Sem-Jacobsen og Sandra Borch om å stoppe sentralisering av domstolene (Innst. 71 S (2019–2020), jf. Dokument 8:156 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Emilie Enger Mehl på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til grunn et prinsipp om lokal frivillighet for beslutninger om sammenslåing eller felles ledelse av domstoler.»

V o t e r i n g:

Forslaget fra Senterpartiet ble med 89 mot 11 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.03.55)

Presidenten: Det votes over forslag nr. 1, fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge til rette for at dagens domstolsstruktur opprettholdes, med unntak av sammenslåinger som er forankret i en lokal enighet.»

Votering:

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 66 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.11)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

vedtak:

I

Stortinget ber regjeringen utsette behandling av Domstolkommisjonens delrapport om struktur inntil kommisjonens fullstendige utredning foreligger i 2020.

II

Stortinget ber regjeringen sørge for at avgjørelser om sammenslåing og felles ledelse av alminnelige domstoler og jordskifteretter stoppes frem til Domstolkommisjonens fullstendige utredning foreligger i 2020.

Presidenten: Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti har varslet at de vil stemme imot.

Votering:

Komiteens innstilling ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.04.32)

Presidenten: I sak nr. 4 foreligger det ikke noe voteringstema.

Votering i sak nr. 5, debattert 28. januar 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria Aasen-Svensrud om en forpliktende handlingsplan mot vold og trusler med kniv (Innst. 108 S (2019–2020), jf. Dokument 8:172 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt sju forslag. Det er

- forslagene nr. 1–3, fra Jan Bøhler på vegne av Arbeiderpartiet og Senterpartiet
- forslagene nr. 4–6, fra Jan Bøhler på vegne av Arbeiderpartiet
- forslag nr. 7, fra Petter Eide på vegne av Sosialistisk Venstreparti

Det voteres over forslag nr. 7, fra Sosialistisk Venstreparti. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen ved innføring av et kontrollregime i forbindelse med et utvidet knivforbud å

1. pålegge politiet en loggføring av alle kontroller med dette formål. Statistikken må gjøres offentlig tilgjengelig og søkbar slik at også andre utenfor politiet kan kontrollere dette. En slik statistikk bør minst inneholde alder, nasjonalitet og dersom mulig eventuelle merknader i forbindelse med kontrollen.
2. pålegge politiet å innføre et forsøksprosjekt hvor personer som blir kontrollert i forbindelse med et utvidet knivforbud, får en kvittering på at de har blitt kontrollert.»

Votering:

Forslaget fra Sosialistisk Venstreparti ble med 93 mot 7 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.08)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 4–6, fra Arbeiderpartiet.

Forslag nr. 4 lyder:

«Stortinget ber regjeringen utarbeide en forpliktende handlingsplan mot knivvold i et bredt samarbeid med alle aktører som kan bidra.»

Forslag nr. 5 lyder:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at handlingsplanen mot knivvold omfatter bedre håndheving av forbudet mot å bære kniv på offentlig sted, bruk av straffereaksjoner, utvidelse av forbudslista i våpenlovforskriften, redusert tilgjengelighet for farlige kniver, en egen statistikk for knivstikkinger og trusler med kniv, samarbeid med skolene og forebyggende tjenester for barn og unge med mer.»

Forslag nr. 6 lyder:

«Stortinget ber regjeringen legge fram handlingsplanen mot knivvold innen sommeren 2020.»
Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

Votering:

Forslagene fra Arbeiderpartiet ble med 66 mot 34 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.25)

Presidenten: Det voteres over forslagene nr. 1–3, fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet.

Forslag nr. 1 lyder:

«Stortinget ber regjeringen vurdere hvordan tollvesenet kan få bedre hjemler til å beslaglegge kniver som bærer preg av å være voldsprodukter, herunder om det kan innføres krav om løyve fra politiet eller aldersgrense på innføring av visse typer kniver, og om det kan innføres bestemmelser som

gjør at gjentatte brudd på våpenloven fører til importnekt for de personene det gjelder.»

Forslag nr. 2 lyder:

«Stortinget ber regjeringen fremme forslag om forbud mot å markedsføre kniver som selvforsvarsprodukter.»

Forslag nr. 3 lyder:

«Stortinget ber regjeringen gjeninnføre registrering av kroppsskade som følge av kniv og trusler med kniv i STRASAK-rapporten.»

Sosialistisk Venstreparti har varslet støtte til forslagene.

V o t e r i n g :

Forslagene fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet ble med 55 mot 45 stemmer ikke bifalt.

(Voteringsutskrift kl. 15.05.45)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:172 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Jonas Gahr Støre, Lene Vågslid, Jan Bøhler og Maria Aasen-Svensrud om en forpliktende handlingsplan mot vold og trusler med kniv – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 68 mot 28 stemmer.

(Voteringsutskrift kl. 15.06.14)

Votering i sak nr. 6, debattert 28. januar 2020

Innstilling fra justiskomiteen om Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Lene Vågslid, Jan Bøhler, Hadia Tajik, Kari Henriksen og Ingvild Kjerkol om tiltak for å bekjempe netthets (Innst. 109 S (2019–2020), jf. Dokument 8:173 S (2018–2019))

Presidenten: Under debatten er det satt frem i alt to forslag. Det er

- forslag nr. 1, fra Maria Aasen-Svensrud på vegne av Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti
- forslag nr. 2, fra Emilie Enger Mehl, på vegne av Senterpartiet

Det votes over forslag nr. 1. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et offentlig utvalg for å utrede rammene for den offentlige de-

batt på nett og i sosiale medier, der en særlig vurderer hvor grensene skal gå for anonym deltagelse i offentlig debatt, og hvordan man bedre kan ansvarliggjøre tilretteleggerne for offentlig debatt. Utvalget bør se på lovutviklingen i andre land og vurdere om denne har overføringsverdi til Norge.

Utvalget skal foruten det ovennevnte ha et mandat som omfatter følgende punkter:

- Sørge for oppfølging av vedtak nr. 698 (2017–2018), der regjeringen er bedt om å fremme forslag om å utvide straffelovens bestemmelser om hatefulle ytringer, hatkriminalitet og diskriminering slik at de også omfatter hatefulle ytringer som fremsettes, eller diskriminering som utøves, på grunn av en persons kjønnsuttrykk eller kjønnsidentitet. Vurdere sammenhengen mellom kjønn, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk som diskrimineringsgrunnlag i straffeloven § 185 og likestillings- og diskrimineringsloven § 39.
- Vurdere tiltak for å styrke innhold i og markedsføring av politiets meldetjeneste for hatefulle ytringer på nett og vurdere i hvilken grad tipsene bør følges opp av Kripos.
- Utarbeide et tydelig mandat til politiet, politidistriktene og statsadvokatene for å kunne prioritere arbeidet mot hatefulle ytringer, og gjennomgå hvilke ressurser og hvilken kompetanse som er nødvendig for å kunne forebygge og stoppe hatefulle ytringer også på nett.
- Gjennomgå politiets mulighet til å strømlinjeforme den nasjonale registreringen av anmeldelser av hatkriminalitet og hatefulle ytringer og systematisere den løpende datainnsamlingen om slike forbrytelser, og for øvrig se til at FNs menneskerettskomité anbefalinger i den avsluttende bemerkningen til Norges syvende periodiske rapport følges opp.
- Finne tiltak som vil øke kompetansen om netthets og hatkriminalitet hos politiet, statsadvokatene og i domstolene.
- Vurdere mulighetene og hva som kreves for å etablere en forsøksordning i konfliktrådene, der ofre for netthets skal ha mulighet til å bringe hetseren til mekling i konfliktrådet, og der hetseren skal kunne pålegges møteplikt.
- Legge til rette for at politiet får myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr eller annen administrativ sanksjon for netthets.
- Utrede hvordan mennesker som er truet på grunn av sine meninger og ytringer kan gis bedre beskyttelse. Redaktører og journalister skal ha et særskilt vern. Gå gjennom hvordan politiet kan sørge for etterforskning i disse sakene, og se på et eventuelt

behov for faste kontaktpersoner for denne gruppen hos politiet.

- Gjennomgå hvilken opplæring som i dag gis i nettrett og bruk av sosiale medier i grunnskolen og vurderer i hvilket stadium av utdanningen dette bør inn med tanke på videre utvikling av læreplanene på dette området.
- Gjennomgå forskning som omhandler netthets, omfanget, teknologiens rolle og hva som hittil virker som effektive tiltak, og komme med anbefalinger om videre forskning på området.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti ble med 66 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.06.45)

Presidenten: Det voteres over forslag nr. 2, fra Senterpartiet. Forslaget lyder:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en vurdering av hvorvidt det vil være formålstjenlig og forholdsmessig å gi politiet myndighet til å ilegge overtredelsesgebyr eller andre administrative sanksjoner for netthets. Det må gjøres en avveining av ulike hensyn, inkludert – men ikke begrenset til – retten til ytringsfrihet og uskyldspresumsjonen.»

Arbeiderpartiet har varslet subsidiær støtte til forslaget.

V o t e r i n g :

Forslaget fra Senterpartiet ble med 59 mot 41 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 15.07.04)

Komiteen hadde innstilt til Stortinget å gjøre følgende

v e d t a k :

Dokument 8:173 S (2018–2019) – Representantforslag fra stortingsrepresentantene Maria Aasen-Svensrud, Lene Vågslid, Jan Böhler, Hadia Tajik, Kari Henriksen og Ingvild Kjerkol om tiltak for å bekjempe netthets – vedtas ikke.

Presidenten: Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti har varslet at de vil stemme imot.

V o t e r i n g :

Komiteens innstilling ble bifalt med 66 mot 34 stemmer.
(Voteringsutskrift kl. 15.07.34)

Presidenten: I sak nr. 7 foreligger det ikke noe voteringstema.

Sak nr. 8 [15:07:47]

Referat

1. (126) Meddelelse fra stortingsrepresentant Solfrid Lerbrekk i Stortingets møte 15. januar 2020 om at hun trekker tilbake forslag fra Solveig Skaugvoll Foss, Karin Andersen, Audun Lysbakken og seg selv om umiddelbar innføring av fortsatt rett til pleiepenger i perioden etter barnets død, jf. Dokument 8:11 L (2019–2020)
Enst.: Sendes arbeids- og sosialkomiteen.
2. (127) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Siv Mossleth, Geir Adelsten Iversen, Sandra Borch, Jenny Klinge, Liv Signe Navarsete, Hans Inge Myrvold og Marit Arnstad om tiltak for en bedre ferjepolitikk i Distrikts-Norge (Dokument 8:40 S (2019–2020))
Enst.: Sendes kommunal- og forvaltningskomiteen, som forelegger sitt utkast til innstilling for transport- og kommunikasjonskomiteen til uttalelse før innstilling avgis.
3. (128) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Martin Henriksen, Nina Sandberg, Siri Gåsemyr Staalesen, Eirik Sivertsen, Anette Trettebergstuen, Kari Henriksen, Jorodd Asphjell, Torstein Tvedt Solberg, Maria Aasen-Svensrud og Ingrid Heggø om å bevare fylkenes mulighet til selv å bestemme opptaksmodeller for videregående skole (Dokument 8:39 S (2019–2020))
Enst.: Sendes utdannings- og forskningskomiteen.
4. (129) Endringer i statsbudsjettet 2020 under Utenriksdepartementet (endringer i kortsiktig overgangslån til Somalia mv.) (Prop. 41 S (2019–2020))
5. (130) Årsrapporter fra Stortingets faste delegasjoner til internasjonale parlamentariske forsamlinger for 2019 (Dokument 13 (2019–2020))
Enst.: Nr. 4 og 5 sendes utenriks- og forsvarskomiteen.

Presidenten: Dermed er sakene på dagens kart ferdigbehandlet. Forlanger noen ordet før møtet heves?
– Møtet er hevet.

